SIR ARTHUR CONAN DOYLE

SHERLOCK HOLMES

DÖRTLERİN İMZASI



cem yayınevi

DÖRTLERİN İMZASI

SHERLOCK HOLMES'UN
BÜTÜN MACERALARI



DÖRTLERİN İMZASI
Sir Arthur Conan Doyle
Özgün Adı: ***The Sign of Four***
Türkçesi: Mehmet Can Uğur

4. Basım: Ağustos 2016, © Cem Yayınevi
ISBN: 978-975-406-915-0

Dizi Yönetmeni: Mehmet Can Uğur
Düzelti: Kadir Kıvılcımlı
Sayfa Düzeni: Bülent Eryılmaz
Kapak Tasarım: Bülent Eryılmaz
Baskı: Umut Matbaası
Fatih Caddesi Yüksek Sokak 11/1
Merter - İstanbul
Tel: (212) 637 09 34
Sertifika No: 22826

CEM YAYINEVİ
Alemdar Mahallesi
Alayköşkü Caddesi Küçük Sokak 4/2
Fatih - İstanbul
Tel: (212) 293 41 70 Faks: 244 15 33
www.cemyayinevi.com
info@cemyayinevi.com
Yayıncı Sertifika No: 10823

Türkçe çevirinin bütün yayın hakları Cem Yayınevi'ne aittir.
Yayınevinin yazılı izni olmadan kullanılamaz.

Sir Arthur Conan Doyle

dörtlerin imzası

Türkçesi:
Mehmet Can Uğur

cem yayınevi

İçindekiler

1	Tümdengelim Bilimi	7
2	Sorunun Bize Bildirilmesi	16
3	Çözüm Peşinde	22
4	Kel Adamın Hikâyesi	27
5	Pondicherry Malikânesi'ndeki Felaket	38
6	Sherlock Holmes'un Canlandırması	46
7	Fıçı Olayı	56
8	Baker Caddesi Serserileri	68
9	Zincirde Kopukluk	78
10	Adalının Sonu	89
11	Büyük Agra Hazinesi	99
12	Jonathan Small'un İlginç Hikâyesi	106

1
Tümdengelim Bilimi

Sherlock Holmes, şömine rafı köşesinden şişesini, maroken kutusundan derialtı şırıngasını aldı. Uzun, beyaz, heyecanlı elleriyle hassas iğneyi ayarladı, gömleğinin sol bilekliğini geriye katladı. Kısa süre, sayısız iğnelemeyle deşilmiş ve yaralanmış kaslı koluna, bileğine baktı. Sonunda keskin ucu batırdı, küçük iteneği bastırdı, uzun, tatmin olmuş bir nefesle kadife döşemeli koltuğuna çöktü.

Aylardır, günde üç kez bu sahneye tanık oluyordum, ancak bu kadar çok görmüş olmam yine de alışmamı sağlamamıştı. Aksine günden güne bu sahne beni daha da rahatsız ediyor, bunu engelleyecek cesareti kendimde bulamadığımı düşündükçe geceleri vicdanım sızlıyordu. Tekrar tekrar bu konuya eğilmek için kendi kendime söz vermiştim, ancak arkadaşımın soğuk ve kayıtsız tavrı bana onun rahatlıkla konuşulacak en son kişi olduğunu gösteriyordu. Büyük yetenekleri, üstün tavrı ve sıradışı niteliklerine ilişkin deneyimlerim, ona karşı gelme konusunda beni çekingen ve korkak biri haline getiriyordu.

Yine de o öğleden sonra, artık öğlen içtiğim Beaune şarabından(*) mıdır, yoksa davranışının aşırılığından mıdır bilinmez, kendimi daha fazla tutamayacağımı hissettim.

(*) Fransa'nın Burgundy bölgesinin Beaune yöresinde üretilen şarap türü.

"Bugünkü hangisi?" diye sordum, "morfin mi, kokain mi?"

Önünde açık duran kara kaplı kitaptan gözlerini yavaşça kaldırdı.

"Kokain," dedi, "yüzde yedilik bir çözelti. Sen de denemek ister misin?"

"Kesinlikle hayır," dedim kabaca. "Bünyem henüz Afgan seferinin etkilerini atlatmadı. Onu yeni bir gerginlikle uğraştırmayı göze alamam."

Terslememe gülümsedi. "Belki de haklısın, Watson," dedi. "Bedene fiziksel etkisi zararlı olabilir. Ancak zihin üzerindeki etkisini o derece uyarıcı ve arındırıcı buluyorum ki, yan etkisi benim açımdan çok önemsiz."

"Ama bir düşün!" dedim içtenlikle. "Sana verdiği zarara bak! Zihnini uyarıyor, coşturuyor olabilir, ancak doku değişimini artıran, bünyende kalıcı zayıflığa neden olabilecek patolojik ve zararlı bir süreç bu. Sende nasıl olumsuz tepkiye neden olduğunu da biliyorsun. Belli ki zararı yararından çok. Neden geçici bir zevk uğruna sana bahşedilmiş yetenekleri kaybetmeyi göze alıyorsun? Unutma, bunları yalnızca bir dostun diğerine nasihati olarak değil, bir noktaya kadar karşı tarafın sağlığından sorumlu bir doktor sıfatıyla da söylüyorum."

Alınmış görünmüyordu. Aksine sanki sohbetten hoşlanıyormuş gibi parmak uçlarını birleştirip dirseklerini koltuğun kenarlarına yasladı.

"Zihnim," dedi, "durgunluğa başkaldırıyor. Bana sorunlar, yapılacak bir iş, anlaşılmaz şifreli bir metin ya da karmaşık bir inceleme ver, ben de kendimi bulayım. Böylece yapay uyarıcıları bırakabilirim. Ama sıkıcı, tekdüze bir yaşantıdan tiksiniyorum. Zihinsel bir heyecan lazım bana. İşte bu yüzden bu sıradışı mesleği seçtim kendime ya da daha doğrusu yarattım, zira bu işi yapan dünyadaki tek kişiyim."

"Tek gayrıresmi dedektif mi?" dedim kaşlarımı kaldırarak.

"Tek gayriresmi danışman dedektif," diye cevap verdi. "Ben dedektiflikteki en yüksek ve son başvuru makamıyım. Gregson, Lestrade ya da Athelney Jones miatlarını doldurduklarında (ki zaten hemen doldururlar) konu benim önüme gelir. Ben de bir usta olarak verileri inceler, uzmanca görüş belirtirim. Bu durumlarda hiçbir itibar beklemem. Hiçbir gazete adımdan söz etmez. İşin kendisi, özel yeteneklerimi kullanabileceğim bir alan bulmuş olmanın verdiği zevk bana en büyük ödüldür. Zira sen de, Jefferson Hope olayı sırasında çalışma yöntemime bizzat tanık oldun."

"Elbette," dedim içtenlikle. "Hayatımda hiçbir şeyden bu kadar etkilenmemiştim. Hatta başımızdan geçenleri, *Kızıl Takip*(*) diye ilgi çekici bir başlıkla kitapçık haline getirdim."

Üzgün bir edayla başını salladı.

"Ona şöyle bir göz gezdirdim," dedi. "Açıkçası seni bu konuda kutlayamayacağım. Dedektiflik kesin bir bilimdir, buna uygun olarak mesafeli ve duygusuz bir şekilde ele alınmalıdır. Sense işin içine romantizm katmışsın, bu da Euclid'in beşinci önermesine bir aşk ya da kız kaçırma hikâyesi katmakla eşdeğer."

"Ama işin içinde romantizm zaten vardı," diye itiraz ettim. "Olguları değiştiremezdim."

"Bazı olgular örtbas edilmeli ya da belli bir oranı geçmemelerine dikkat edilmelidir. Olayın kayda değer tek yanı, meseleyi çözmede sonuçlardan nedenlere doğru analitik düşünce tekniğini başarıyla kullanmış olmamdır."

Özellikle onu memnun etmek amacıyla tasarladığım çalışmayı böylesine eleştirmesi canımı sıkmıştı. Ayrıca bencilliği, kitapçığımın her bir satırının onun başarılarından söz etmesini beklemesi beni öfkelendirmişti. Baker Caddesi'nde onunla yaşadığım yıllar boyunca, arkadaşımın sakin ve bilge

(*) *Kızıl Takip*, Cem Yayınevi'nin *Sherlock Holmes Bütün Maceraları* dizisi içinde yayınlanmıştır.

tavrının altında biraz kibir bulunduğuna pek çok defa tanık olmuştum. Ancak yanıt vermedim, oturup yaralı bacağımı ovuşturdum. Geçmişte bacağımdan bir Jezail(*) mermisi yemiştim, bu yürümeme engel olmuyordu ancak hava değişimlerinde fena sızlıyordu.

Çok geçmeden, "Son günlerde, çalışmalarım Kıta Avrupasında da duyulmuş," dedi Sherlock Holmes, fundadan oyulmuş piposunu doldururken. "Geçen hafta, sen de biliyorsundur, son zamanlarda Fransız dedektiflik servisinde iyi bir konuma gelmiş olan François le Villard bana başvurdu. Kelt kökenli olmanın verdiği keskin bir içgüdüye sahip ama bu zanaati geliştirmek için şart olan bazı önemli bilim dallarında kendisini iyi yetiştirmemiş. Konu bir vasiyetnameyle ilgiliydi ve ilginç bazı yönleri de vardı. Ben de onu doğru bir çözüme ulaştırabilecek, biri 1857'de Riga'daki, diğeri 1871'de St. Louis'deki iki benzer davaya yönlendirdim. İşte yardımımdan bahsettiği mektubu."

Konuşurken buruşuk, yabancı zarflı bir mektubu önüme fırlatıverdi. Fransızın hayranlığını belirten, *magnifiques, coup-de-maitres* ve *tours-de-force* gibi sözcüklerin havada uçuştuğu övgü dolu mektuba şöyle bir göz gezdirdim.

"Bir çıraktan ustasına yazılmış," dedim.

"Yardımımı çok önemsiyor," dedi Sherlock Holmes kısık bir sesle. "Kendisinin de dikkate değer yetenekleri vardır. İyi bir dedektifte bulunması gereken niteliklerin üçte ikisine sahiptir. Gözlem ve tümdengelim yetenekleri gelişmiştir. Tek eksiği bilgi ki onu da zamanla edinebilir. Şu sıralar bazı küçük eserlerimi Fransızcaya çeviriyor."

"Senin eserlerini mi?"

"Ah, bilmiyor muydun?" diye haykırdı gülerek. "Evet, ben de birkaç makaleden suçluyum. Hepsi teknik konular üzerine. Örneğin şuradaki, *Değişik Tütünlerin Küllerini Ayırt*

(*) Güneydoğu Asya'dan Ortadoğu'ya kadar uzanan bölgede, o yıllarda kullanılan uzun namlulu, el yapımı tüfek.

Etme Üzerine. Makalede yüz kırktan fazla puro, sigara ve pipo tütününü sıralayıp, renkli resimlerle külleri arasındaki farklılıkları gösteriyorum. Suç davalarında tekrar tekrar karşılaştığımız, bazen bir ipucu olarak yüksek önem taşıyabilecek bir konu bu. Örneğin bir cinayetin, Hint lunkahı(*) kullanan birince işlendiğinden emin olabilirseniz, bu kesinlikle soruşturma alanınızı daraltır. Eğitimli gözler için, lahanayla patates arasındaki fark ne ise, bir Trichinolopoly'nin(**) kara külüyle kuşgözünün(***) beyaz tozu arasındaki fark da odur."

"Ayrıntıya dikkatte gerçekten harikasın," dedim.

"Ne kadar önemli olduğunun farkındayım. İşte, izin derinliğinin korunmasında Paris alçısının önemine değindiğim ayak izi takibi hakkındaki makalem. Şurada da, çatıcıların, gemicilerin, tıpacıların, kâtiplerin, dokumacıların, elmas parlatıcılarının ellerinin resmedildiği, yapılan işin elin biçimine etkisi hakkında ilginç, ufak bir çalışma. Bu, özellikle kimliği belirlenememiş cesetler ve suçlunun mazisini belirleme söz konusu olduğunda, bilimsel bir dedektif açısından çok önemli, pratik uygulaması olan bir konudur. Ama hobimle seni sıkıyorum."

"Hiç de değil," dedim içtenlikle. "Bu konularla, özellikle pratiğini görme fırsatını yakaladığımdan beri çok ilgiliyim. Ancak gözlem ve tümdengelimden bahsettin, kuşkusuz, en azından belli ölçüde, biri diğerine çıkıyor."

"Neden?" diye yanıtladı, rahatça koltuğuna yaslanıp piposundan kalın mavi halkalar üflerken. "Örneğin gözlem, bana bu sabah Wigmore Caddesi Postanesi'ne gittiğini gösteriyor, tümdengelim ise orda bir telgraf çektiğinizi."

"Doğru," dedim. "İkisi de kesinlikle doğru! Ancak itiraf etmeliyim ki nasıl bildiğini anlayamadım. Birden aklıma gelmişti, hiç kimseye de önceden söylememiştim."

(*) Hindistan kökenli, çok güçlü bir puro türü.

(**) Hint kökenli bir tütün cinsi.

(***) ABD, Virginia kökenli bir tütün türü.

Şaşırmama kıs kıs gülerek, "Gayet basit," dedi. "O derece basit ki, açıklamak bile gereksiz ama yine de gözlem ve tümdengelimin sınırlarını tanımlamada yardımcı olabilir. Gözlem bana, ayağının üst kısmının kırmızımsı bir küfle lekelendiğini söylüyor. Wigmore Caddesi Postanesi'nin tam karşısındaki kaldırımı kaldırıp üstüne biraz toprak attılar, öyle bir yerde duruyor ki girerken basmamak zor. Toprağın rengi işte bu kızılımsı tonda, bildiğim kadarıyla başka hiçbir yerde bu çeşit topraktan yok. Gerisi ise tümdengelim."

"Peki, telgrafı nasıl bildin?"

"Neden bilmeyeyim, sabahtan beri karşında oturuyor, mektup yazdığını biliyorum. Ayrıca masanda bir tabaka pul ve kalın bir deste posta kartı görüyorum. O halde postaneye, telgraf çekme haricinde niçin gitmiş olabilirsin? Tüm diğer etkenleri ele, geriye kalan gerçektir."

"Bu durumda kesinlikle öyle," diye yanıtladım biraz düşündükten sonra. "Konu, senin de dediğin gibi basit aslında. Kuramlarını daha zor bir sınamaya tutsam münasebetsizlik etmiş olur muyum?"

"Aksine," diye yanıtladı, "benim bir doz daha kokain almamı engeller. Bana sunacağın her tür sorunla uğraşmaktan zevk duyarım."

"Kişinin her gün kullandığı bir nesne üzerine kişiliğini yansıtan bir iz bırakmaması zordur dediğini hatırlıyorum. Şimdi, burada geçenlerde aldığım bir saat var. Sana zahmet, benden önceki sahibinin karakteri ve huyları hakkında bilgi verebilir misin?"

Ona saati uzatırken içimden kıs kıs gülüyordum, zira testi geçmesi nasılsa imkânsızdı, ben de, bazen takındığı kestirip atan tavrına karşı ona bir ders vermek istiyordum. Saati eline aldı, dikkatle kadranına baktı, arkasını açtı, önce çıplak gözle ardından güçlü bir mercekle işleyişini inceledi. Sonunda kapağını kapatıp saati geri uzatırken yılgın yüzüne bakınca gülmemek için kendimi zor tuttum.

"Hiç veri yok gibi," dedi. "Saat geçenlerde temizlenmiş, bu da beni önemli olabilecek ipuçlarından yoksun bırakıyor."

"Haklısın," diye yanıtladım. "Bana gönderilmeden önce temizlenmiş."

İçimden arkadaşımı, başarısızlığını örtmek için en basit ve aciz özre sığınmakla suçladım. Temizlenmemiş bir saatten ne veri elde etmeyi umuyordu ki?

"Yetersiz kalsa da, incelemem tamamen verimsiz olmadı," dedi dalgın, donuk gözlerle tavana bakarken. "Yanılıyorsam düzelt, bence saat büyük abine aitti, ona da babandan miras kalmıştı."

"Bunu da kuşkusuz, arkadaki H.W. harflerinden çıkartıyorsun."

"Elbette. W. senin adını akla getiriyor. Saatin imal tarihi neredeyse elli yıl önceye ait, harfler de saat kadar eski. Demek ki bizden önceki kuşaktan biri için basılmış. Mücevherler genellikle büyük oğula kalır ki o da büyük olasılıkla babanızla aynı adı taşımaktaydı. Baban da, yanlış hatırlamıyorsam yıllar önce ölmüştü. Demek ki saat abindeydi."

"Şimdiye kadar doğru," dedim. "Başka?"

"Düzensizliği huy edinmiş birisiymiş... çok dağınık ve dikkatsiz. İyi bir yaşantısı olabilirmiş ama eline geçen fırsatları kaçırmış, bazı bolluk dönemleri hariç, epeyce süre fakir yaşamış, sonunda kendini içkiye vererek ölmüş. Tüm çıkarabildiğim bu."

Canım cidden sıkılmış halde sandalyeden fırladım, sabırsızca topallayarak odada dolanmaya başladım.

"Bu sana hiç yakışmıyor, Holmes," dedim. "Kendini bu kadar küçük düşüreceğini sanmazdım. Benim talihsiz abim hakkında biraz araştırma yapmışsın, şimdi de bu bilgileri sihirle öğrenmiş gibi anlatıyorsun. Tüm bunları eski bir saatten çıkardığına inanmamı beklemiyorsun herhalde! Ayıptır, hatta açıkça konuşayım resmen şarlatanlık."

"Sayın Doktorum," dedi nazik bir sesle, "lütfen özrümü kabul edin. Konuyu soyut bir şekilde ele aldığımdan, senin açından ne kadar kişisel ve üzücü olabileceğini unuttum. Ama seni temin ederim, bana saati verene kadar bir abin olduğunu bile bilmiyordum."

"O halde, kutsal olan her şey adına, tüm bunları nasıl öğrendin? Hepsi de en küçük ayrıntısına kadar tamamen doğru."

"Eh, şansım biraz yaver gitti. Yalnızca olasılıklar üzerinden konuştum. Bu kadar doğru çıkacağını ummuyordum."

"Ama yalnızca tahmin değildi herhalde."

"Hayır, hayır. Ben asla tahminde bulunmam. Kötü bir alışkanlıktır, mantıklı düşünme yeteneğine zararlı verir. Sana garip geliyor, çünkü düşünce yöntemimi izlemiyor ve önemli çıkarımlara neden olabilecek küçük izleri gözlemlemeyi bilmiyorsun. Örneğin, abinin dikkatsiz olduğunu söyleyerek başlamıştım. Saat kabının alt yüzünü incelediğinde yalnız bir iki yerinden çizilmediğini, madeni para, anahtar gibi nesnelerle birlikte aynı cebe konulmasından dolayı her bir yerinin kesikler, izler ile dolu olduğunu fark edeceksin. Kuşkusuz, elli ginelik bir saati bu şekilde taşıyan birinin dikkatsiz olduğunu düşünmek büyük bir yetenek istemiyor. Ayrıca kendisine bu değerde bir eşyanın miras kaldığı bir kişinin, genel anlamda durumunun iyi olduğu sonucuna varmak da çok zoraki bir çıkarım olmasa gerek."

Düşünce yöntemini anladığımı gösterir şekilde başımı salladım.

"Bir saat rehin aldıklarında, fiş numarasını iğne ucuyla kabın içine kazımaları İngiliz rehincilerinin âdetindendir. Bu etiketlemekten daha kullanışlıdır, zira böylece numaranın kaybolması ya da yer değiştirmesi tehlikesi de kalmaz. Merceklerimle fark edebildiğim en az dört numara vardı kabın içinde. Sonuç: Abinin genellikle zor durumda kaldığı. İkinci sonuç: Arada bir durumunun iyileştiği, zira aksi halde temi-

natını geri alamazdı. Son olarak, kurma anahtarı deliğinin olduğu iç levhaya bir bakıver. Deliğin etrafındaki binlerce çiziğe bak: bunlar anahtarın, kaydığında yaptığı çizikler. Hangi ayığın anahtarı bu kadar oyuk açabilir? Ama bu çiziklerin olmadığı bir sarhoş saati bulamazsın. Geceleyin açmaya çalışıyor, ancak eli titrediğinden ıskalıyor, böyle izler bırakıyor. Sihir bunun neresinde?"

"Günışığı kadar açık," diye yanıtladım. "Sana yaptığım haksızlıktan dolayı pişmanım. Harika yeteneklerinden kuşkulanmamalıydım. Şu sıralar önünde ciddi bir iş olup olmadığını sorabilir miyim?"

"Yok, o yüzden kokain çekiyorum ya. Kafamı çalıştırmadan edemiyorum. İnsan başka ne için yaşamalı ki? Şu pencereden bir bak. Dünya hiç bu kadar can sıkıcı, kasvetli ve boş olmuş muydu? Şu sarı sisin caddeye çöküp evler arasında yayılışına bak. Hayatta bundan daha bayağı ve yavan bir şey olabilir mi? Uygulayacak bir alan olmadıktan sonra Doktor, yetenekli olmanın ne anlamı var? Suç sıradan, varoluş sıradan ve sıradanlık dışında hiçbir nitelik şu dünyada yaşayamıyor."

Ağzımı açıp bu nutka cevap verecektim ki ev sahibemiz kapıyı hafifçe vurdu, üzerinde kartvizit bulunan gümüş bir tepsiyle içeri girdi.

Arkadaşıma seslenerek, "Sizi soran genç bir hanım var," dedi.

"Bayan Mary Morstan," diye okudu Holmes. "Hım, adı hatırlamıyorum, hanımefendiye içeri gelmesini söyleyin Bayan Hudson. Gitmeyin Doktor, kalmanızı yeğlerim."

2
Sorunun Bize Bildirilmesi

Bayan Morstan sert adımlarla, dışarıya karşı rahat görünen bir tavırla içeri girdi. Genç, sarışın, ufak tefek, zarif, eldivenli, çok şık giyimli bir hanımdı. Ancak kıyafetinin sadeliği ve sıradanlığı, maddi durumunun kısıtlı olduğunu gösteriyordu. Elbisesi koyu griye çalan bej renkte, gösterişsiz ve şatafatsızdı; aynı solgun tonda ama yana takılmış bir kuş tüyüyle biraz renk katılmış küçük, tüllü bir şapka takmıştı. Ne yüzünde özel bir çekicilik vardı ne de simasında bir güzellik, ama ifadesi tatlı ve sevimli, büyük, mavi gözleriyse derin ve hoştu. Kadınlarla ilgili bunca deneyimimin pek çok ulusu ve üç kıtayı kapsamasına karşın bu derece narin ve hassas bir kişiliği anlatan bir yüze rastlamamıştım. Sherlock Holmes'un kendisine gösterdiği sandalyeye otururken dudağının kıpırdadığı, elinin titrediği, yoğun, içsel bir sıkıntının her belirtisini gösterdiği gözümden kaçmamıştı.

"Size geldim, Bay Holmes," dedi, "çünkü bir seferinde işverenim Bayan Cecil Forrester'in ufak, ailevi bir sorununu çözmüştünüz. Nezaket ve yeteneğinizden çok etkilenmişti."

"Bayan Cecil Forrester," diye tekrarladı düşünceli bir halde. "Sanırım ona ufak bir yardımım dokunmuştu. Sorun, yanlış hatırlamıyorsam, oldukça basitti."

"O öyle görmüyordu. Ya da en azından benim sorunum öyle değil. Şu an kendimi içinde bulduğumdan daha acayip, daha açıklanamaz bir durumu hayal bile edemiyorum."

Holmes ellerini ovuşturdu ve gözleri parladı. Koltuğunda doğruldu, şahin gibi keskin bakışlarıyla konuya odaklandı.

"Konuyu anlatın," dedi, canlı ve profesyonel bir tonla.

Odadaki varlığımın rahatsız edici olabileceğini düşündüm.

"İzninizle," dedim sandalyemden kalkarken.

Beklenmedik bir şekilde, genç hanım eldivenli eliyle oturmamı işaret etti.

"Şayet," dedi, "arkadaşınız kalabilirse, bana paha biçilmez bir yardımda bulunabilir."

Sandalyeme yeniden oturdum.

"Kısaca," diye devam etti, "konu şu: Babam Hint alayında görevliydi ve beni daha küçük yaşta memlekete göndermişti. Annem ölmüştü, İngiltere'de hiçbir akrabam yoktu. Ben de, Edinburgh'taki güzel bir pansiyona yerleştirildim, on yedi yaşına kadar orada yaşadım. 1878 yılında alayın kıdemli albayı olan babam, on iki aylık izin alıp memlekete geldi. Bana Londra'dan çektiği bir telgrafta İngiltere'ye sağ salim vardığını, adres olarak belirttiği Langham Oteli'ne gelmemi yazmıştı. Mesajı, hatırladığım kadarıyla nezaket ve sevgi doluydu. Londra'ya vardıktan sonra Langham'a gittim, Albay Morstan'ın orada kaldığını, ancak bir gece önce ayrıldığını ve geri dönmediğini öğrendim. Hiçbir haber alamadan bütün gün orada bekledim. O gece, otel müdürünün tavsiyesiyle polise gittim ve ertesi sabah tüm gazetelere ilan verdik. Araştırmalarımız hiçbir sonuç vermedi, o günden bugüne kadar talihsiz babamdan bir haber alamadık. Yüreği umutla dolu bir şekilde birazcık huzur bulmak, birazcık rahatlamak için ülkesine dönmüştü ama onun yerine..."

Elini boğazına götürdü ve boğucu bir hıçkırık cümlesini yarıda kesti.

Not defterini açarak, "Hangi tarihti?" diye sordu Holmes.

"1878'de Aralığın üçünde kayboldu... yaklaşık on yıl önce."

"Valizleri?"

"Otelde kaldı. İçinde ipucu sağlayacak bir şey yoktu; bazı giysiler, bazı kitaplar ve Andaman Adalarına dair ciddi miktarda anı eşyası. Orada gardiyanların başındaki subaylardan biriydi."

"Kentte arkadaşı var mıydı?"

"Tek bildiğimiz Binbaşı Sholto. Kendi alayından, Otuz Dördüncü Bombay Piyade Taburundan. Binbaşı olaydan bir süre önce emekli olmuştu ve Yukarı Norwood'da yaşıyordu. Onunla iletişime geçtik elbette, ancak silah arkadaşının İngiltere'de olduğundan bile habersizmiş."

"İlginç bir vaka," dedi Holmes.

"Size henüz en ilginç yarını anlatmadım. Yaklaşık altı yıl önce, tam olarak 4 Mayıs 1882'de, *Times*'a verilen bir ilanda Bayan Mary Morstan'ın adresi soruluyor ve ilana başvurmasının kendi yararına olacağı yazıyordu. Bir ad veya adres belirtilmemişti. Ben de o sıralar Bayan Cecil Forrester'in evinde dadı olarak işe başlamıştım. Onun önerisi üzerine ilanlar bölümüne adresimi yayınlattım. Aynı gün postayla küçük bir kutu adresime gönderildi, içinde büyük ve parlak bir inci vardı. Herhangi bir yazı yoktu. O andan itibaren her yıl aynı tarihte, hep içinden benzer bir incinin çıktığı benzer bir kutu gönderildi, göndericinin kim olduğuna dair hiçbir ipucu yoktu. Bir uzman, ender türden ve pahalı inciler olduklarını söylemişti. Bizzat kendiniz bakın, ne kadar güzeller."

Konuşurken yassı bir kutuyu açtı ve hayatımda gördüğüm en güzel altı inciyi gösterdi.

"Anlattıklarınız çok ilginç," dedi Sherlock Holmes. "Başka bir gelişme oldu mu?"

"Evet, hem de bugün. Zaten bu yüzden size geldim. Bu sabah şu mektubu aldım, isterseniz buyurun kendiniz okuyun."

"Teşekkürler," dedi Holmes. "Zarfı da alayım, lütfen. Londra S.W. Tarih 7 Temmuz damgalı. Hım! Köşesinde birinin başparmak izi var... büyük olasılıkla postacıdır. En kaliteli

kâğıttan. Zarfların paketi altı peni. Kırtasiye malzemesine para harcayan biri. Adressiz. 'Bu akşam saat yedide Lyceum Tiyatrosu'nun dışında, soldan üçüncü sütunda olun. Şayet endişeleniyorsanız iki arkadaşınızı da yanınızda getirin. Siz haksızlığa uğramış bir kadınsınız ve adalet yerini bulmalı. Polise haber vermeyin. Şayet haber verirseniz her şey altüst olur. Meçhul dostunuz.' Eh, gerçekten ilginç bir durum! Ne yapmak niyetindesiniz Bayan Morstan?"

"Ben de size bunu sormak istiyordum."

"Bence kesinlikle gitmeliyiz, siz, ben... ve evet, Doktor Watson da bu işe uygun. Yazan kişi iki arkadaş demiş. Kendisiyle önceden de beraber çalışmıştık."

"Acaba gelir mi?" diye sordu, sesinde, ifadesinde bir çekicilik vardı.

"Şayet bir yardımım dokunabilirse," dedim coşkulu bir şekilde, "gelmekten ancak gurur ve mutluluk duyarım."

"İkiniz de çok naziksiniz," diye yanıtladı. "Kapalı bir hayatım var ve güvenebileceğim hiç arkadaşım yok. Altıda burada olsam yetişiriz, değil mi?"

"Altıyı geçirmeyin," dedi Holmes. "Bu arada, bir nokta daha var, bu elyazısı, gönderilen paketlerdekiyle aynı mı?"

"Onlar da burada," diye yanıtladı, yarım düzine kâğıt çıkarırken.

"Siz gerçekten örnek bir müşterisiniz. İyi bir öngörünüz var. Bir bakalım şunlara..." Kâğıtları masaya yayıp hızla göz gezdirdi. "Mektup dışındakiler elyazısı değiştirilerek yazılmış," dedi anında. "Ancak aynı elden kaynaklandıkları kuşkusuz. Şu Yunan e'sinin nasıl değiştirilemeyip göze battığına ve şu son s'nin kavisine bakın. Kuşkusuz aynı kişi yazmış. Sizi gereksiz yere umutlandırmak istemem Bayan Morstan ama bu elyazısı ile babanızınki arasında bir benzerlik var mı?"

"Daha uzak olamazdı."

"Ben de böyle söyleyeceğinizi düşünmüştüm. O halde sizi altıda bekliyoruz. Lütfen kâğıtların bende kalmasına izin

verin. Altıya kadar onları incelemiş olurum. Saat henüz üç buçuk. Görüşmek üzere."

"Görüşmek üzere," dedi ziyaretçimiz ve ikimize de parlak, nazik bir bakış attıktan sonra inci kutusunu bağrına basıp hızla uzaklaştı. Pencerenin önünde durdum, gri şapkası, beyaz tüyü yoğun kalabalıkta bir nokta gibi oluncaya kadar sokakta hızla yürüyüşünü izledim.

"Ne kadar çekici bir kadın," diye haykırdım, arkadaşıma dönerek.

Dalgın gözlerle arkasına yaslanıp, yeniden piposunu tüttürmeye başlamıştı. "Öyle mi?" dedi baygın, "fark etmedim."

"Sen tam bir otomatsın... bir hesap makinesi," diye haykırdım. "Bazen tamamen gayri insani davranıyorsun."

Nazikçe gülümsedi.

"Düşüncenin kişisel niteliklerden etkilenmemesi gerekliliği, en önemli noktalardandır," dedi. "Müşteri benim için yalnızca bir öğe, herhangi bir sorundaki bir birimdir. Duygusallık, arınmış mantığın düşmanıdır. Şu kadarını söyleyeyim, gördüğüm en muhteşem kadın, üç küçük çocuğu sigorta paralarına konmak için zehirlemekten asıldı ve bildiğim en itici adamsa, Londra'daki fakirlere çeyrek milyon harcayan bir hayırsever."

"Ama bu durumda..."

"Asla istisna yapmam. İstisna, kuralı yalanlar. Daha önce hiç elyazısına bakarak karakter tespiti yapmış mıydın? Şu adamın yazısından ne anlam çıkartabilirsin?"

"Okunaklı ve düzgün," diye yanıtladım. "Bir işadamı yazısını andırıyor, güçlü bir kişiliğe sahip denilebilir."

Holmes kafasını salladı.

"Şu uzun harflere bak," dedi. "Diğer harflerden çok farklı değil. Şu d bir a da olabilir ya da şu l de bir e. Kişilik sahibi insanlar her zaman uzun harfleri farklı yazarlar, yazıları bazen okunaksız olsa bile. K harflerinde bocalama, büyük harflerinde ise özgüven var. Şimdi dışarı çıkıyorum. Gitmem gereken

bir iki yer var. Sana şu kitabı öneririm, şu ana kadar yazılmış en dikkat çekici kitaplardan biri. Winwood Reade'nin *İnsanın Özverisi*. Bir saatte kadar dönmüş olurum."

Kitap elimde pencerenin önünde oturuyordum, ancak düşüncelerim yazarın değerli fikirlerinden çok uzaklardaydı. Aklım az önceki ziyaretçimizdeydi: Onun gülüşünde, sesindeki derin tonda, hayatındaki garip sırdaydı. Babası kaybolduğunda on yedi yaşında olduğuna göre şimdi yirmi yedi olmalıydı, gençliğin kendisini kaybetmeye ve deneyimlerle biraz ayıl-maya başladığı o güzel yaşta. Böylece oturup dalmıştım, ardından aklıma öyle tehlikeli düşünceler geldi ki hızla masa-ma koşup patoloji hakkındaki son makaleleri okumaya ver-dim kendimi. Ben kimdim ki, zayıf bir bacağı, daha da zayıf banka hesabı olan bir askeri doktor, nasıl böyle şeyler düşün-meye cüret edebiliyordum? Kız yalnızca bir öğe, bir birimdi, daha fazlası değil. Şayet geleceğim karanlıksa, çocuksu fan-tezilerle aydınlatmaya çalışmaktansa, onunla erkek gibi yüz-leşmek kesinlikle çok daha iyiydi.

3
Çözüm Peşinde

Holmes geri döndüğünde saat beş buçuktu. Neşeli, sevinçli ve coşkuluydu, bu ağır depresyonlarından sonra gelen ruh haliydi.

"Bu olayda ciddi bir gizem yok," dedi, onun için doldurduğum çayı alırken, "veriler tek bir açıklamaya işaret ediyor."

"Ne! Şimdiden sorunu çözdün mü?"

"Öyle demek biraz abartılı olur. Önemli bir ipucu yakaladım, o kadar. Ama çok önemli, elbette eklenmesi gereken ayrıntılar da var. *Times*'ın geçmiş sayılarına bakınca, Yukarı Norwood'lu, Otuz Dördüncü Bombay Piyade Taburu emeklisi Binbaşı Sholto'nun 28 Nisan 1882'de öldüğünü öğrendim."

"Belki biraz kalın kafalıyım Holmes ama bunun neye işaret ettiğini göremiyorum."

"Göremiyor musun? Beni şaşırtıyorsun. O halde şöyle düşün. Yüzbaşı Morstan kayboluyor. Londra'da görüşebileceği tek kişi Binbaşı Sholto. Binbaşı Sholto onun Londra'da olduğunu bile duymadığını söylüyor. Dört yıl sonra Sholto ölüyor. *Ölümünden bir hafta sonra* Yüzbaşı Morstan'ın kızına değerli hediye gönderiliyor ve bu yıldan yıla devam ediyor, şimdi de kız kendisinin mağdur olduğunu yazan bir mektup alıyor. Babasının kaybından başka hangi mağduriyetten söz ediyor olabilir? Ve eğer Sholto'nun varisi bu gizemle ilgili bir şeyler bilip de incileri tazminat niyetine yolluyor olmasa, niye

hediyeler Sholto'nun ölümünden hemen sonra gönderilmeye başlansın? Bu verilere uygun başka bir kuramın var mı?"

"Ama ne kadar ilginç bir tazminat! Ne kadar da ilginç bir ödeme şekli! O halde neden altı yıl öncesi yerine şimdi bir mektup yazsın? Mektup adaletin yerini bulmasından söz ediyor. Kıza adalet nasıl sağlanabilir? Babasının halen yaşıyor olduğunu ileri sürmek çok mu uzak bir varsayım? Kıza yapıldığını bildiğimiz başka bir haksızlık da yok."

"Pürüzler var, pürüzler var tabii," dedi Sherlock Holmes dalgın, "ama bu akşamki buluşmamız her şeyi çözecek. Ah, işte bir dört teker ve içinde de Bayan Morstan. Hazır mısın? Öyleyse aşağı insek daha iyi olur, biraz geç kaldık bile."

Şapkamı ve en kalın bastonumu aldım, Holmes'unsa çekmecesinden tabancasını çıkarıp cebine koyduğunu gördüm. Açık ki, bu gece ciddi olaylar yaşayabileceğimizi düşünüyordu.

Bayan Morstan koyu renk bir pelerine sarınmıştı, yüzü sakin ama solgundu. Zaten karşılaştığımız ilginç durum üzerine biraz tedirginlik duymaması kadınlığa aykırı sayılırdı, buna rağmen özdenetimi mükemmeldi ve Holmes'un sorduğu birkaç soruyu çabucak yanıtladı.

"Binbaşı Sholto babamın çok özel bir arkadaşıydı," dedi. "Mektupları hep binbaşıdan söz ederdi. O ve babam Andaman Adalarındaki birliklerin başındaydılar, beraber epey zaman geçirmişlerdi. Bu arada, babamın masasında kimsenin anlayamadığı ilginç bir kâğıt bulunmuştu. Bir önem taşıdığını sanmıyorum ama belki görmek isterseniz diye düşünüp yanımda getirmiştim. İşte burada."

Holmes kâğıdı dikkatle açıp dizine koydu. Ardından çok sistemli bir biçimde, çifte mercekle her bir tarafını inceledi.

"Kâğıt Hint üretimi," dedi. "Bir ara bir panoya asılmış. Üstündeki çizim birçok salonu, koridoru ve geçidi olan büyük bir binanın bir bölümünün planına benziyor. Bir yerine kırmızı mürekkeple çarpı atılmış, üzerinde silik bir kurşunkalem

yazısıyla 'soldan 3,37' denilmiş. Sol köşedeyse, uçları birleşik, bir sıra halindeki dört çarpıya benzeyen tuhaf bir hiyeroglif var. Bunun yanında ise kaba ve iri harflerle 'Dörtlerin İmzası – Jonathan Small, Muhammed Sigh, Abdullah Han, Dost Akbar.' Hayır, itiraf edeyim konuyla bir ilgisi olabileceğini sanmıyorum. Ancak, belli ki önemli bir belge. İki tarafı da temiz olduğuna göre bir el çantasında özenle saklanmış."

"Babamın el çantasında bulmuştuk onu zaten."

"O halde onu iyi saklayın Bayan Morstan, sonradan işimize yarayabilir. Bu konunun ilk düşündüğümden daha derin ve karmaşık olabileceğinden kuşkulanmaya başladım. Düşüncelerimi tekrar gözden geçirmeliyim."

Arabada arkasına yaslandı, çatılmış kaşları ve boş gözlerinden derin derin düşünmekte olduğunu anlamıştım. Bayan Morstan ve ben, gittiğimiz buluşma ve olası sonuçlarına dair kısık sesle konuşurken, dostumuz yolculuğun sonuna kadar delinmez suskunluğunu korudu.

Bir eylül akşamıydı ve saat henüz yedi bile değildi ama gün çoktan kararmış, kentin üstüne yoğun, çisentili bir sis çökmüştü. Çamur renkli bulutlar, çamurlu caddelere hüzünlü bir hava veriyordu. Kıyı boyundaki lambalar, çamurlu kaldırımlara yuvarlak parıltılar yayan bulanık ışık noktalarından başka bir şey değildi. Dükkân vitrinlerinin sarı ışığı buharlı, buğulu havaya yayılıyor, kalabalık caddelere belirsiz ve güvenilmez bir parıltı saçıyordu. Bu cılız ışıkta ilerleyen yüzler geçidinde, bence acayip ve ruhsal bir durum vardı: Üzüntülü ve mutlu, bezgin ve neşeli yüzler. İnsanlığın geri kalanı gibi onlar da karanlıktan ışığa, ardından tekrar karanlığa geçiyorlardı. Çok etki altında kalan biri olmasam da, soluk ve ağır akşam giriştiğimiz tuhaf işle birleşince huzursuz, karamsar bir hale gelmiştim. Bayan Morstan'ın davranışlarından onun da aynı şekilde hissettiğini anlamıştım. Bir tek Holmes bu tür ufak tefek etkilerin üstüne çıkabiliyordu. Not defterini dizinin üstünde açık tutuyor, zaman zaman cep lambasının ışığında bazı şekiller çiziyor, notlar alıyordu.

Lyceum Tiyatrosu'nun yan girişlerinde kalabalık yoğunlaşmıştı bile. Ön tarafında bir faytonlar ve dört tekerler akıntısı aralıksız tıkırdıyor, arabalar takım elbiseli beyefendiler ve şallı, pırlantalı hanımefendilerden oluşan yüklerini indiriyorlardı. Buluşma noktamız olan üçüncü sütuna henüz varmıştık ki, sürücü kıyafetli, kısa, esmer, çevik biri bize yanaştı.

"Bayan Morstan'ın arkadaşları mısınız?" diye sordu.

"Ben Bayan Morstan'ım, bu beyefendiler de arkadaşlarım," dedi kız.

Adam delici ve sorgulayıcı gözlerini bize çevirdi.

"Kusura bakmayın hanımefendi," dedi kararlı bir tavırla, "ama iki arkadaşınızın da polis memuru olmadığına dair yemin etmeniz gerekiyor."

"Yemin ediyorum," diye yanıtladı kız.

Tiz bir ıslık çaldı ve bir sokak Arabı(*) dört teker bir araba getirip kapısını açtı. Bizimle konuşan adam sürücü koltuğuna geçti, biz de içeriye yerleştik. Henüz oturmuştuk ki sürücü atı kamçıladı ve sisli caddelerde hızla ilerlemeye başladık.

Durumumuz ilginçti. Bilinmedik bir iş için bilinmedik bir yere gidiyorduk. Bu davet ya tam anlamıyla bir düzmeceydi (ki bu saçma bir varsayımdı) ya da bu gezimiz önemli olaylara gebeydi. Bayan Morstan her zamanki gibi cesur ve sakindi. Afganistan maceralarımı anlatarak onu biraz neşelendirmeye, eğlendirmeye çalıştım; doğrusunu söylemek gerekirse içinde bulunduğunuz durum dolayısıyla bizzat kendim o kadar heyecanlıydım ki, hikâyeler biraz abartıya kaçtı. Bugün bile, gecenin karanlığında çadırımdan içeri bir tüfeğin doğrultulduğu, benim de bir çifteyi ateşleyerek işi hallettiğim hikâyeyi ona nasıl heyecanla anlattığımı söyler. İlk başta hangi yöne gittiğimiz hakkında bir fikrim vardı, ancak hızımız, sis ve Londra'yı iyi bilmemem yüzünden yön takibini yitirdim ve çok geçmeden epeyce uzaklaştığımız dışında hiçbir şey bile-

(*) Yüzü kirden kararmış, Doğululara benzemiş sokak çocuklarına, dönemin argosunda verilen ad.

mez oldum. Sherlock Holmes ise asla hata yapmıyor, araba meydanlardan geçerken, dolambaçlı ara sokaklara girip çıkarken buraların adlarını kendi kendine mırıldanıyordu.

"Rochester Row," diyordu. "Şimdi Vincent Meydanı. Şimdi Vauxhall Köprüsü Yolu'ndayız. Görünüşe göre Surrey'e ilerliyoruz. Şimdi köprüdeyiz. Buradan yer yer nehri görebilirsiniz."

Gerçekten de lambaların geniş ve sessiz suya yansımalarını, Thames'i şöyle bir görür gibi olmuştuk. Ancak araba öyle bir hızla ilerliyordu ki birden kendimizi karşı tarafta, labirent gibi caddelerin içinde bulmuştuk.

"Wordsworth Yolu," dedi arkadaşım. "Priory Yolu, Lark Hall Caddesi, Robert Caddesi, Cold Harbour Caddesi. Anlaşılan araştırmamız bizi çok sosyetik mekânlara götürmeyecek."

Tam dediği gibi güvenilmez, ürkütücü bir mahalleye gelmiştik. Soluk tuğla evlerin tekdüzeliği köşedeki birahanelerin zevksiz ışıklandırması ve bayağı parlaklığıyla bozuluyordu. İleride, önünde küçücük bahçeleri bulunan iki katlı villalar sıralanıyor, sonra tekrar ardı arkası kesilmez yeni yapılmış yüksek tuğla binalar, dev kentin banliyölere uzattığı dokunaçları kendini gösteriyordu. Neyse ki araba yeni mahallenin üçüncü evi önünde durdu. Diğer evlerin hiçbirinde kimse yaşamıyordu. Önünde durduğumuz ev de, mutfak penceresindeki parıltıyı saymazsak komşu evler kadar karanlıktı. Ama tıklatmamız üzerine kapı sarı sarıklı, sarı kemerli, rahat giyimli Hintli bir uşak tarafından hemen açıldı. Üçüncü sınıf bir banliyö evinin sıradan girişi ve böyle bir doğulu adam görüntüsü ilginç bir uyuşmazlık yaratıyordu.

"Sahip sizi bekliyor," dedi, henüz lafını bitirmemişti ki içerdeki odadan yüksek ve boğuk bir ses geldi.

"Onları bana getir *khitmutgar*,"(*) dedi. "Doğruca yanıma getir."

(*) Özgün metinde Hintçe: Kâhya.

4

Kel Adamın Hikâyesi

Hintlinin ardından ışıklandırması kötü, döşenişi daha da kötü, bayağı, sıradan bir koridordan geçtik, adam sağda bir kapının önünde durup kapıyı açtı. Odadan sarı bir ışık saçılıyordu, ışığın ortasında koca kel kafasının kenarları kızıl saçlarla bezenmiş, parlak kafatası çam ağaçları arasından çıkmış bir dağ doruğu gibi duran ufak tefek bir adam vardı. Ellerini ovuşturuyor, yüz hatları sürekli oynuyordu, ya gülümsüyor ya kaşlarını çatıyor ama asla, bir an bile durmuyordu. Doğa ona sarkık dudaklar ve sarı, düzensiz dişler vermişti, bu yüzden elleriyle sürekli yüzünün alt kısmını saklamaya uğraşıyordu. Göze çarpan kelliğine rağmen genç bir havası vardı. Gerçekten de otuz yaşını yeni doldurmuştu.

"Emrinizdeyim Bayan Morstan," diye durmadan tekrarlıyordu ince, yüksek bir sesle. "Sizin de hizmetinizdeyim beyefendiler. Odama buyurun lütfen. Küçük bir yer hanımefendi ama kendi zevkimce döşedim. Cansız güney Londra çölünde şahane bir vaha."

Bizi davet ettiği odanın içi hepimizi şaşırtmıştı. O bayağı evde, bakır üstündeki birinci sınıf elmas kadar yersiz duruyordu burası. Oda pahalı çerçeveli tablo ya da oryantal bir vazoyu açığa çıkarmak amacıyla bazı yerlerinden aralanmış en pahalı, gösterişli perdeler ve duvar örtüleriyle kaplanmıştı. Halı kehribar rengi ve siyahtı, o derece kalın ve yumuşaktı ki

ayaklarımıza yosun yatağına batıyormuş gibi hoş bir his veriyordu. Üstüne atılmış iki büyük kaplan derisi ve köşedeki bir hasır üzerindeki koca nargile oryantal havayı artırıyordu. Odanın ortasında neredeyse görünmez sarı bir telle gümüşten, güvercin şeklinde bir avize asılıydı. Yandıkça odayı hafif ve hoş bir kokuyla dolduruyordu.

"Bay Thaddeus Sholto," dedi küçük adam, hâlâ yüz hatları oynuyor ve gülümsüyordu. "Bu benim adım. Siz Bayan Morstan'sınız elbette. Ve bu beyefendiler de..."

"Bu beyefendi Sherlock Holmes ve bu beyefendi ise Doktor Watson."

"Bir doktor ha?" diye haykırdı, çok sevinmişti. "Stetoskopunuz yanınızda mı? Sizden bir ricada bulunsam, zahmet olmazsa? Mitral kapakçığımla ilgili ciddi endişelerim var, zahmet olmazsa. Aort damarıma güveniyorum ama mitral kapakçığımla ilgili görüşünüzü öğrenmek isterdim."

Ricası üzerine kalbini dinledim ama onu baştan ayağa titreten korku dışında bir terslik fark etmedim.

"Normal görünüyor," dedim. "Endişelenmenize gerek yok."

"Gerginliğimi bağışlayın, Bayan Morstan," dedi çok üstünde durmadan. "Çok acı çektim, o kapakçıktan da uzun zamandır kuşkulanıyordum. Bunların yersiz olduğunu duymak beni sevindirdi. Babanız, Bayan Morstan, şayet kalbini zorlamasaydı belki şimdi hâlâ yaşıyor olacaktı."

Son derece hassas bir konu hakkında böyle duygusuz ve rastgele konuşmasına o kadar öfkelenmiştim ki, neredeyse yüzüne bir tokat indirecektim. Bayan Morstan oturdu, yüzü dudaklarına kadar beyazlamıştı.

"İçimden bir ses onun ölmüş olduğunu bana söylüyordu," dedi.

"Size her şeyi anlatabilirim," dedi adam, "daha önemlisi hakkınızı almanızı sağlayabilirim ve sağlayacağım da, kardeşim Bartholomew ne derse desin. Yalnız size eşlik etmiş olma-

larından değil, söyleyeceklerim ve yapacaklarıma tanık olacaklarından, arkadaşlarınızın da buraya gelmesi beni çok sevindirdi. Üçümüz birlik olup kardeşim Bartholomew'e karşı durabiliriz. Ama aramıza hiçbir yabancı girmesin, ne bir polis ne de bir memur. Hiçbir pürüz çıkmadan her şeyi aramızda halledebiliriz. Kardeşim Bartholomew'i tanımaktan daha çok öfkelendiren bir şey yoktur."

Alçak bir şezlonga oturdu, yanıt bekleyen, sulu mavi gözlerini bize dikti.

"Kendi adıma konuşayım," dedi Holmes, "söyleyecekleriniz bu odadan dışarı çıkmayacaktır."

Ben de söz verme anlamında başımı salladım.

"Çok güzel! Çok güzel!" dedi. "Size bir bardak Chianti(*) ikram edebilir miyim Bayan Morstan? Ya da Tokay?(**) Başka şarap bulundurmuyorum. İsterseniz bir şişe açayım? Hayır mı? Eh, o halde umarım tütün dumanından, doğu tütününün aromatik kokusundan rahatsız olmazsınız. Biraz gerginim ve nargilem benim için harika bir yatıştırıcı."

Çanağa bir marpuç ekledi, duman gül renkli suyu neşeyle fokurdattı. Üçümüz başlarımız öne uzanmış, ellerimiz çenemizde yarım daire şeklinde oturmuştuk, koca parlak kafalı, tuhaf, tikli küçük adam da ortamızda, sıkıntılı bir şekilde nargile tüttürüyordu.

"Sizinle iletişime geçmeye karar verdiğim ilk zamanlar," dedi, "adresimi vermeyi düşünmüştüm ama davetimi reddedeceğinizden ve yanınızda tatsız kişiler getirmenizden çekinmiştim. Bu yüzden ilk önce adamım Williams'ın sizlerle buluşabileceği bir düzen tasarladım. Sağduyusuna güvenim tamdır, kendisine uygunsuz bir durum fark ettiğinde davetten vazgeçmesi emredilmişti. Lütfen bu önlemleri mazur görün, zira ben çekingen, hatta kendi dünyasında, kendi zevklerince

(*) Kuzey İtalya kökenli bir şarap türü.

(**) Macaristan ve Slovakya kökenli bir şarap türü.

yaşayan biriyim ve hiçbir şey bir insanı polis memuru görmek kadar huzursuz edemez. Kaba dünyadan ürken bir yapım var. Halk arasında gezdiğim bile enderdir. Gördüğünüz gibi zarif bir ortamda yaşıyorum. Kendimi bir sanat âşığı olarak tanımlayabilirim. Bu da benim zayıf noktam. Şuradaki peyzaj gerçek bir Corot,(*) uzmanın biri belki şu Salvatore Rosa'dan(**) kuşkulanabilir ama şu Bouguereau(***) hakkında kimsenin bir kuşkusu olamaz. Modern Fransız ekolüne özel bir ilgim var."

"Kusura bakmayın, Bay Sholto," dedi Bayan Morstan, "ama bana açmak istediğiniz konularda bilgi edinmek için davetinizi kabul ettim. Çok geç oldu ve görüşmemizin mümkünse kısa sürmesini rica edeceğim."

"Her halükârda biraz zaman alacak," diye yanıtladı adam, "zira kesinlikle Norwood'a gitmeli ve kardeşim Bartholomew'i görmeliyiz. Hep beraber gidip kardeşim Bartholomew'in gönlünü almaya çalışmalıyız. Doğru bildiğimi yapıyor olmamdan dolayı bana çok kızgın. Dün gece epeyce tartıştık. Öfkelendiğinde ne kadar korkunç bir tipe döndüğünü tahmin bile edemezsiniz."

"Madem Norwood'a gidilecek o halde hemen çıksak iyi olur," diye çıkıştım.

Kulakları kızarana kadar güldü.

"Bu pek uygun olmaz," dedi. "Sizi böyle aniden götürsem ne der bilmiyorum. Hayır, önce birbirimizle ilişkilerimizi anlatarak sizi hazırlamalıyım. Öncelikle, olayda bizzat benim de bilmediğim noktalar var. Size ancak bildiğim kadarını anlatabilirim.

Babam, tahmin etmişsinizdir, bir zamanlar Hint Ordusunda görev yapmış, Binbaşı John Sholto'ydu. Yaklaşık on bir yıl önce emekli olup Yukarı Norwood'ta Pondicherry Mali-

(*) Jean Baptiste Camille Corot (1796 – 1875), Fransız ressam.

(**) Salvatore Rosa (1615–1673), İtalyan ressam.

(***) William-Adolphe Bouguereau (1825 – 1905), Fransız ressam.

kânesi'nde yaşamaya başlamıştı. Hindistan'da epey zengin olmuştu. Dönerken yanında ciddi miktarda nakit para, pahalı, geniş bir antika koleksiyonu ve bir grup yerli hizmetkâr getirmişti. Bu imkânlarla kendine bir ev aldı ve lüks içinde yaşadı. İkizim Bartholomew ve ben, tek çocuklarıydık.

Yüzbaşı Morstan'ın kayboluşunun yarattığı etkiyi gayet iyi hatırlıyorum. Ayrıntıları gazeteden okumuştuk, babamızın arkadaşı olduğunu bildiğimizden bu konu hakkında onun yanında rahatça konuşabiliyorduk. O da bu konudaki tartışmalarımıza bazen iştirak ediyordu. Babamızın bu konuyu kalbinde bir sır olarak taşıdığından, bunca kişi içinde Arthur Morstan'ın başına gelenleri bir tek onun bildiğinden bir an için bile şüphelenmemiştik.

Ancak babamızın üzerinde bir gizem, belli bir tehlike gezindiğinin de farkındaydık. Tek başına dışarı çıkmaktan çok çekinirdi, her zaman iki eski boksörü Pondicherry Malikânesi'nde kapıcı olarak tutardı. Sizin bu akşamki sürücünüz Williams da onlardan biridir. Kendisi bir zamanların İngiltere hafif sıklet şampiyonuydu. Babamız neden korktuğunu bize hiç açıklamadı ama özellikle tahta bacaklı kişilere düşmanlığı göze çarpıyordu. Hatta bir defasında, sonradan kapı kapı gezen zararsız bir seyyar satıcı olduğu anlaşılan tahta bacaklı bir adama tabancasıyla ateş etmişti. Meseleyi kapatmak için yüklü bir meblağ ödemek zorunda kalmıştık. Ben ve kardeşim, bunun babamızın önemsiz bir saplantısı olduğunu sanıyorduk, ancak sonradan gelişen olaylar fikrimizin değişmesine neden oldu.

1882'in başlarında babamıza Hindistan'dan kendisini şok eden bir mektup geldi. Kahvaltı masasında mektubu açınca neredeyse bayılacaktı, o günden sonra da bir daha kendine gelemedi. Mektupta ne yazdığını asla öğrenemedik ama görebildiğim kadarıyla kısaydı ve kaba bir elyazısıyla yazılmıştı. Zaten son yıllarda dalak genişlemesinden dolayı acı çekiyordu ama o günden sonra durumu hızla kötüleşti. Nisan sonlarına

doğru bize artık yapılacak bir şey kalmadığını söylediler, babamız da bizimle son bir konuşma yapmak istedi.

Odasına girdiğimizde, arkası yastıklarla destekli bir halde yatıyor ve zar zor soluk alıyordu. Kapıyı kilitleyip yanına yaklaşmamızı söyledi. Ardından ellerimizden tutup, bazen duygulanışı bazen acısı yüzünden kesilen önemli bir açıklamada bulundu. Onun kendi sözleriyle aktarmaya çalışayım.

'Şu önemli anda,' dedi, 'vicdanımı rahatsız eden yalnız tek bir şey var: Zavallı Morstan'ın yetimine yaptığım haksızlık. Hayatım boyunca kurtulamadığım lanet olası hırs illeti, kızı en azından yarısına hakkı olan hazineden mahrum etti. Gelgelelim bana da faydası olmadı, şu açgözlülük ne kadar ahmakça, aptalca bir şey. Sahip olma hissini o derece seviyordum ki, başka birisiyle bir şey paylaşmaya katlanamıyordum. Şurada, kinin şişesinin yanındaki inci tespihi görüyor musunuz? Kıza yollama amacıyla bir köşeye ayırdığım halde, ondan bile ayrılamadım. Siz, oğullarım, ona Agra hazinesinden adil bir pay vereceksiniz. Ama ben ölmeden ona hiçbir şey, hatta tespihi bile vermeyin. Ne de olsa, bu kadar kötüleştikten sonra bile iyileşenler olmuştur.'

'Size Morstan'ın nasıl öldüğünü anlatacağım,' diye devam etti. 'Yıllardır kalp yetmezliği çekiyor ama bunu herkesten saklıyordu. Yalnız ben biliyordum bunu. Hindistan' dayken o ve ben, bazı ilginç olaylar sonucunda elimize ciddi bir hazine geçirmiştik. Hazineyi İngiltere'ye getirmiştim, Morstan da döndüğü gece hemen buraya gelip payını istemişti. İstasyondan buraya yürüyerek gelmişti, şimdi rahmetli olmuş eski toprak Lal Chowdar da onu içeri almıştı. Morstan ve ben hazinenin paylaşımı hakkında anlaşamamıştık, konu birbirimize hakaretlere kadar vardı. Morstan öfkeden kendini kaybetmiş bir halde ayağa fırlamıştı, aniden elini göğsüne götürdü, birden yüzünün rengi attı, geriye doğru düşerken kafasını hazine sandığının kenarına çarptı. Ona doğru eğildiğimde, dehşet içinde, öldüğünü anladım.

Uzun süre yarı çılgın halde oturup ne yapacağımı düşündüm. Elbette ilk aklıma gelen yardım çağırmaktı ama cinayetten suçlanmama neden olabilecek bir ortam oluştuğunu düşündükten sonra bundan vazgeçtim. Gerek ölümün bir tartışma sırasında gerçekleşmesi, gerekse başındaki yara aleyhime kanıt olarak kullanılabilirdi. Ayrıca resmi araştırma, özellikle gizli tutmaya çalıştığım hazineyi de işin içine katacaktı. Bana nereye gittiğini kimsenin bilmediğini söylemişti. Kimsenin öğrenmesine de gerek yoktu.

Hâlâ konu üzerinde düşünüyordum ki, kafamı kaldırdığımda kapının girişinde hizmetkârım Lal Chowdar'ı gördüm. Girip kapıyı arkasından kilitledi. 'Korkmayın sahip,' dedi, 'onu öldürdüğünüzü kimsenin bilmesine gerek yok. Saklayalım gitsin, kimin nerden haberi olacak?' 'Onu ben öldürmedim,' dedim. Lal Chowdar kafasını sallayıp gülümsedi. 'Her şeyi duydum, sahip,' dedi, 'atışmanızı da, darbeyi de duydum. Ama ağzım sıkıdır. Evdeki herkes uykuda. Hadi onu beraber kaldıralım.' Bu, karar vermeme yetmişti. Şayet kendi hizmetkârım bile suçsuzluğuma inanmıyorsa, jüri koltuğuna oturmuş on iki aptal esnaftan ne bekleyebilirdim? Lal Chowdar'la beraber o gece cesetten kurtulduk ve birkaç gün içinde Londra gazeteleri Yüzbaşı Morstan'ın esrarengiz kaybıyla doldu. Size anlattıklarımdan anlayacağınız üzere, bu konuda benim suçum yok. Benim tek suçum, yalnız cesedi değil, ayrıca hazineyi de gizlememde, kendi payıma ek olarak Morstan'ın payına da el koymamda. Sizden bu hatayı telafi etmenizi istiyorum. Kulaklarınızı ağzıma yaklaştırın. Hazinenin saklandığı yer...'

Tam o sırada yüz hatları feci bir değişime uğradı, gözleri dehşetle bakmaya başladı, çenesi düştü ve asla unutamayacağım bir sesle, 'Onu içeri sokmayın! İsa aşkına onu içeri sokmayın!' diye bağırdı. İkimiz de bakışlarının yöneldiği pencere tarafına döndük. Karanlıkta, bir yüz içeri bakıyordu. Cama dayadığından beyazlaşan burnunu görebiliyorduk. Acımasız gözlerle bakan, ifadesinden yoğun bir kötülüğün okunduğu,

sakallı bir yüzdü bu. Kardeşim ve ben pencereye doğru koştuğumuzda adam gitmişti bile. Babamıza döndüğümüzde kafası düşmüştü ve nabzı artık atmıyordu.

O gece bahçeyi aradık ama pencerenin altındaki çiçek tarhındaki bir tek ayak izi dışında ziyaretçimizden hiçbir iz bulamadık; zaten o izi de bulmasaydık o vahşi, öfkeli yüzü hayal gücümüzün ortaya çıkarttığını sanacaktık. Çok geçmeden, etrafımızda bazı gizli dümenler döndüğünün daha çarpıcı bir kanıtıyla karşılaştık. Bir sabah babamın odasındaki pencere açık bulunmuştu, odasında dolapları, kutuları açılmış ve sandığına üzerinde 'Dörtlerin İmzası' yazan bir kâğıt parçası bırakılmıştı. Bu cümlenin ne anlama geldiğini ya da ziyaretçimizin kim olduğunu asla öğrenemedik. Her şey altüst olmuştu ama görebildiğimiz kadarıyla babamın hiçbir eşyası çalınmamıştı. Doğal olarak kardeşim ve ben bu olayı babamızı hayatı boyunca kovalamış korkusuyla ilişkilendirmiştik, ancak konu bizim için hâlâ tam bir gizemdir."

Küçük adam nargilesini tekrar yakmak için konuşmasını kesti, birkaç dakika düşünceli bir halde nargilesini tüttürdü. Hepimiz sıradışı hikâyesinden etkilenmiş, öylece kalakalmıştık. Babasının ölümünün kısaca anlatıldığı sırada Bayan Morstan'ın o derece rengi atmıştı ki, bir an bayılıyor sanmıştım. Ama sehpadaki Venedik sürahisinden onun için usulca doldurduğum suyu içince biraz toparlandı. Sherlock Holmes, göz kapakları parlak gözlerinin üzerine inmiş, düşünceli bir halde arkasına yaslanmıştı. Ona baktıkça aynı gün hayatın sıradanlığı hakkında nasıl da şikâyetçi olduğunu düşünmekten alıkoyamıyordum kendimi. En azından artık aklını epey zorlayacak bir sorun vardı önünde. Bay Thaddeus Sholto, hikâyesinin yarattığı etkiden gururlu bir halde her birimize teker teker baktı, ardından koca nargilesinden çektiği dumanlar eşliğinde hikâyesine devam etti.

"Sizlerin de tahmin edeceği üzere," dedi, "babamızın sözünü ettiği hazine, kardeşim ve bende büyük bir heyecan

yaratmıştı. Haftalar, aylar boyunca hazinenin yerini bulamadan bahçenin her köşesini kazdık durduk. Tam hazinenin nereye saklandığını söyleyecekken öldüğünü düşünmek bizi çıldırtıyordu. Hazinenin muhteşemliğini çıkarttığı tespihe bakarak tahmin edebiliyorduk. Bu tespih üzerine kardeşim Bartholomew'le ufak bir tartışmaya girişmiştik. İnciler belli ki çok pahalıydılar ve onlardan ayrılmaya yanaşmıyordu, zira aramızda kalsın, babamın huyu biraz kardeşimde de vardı. Ayrıca şayet tespihi elden çıkarırsak bunun dedikoduya neden olabileceğini, başımıza bela açabileceğini de düşünüyordu. Elimden tek gelen, Bayan Morstan'ın adresini bulup belli aralıklarla ona inci göndermeye kardeşimi razı edebilmek oldu, böylece en azından Bayan Morstan yoksulluk çekmeyecekti."

"Bu çok nazik bir hareketti," dedi arkadaşımız içtenlikle, "gerçekten çok düşüncelisiniz."

Küçük adam eliyle bir ret işaretinde bulundu.

"Biz sizin emanetçilerinizdik," dedi, "benim olaya bakışım böyleydi, ancak kardeşim Bartholomew olaya bu bakış açısından bakamadı. Bizim zaten yeterince paramız vardı. Daha fazlasını arzulamadım. Ayrıca genç bir bayana böyle bir alçaklıkta bulunmak beni çok rahatsız ederdi. *Le mauvais gout mene au crime.* (*)Fransızlar bu tip şeyleri çok estetik bir şekilde anlatabiliyorlar. Bu konudaki fikir ayrılığımız o dereceye geldi ki ayrı bir yere taşınmanın iyi bir fikir olacağını düşündüm. Eski *khitmutgar* ve Williams'ı alıp Pondicherry Malikânesi'nden ayrıldım. Bu arada dün, çok önemli bir gelişme olduğunu öğrendim. Hazine bulunmuş. Hemen Bayan Morstan'la iletişime geçtim, artık tek yapmamız gereken Norwood'a gidip payımızı almak. Dün gece kardeşim Bartholomew'e planımı açıklamıştım, çok hoşuna gitmese de bizi bekliyor."

(*) Özgün metinde Fransızca: Saplantı suça götürür.

Bay Thaddeus Sholto sustu ve lüks kanepesine yayıldı. Biz sessizce, düşüncelerimiz bu garip olaydaki yeni gelişmeye kenetlenmiş halde duruyorduk. İlk ayağa fırlayan Holmes oldu.

"Çok ahlaki davranışlarda bulunmuşsunuz bayım, başından sonuna kadar," dedi. "Sizin için karanlıkta kalmış bazı olayları aydınlatarak az da olsa bir teşekkür sunabiliriz. Ama Bayan Morstan'ın da belirttiği gibi geç oldu, en iyisi bir an önce sorunu halletmek."

Yeni arkadaşımız dikkatle nargilesinin hortumunu sardı, bir perdenin ardından yakası ve kol ağızları astragandan, uzun, süslü bir palto çıkardı. Gecenin pek soğuk olmamasına rağmen paltosunu sıkı sıkıya iliklediği ve kıyafetini kulaklarını bile örten tavşan derisi bir şapkayla tamamladı. Artık oynak ve yorgun yüzünden başka hiçbir tarafı görünür kalmamıştı.

"Bedenim biraz hassas," dedi koridorda önümüzde ilerlerken. "Hastalık hastası biri gibi giyinmeye mecburum."

Araba aşağıda bizi bekliyordu, belli ki sürücü programdan haberdardı, zira biz biner biner binmez hemen arabayı hızla harekete geçirdi. Thaddeus Sholto tekerleklerin takırtısını bastıran bir sesle aralıksız konuşuyordu.

"Bartholomew akıllı birisidir," dedi. "Hazinenin yerini nasıl buldu dersiniz? Evin içinde olduğu sonucuna vardı, ardından bir santim bile gözardı etmeden evin bir planını çıkarttı. Başka birçok şeyle beraber, binanın yüksekliğinin 22,5 metre olduğunu öğrendi, ama bütün odaların yüksekliğini toplasa ve iç çapla sağlamasını yaptığı katlar arasındaki mesafeyi eklese de toplam sonuç 21,3 metreyi aşmıyordu. Arada bir metreden fazla açık vardı. Bu ancak binanın çatısından kaynaklanabilirdi. O da en üst kattaki odanın tavanındaki sıva ve alçıyı deldi, böylece kimsenin varlığından haberdar olmadığı, saklı, ufak çatı katına ulaşmış oldu. Hazine sandığı tam ortada, iki kirişin üzerinde duruyordu. Sandığı delikten aşağı indirmiş, sandık odada öylece bizi beklemekte. Mücevherlerin

değerinin yarım milyon pounddan aşağı olmayacağını tahmin ediyor."

Bu dev meblağı duyunca gözlerimiz fal taşı gibi açılmış halde birbirimize bakındık. Bayan Morstan, şayet hakkını alabilirse, zavallı bir dadıdan, İngiltere'nin en zengin mirasyedisine dönüşecekti. Elbette her sadık arkadaş böyle bir habere sevinmeliydi ancak utanarak itiraf edeyim, bencillik beni adeta göğsümden yakaladı ve kalbim kurşun gibi ağırlaştı. Aksak aksak, kekeleyerek birkaç tebrik sözü ağzımdan çıktı, ardından üzgün, yeni arkadaşımızın konuşmalarını duymaz bir halde başım öne düştü. Resmen bir hastalık hastasıydı, ardı arkası gelmez şekilde hastalık belirtilerinden bahsettiğini, birkaçını cebindeki deri kesede taşıdığı sayısız kocakarı ilacı hakkında sorular sorduğunu hayal meyal hatırlıyorum. O gece kendisine verdiğim yanıtları hatırlamaz umarım. Holmes bana, iki damladan fazla hintyağı içmesinin ciddi tehlikeler doğurabileceğini, buna karşın, yatıştırıcı olarak yüksek dozda striknin almasını önerdiğimi duyduğunu söyledi sonradan. Her halükârda, araba bir sallantıyla durup sürücünün kapıyı açmak için fırladığını duyduğumda kesinlikle rahatlamıştım.

"Burası Bayan Morstan, Pondicherry Malikânesi," dedi Bay Thaddeus Sholto, kıza inmesi için elini uzatırken.

5

Pondicherry Malikânesi'ndeki Felaket

Bu geceki maceramızın son evresine geldiğimizde saat yaklaşık on birdi. Büyük kentin nemli sisini arkamızda bırakmıştık, gayet güzel bir geceydi. Batı yönünden ılık bir rüzgâr esiyor, yarımayın fırsat bulabildiğinde boşluklarından baktığı ağır bulutlar gökte yavaşça ilerliyordu. Uzak noktalar bile az çok seçilebiliyordu, ancak buna rağmen Thaddeus Sholto yolumuz daha da aydınlansın diye arabanın yan fenerlerinden birini aşağı indirdi.

Pondicherry Malikânesi kendine ait bir arazide yer alıyordu. Çevresi üzeri kırık camlarla kaplı, yüksek bir taş duvarla çevrilmişti. Tek giriş, demir mengeneli dar bir kapıydı. Rehberimiz bu kapıyı özel bir postacı gibi belli bir ahenkle tıklattı.

"Kim o?" diye hırçın bir haykırış geldi içeriden.

"Benim McMurdo. Herhalde tıklamamı artık tanıyorsundur."

Bir homurdanma ile birlikte anahtar şakırtı ve tınlamaları duyuldu. Kapı yavaşça açıldı, girişte fenerin sarı ışığının çıkıntılı yüzünü ve titrek kuşkucu gözlerini aydınlattığı, kısa boylu ve geniş göğüslü bir adam belirdi.

"Siz miydiniz Bay Thaddeus? Fakat diğerleri kim? Patron bana onlar hakkında bir talimat vermedi."

"Vermedi mi? McMurdo beni şaşırtıyorsun! Yanımda birkaç arkadaş getireceğimi dün gece kardeşime söylemiştim."

"Bugün odasından hiç çıkmadı, Bay Thaddeus, bu konuda bana bir talimat da verilmedi. Bildiğiniz gibi emirlere uymak zorundayım. Sizi içeri alabilirim ama arkadaşlarınız oldukları yerde kalmak zorundalar."

Beklenmedik bir engeldi bu. Thaddeus Sholto şaşkın ve çaresiz görünüyordu.

"Ayıp ediyorsun McMurdo!" dedi. "Kendilerine kefil olmam sana yetmeli. Genç bir bayan da var. Bu saatte sokakta kalacak hali yok."

"Çok üzgünüm Bay Thaddeus," dedi kapıcı sertçe. "Bu kişiler arkadaşlarınız olabilir ama patronun arkadaşı değiller. Görevimi yerine getirmem için bana iyi para ödüyor, ben de görevimi yerine getireceğim. Arkadaşlarınızdan hiçbirini tanımıyorum."

"Elbette tanıyorsunuz, McMurdo," diye haykırdı Sherlock Holmes samimiyetle. "Beni unuttuğunu sanmıyorum. Dört yıl önce jübile gecende, Alison'un salonunda seninle üç raunt dövüşen amatörü hatırlamıyor musun?"

"Bay Sherlock Holmes olamazsınız!" diye kükredi dövüşçü. "Tanrı aşkına! Sizi nasıl tanıyamadım. Orda öyle sessiz duracağınıza atılıp çene altıma bir tane indirmeye kalksaydınız, sizi kuşkusuz hemen tanırdım. Ah, kesinlikle yeteneklerini değerlendirmeyen birisiniz, kesinlikle! Boksa zaman harcasaydınız çok yükselebilirdiniz."

"Görüyorsun ya Watson, hiçbir şey bulamazsam, en azından icra edebileceğim bilimsel bir mesleğim var," dedi Holmes gülerek. "Artık arkadaşımız bizi soğukta bekletmeyecektir, buna eminim."

"İçeri buyurun beyler, içeri buyurun... siz ve arkadaşlarınız," diye yanıtladı. "Çok üzgünüm Bay Thaddeus ama emirler kesin. Arkadaşlarınızı içeri almadan önce onlardan emin olmalıydım."

İçeride çakıl bir yol, ay ışığının vurduğu bir köşe ve aydınlatılmış bir tavanarası penceresi dışında tamamen karanlığa

gömülmüş, kare biçimli, alışıldık mimari biçemde ve kocaman bir eve uzanıyordu. Binanın dev boyutu ve kasvetli, ölümcül sessizliği insanın kalbini ürpertiyordu. Thaddeus Shalto bile tedirgin görünüyor, elindeki fener titriyor, sallanıyordu.

"Anlayamıyorum," dedi. "Bir terslik olmalı. Bartholomew'e geleceğimizi üzerine basa basa söylemiştim ama penceresinde ışık yok. Bunun ne anlama geldiğini bilemiyorum."

"Evi hep bu şekilde gözetim altında mı tutar?" diye sordu Holmes.

"Evet, babamın âdetini devam ettirdi. Gözde oğul oydu, bilirsiniz ya, bazen babamın ona, bana anlattığından daha fazlasını söylediğini düşünüyorum. Ay ışığının vurduğu pencere Bartholomew'in. Çok aydınlık ama bence ışık içeriden gelmiyor."

"Hayır," dedi Holmes. "Ama kapının yanındaki küçük odada bir ışık parıltısı görüyorum."

"Ha, o hizmetçinin odası. Emektar Bayan Bernstone orada kalıyor. O bize her şeyi açıklayabilir. Ama umarım dışarıda birkaç dakika beklemenizin bir sakıncası yoktur, zira sizin geleceğini bilmiyordu, hepimiz içeri girersek panikleyebilir. Ama şişt! Bu da nesi?"

Feneri kaldırdığında eli öylesine sallanıyordu ki ışık halkaları etrafımızda titriyor, dalgalanıyordu. Bayan Morstan bileğimi kavradı, yüreğimiz küt küt çarparken hepimiz durup etrafı dinlemeye koyulduk. Büyük, kara evden sessiz geceye, seslerin en üzücü ve acınası olanı yayılıyordu: Tiz, kırık bir korkmuş kadın inleyişi...

"Bu, Bayan Bernstone," dedi Sholto. "Evdeki tek kadın o. Hemen döneceğim."

Kapıya koştu, kendine özel vuruşuyla kapıyı tıklattı. Uzun, yaşlı bir kadının onu gördüğüne çok sevinip adamı içeriye aldığını gördük.

"Oh, Bay Thaddeus, efendim, geldiğinize çok sevindim! Gelmiş olmanıza çok sevindim, Bay Thaddeus, efendim!"

Kapı kapanıncaya dek sevinç sözlerini tekrarlayışını duyduk, ardından kadının sözleri boğuk, tekdüze bir sese dönüştü.

Rehberimiz feneri bize bırakmıştı. Holmes feneri yavaşça gezdirerek dikkatle eve ve yeri kaplayan koca toprak yığınlarına baktı. Bayan Morstan ve ben beraberdik, eli elimdeydi. Şu aşk ne kadar tuhaf bir şeydi, zira işte ikimiz, birbirini bugüne dek görmemiş, birbirlerine bir sevgi sözcüğü söylememiş, aralarında anlamlı bir bakış bile geçmemiş iki kişi, şu dramatik anda içgüdüsel olarak el ele tutuşmuştuk. O günden beri bu olay garibime gitmiştir, ancak o sırada kollama amacıyla kıza yönelmem gayet doğaldı; sonradan söylediğine göre, teselli ve korunma amacıyla o da bana içgüdüsel olarak yönelmişti. Böylece iki çocuk gibi el ele bekledik, etrafta dönen onca kötülüğe karşın kalplerimiz huzur doluydu.

"Ne kadar garip bir yer!" dedi kız, çevresine bakınarak.

"Sanki İngiltere'nin bütün köstebekleri burada toplanmış. Buna benzer bir görüntüyü Ballarat yakınlarında, madencilerin çalıştığı bir tepe yamacında görmüştüm."

"Nedeni de aynı," dedi Holmes. "Bunlar hazine arayıcılarının geride bıraktığı izler. Unutmayın ki altı yıldır arıyorlardı. Arazinin bir çakıl ocağı gibi gözükmesine şaşmamak gerek."

Bu sırada evin kapısı ardına dek açıldı, kolları öne uzanmış, gözlerinden dehşet okunan Thaddeus Sholto koşarak dışarı fırladı.

"Bartholomew'e bir şeyler olmuş!" diye haykırdı. "Korkuyorum! Sinirlerim böyle şeylere dayanamaz."

Adeta korkudan ağlıyordu ve tikli, koca astragan yakasının ortasındaki çelimsiz yüzünde korkmuş bir çocuğun çaresiz, yardım isteyen ifadesi vardı.

"Eve girelim," dedi Holmes olgun, kararlı bir tavırla.

"Evet, girin!" diye yakardı Thaddeus Sholto. "Şu an ne yapılması gerektiğini bilemiyorum zaten."

Onun peşinden hepimiz koridorun solundaki hizmetçi odasına girdik. Yaşlı kadın korkmuş halde, huzursuz titreyen parmaklarıyla odanın içinde ileri geri volta atıyordu ama Bayan Morstan'ı görmesi onu biraz sakinleştirdi.

"Tanrı sizin tatlı, sakin yüzünüzü kutsasın!" diye haykırdı hıçkırarak. "Sizi görmek iyi geldi. Ah, bugün fena sınanıyorum!"

Bayan Morstan onun ince, iş yorgunu elini okşadı, kadının kansız yanaklarına tekrar renk getiren birkaç nazik, avutucu söz mırıldandı.

"Beyefendi kendini odaya kilitledi ve bana cevap vermiyor," diye açıkladı kadın. "Bütün gün ondan bir ses çıkar diye bekledim, zira bazen yalnız kalmayı sever ama bir saat önce bir terslik olmasından endişelenip yukarı çıktım, anahtar deliğinden baktım. Yukarı çıkmalısınız Bay Thaddeus, yukarı çıkmalı ve kendiniz görmelisiniz. On yıldır Bay Bartholomew'in sevinçli haline de hüzünlü haline de tanık oldum ama yüzünü hiç bu halde görmedim."

Thaddeus Sholto'nun dişleri birbirine vurduğundan, Sherlock Holmes lambayı alıp önümüzü aydınlattı. Adam öyle ürkmüştü ki basamakları çıkarken koluna girmem gerekti, zira bacakları titriyordu. Çıkarken Holmes cebinden büyütecini iki kez çıkarıp, bana hindistancevizi liflerinden yapılmış halının üzerindeki biçimsiz toz lekeleri gibi görünen izleri özenle inceledi. Sağa sola dikkatle bakarak yavaş yavaş, adım adım yürüyordu Holmes. Bayan Morstan ürkmüş hizmetçiyle birlikte onun arkasındaydı.

Üçüncü katın da merdiveninden çıkınca, sağında büyük bir duvar kilimi ve solunda üç kapı bulunan uzun bir koridora geldik. Holmes aynı şekilde yavaş ve dikkatli yürüyordu, bizse koridorun başına dek sarkan, kara, uzun gölgelerimizle hemen ardındaydık. Bakacağımız yer üçüncü kapıydı. Holmes kapıyı çaldı ama yanıt gelmedi, bunun üzerine kolu çevirip zorlayarak açmaya uğraştı. Lambayı yaklaştırdığımızda

çok kalın ve geniş bir sürgüyle kilitlenmiş olduğunu gördük. Ancak anahtar çevrilmiş olduğundan delik tümüyle kapanmış değildi. Sherlock Holmes deliğe eğildi ve arında, derin bir iç çekişle tekrar doğruldu.

"Şeytani bir durum var bu işin içinde, Watson," dedi, onu daha önce hiç bu kadar etkilenmiş görmemiştim. "Şuna ne anlam verebilirsin?"

Deliğe eğildim ve korkuyla irkildim. Ay ışığı odaya vuruyordu, içerisi belirsiz, değişken bir parlaklıkla aydınlanmıştı. Altı tamamen karanlıkta kaldığından, asılmış gibi duran bir yüz dosdoğru bana bakıyordu: arkadaşımız Thaddeus'un yüzü. Aynı koca, parlayan kafa, kafasını çevreleyen aynı kırmızı saç, aynı çelimsiz surat. O sessiz, ay ışığıyla aydınlanmış odada, bir somurtma ya da büzülmeden çok daha sinir bozucu, sabit, doğal olmayan bir sırıtış, korkunç bir gülümseme vardı adamın yüzünde. Odadaki surat ufak tefek arkadaşımızınkine o derece benziyordu ki, arkamı dönüp yanımızda olup olmadığına baktım. Ardından bize kardeşiyle ikiz olduklarını söylediği geldi aklıma.

"Bu korkunç!" dedim Holmes'a. "Ne yapacağız?"

"Kapıyı kırmak zorundayız," diye yanıtladı, vargücüyle kilide yüklendi.

Kapı çatırdadı, gıcırdadı ama açılmadı. Hep beraber bir kez daha yüklendik. Bu sefer aniden çatlayıp açıldı ve kendimizi Bartholomew Sholto'nun odasında bulduk.

Sanki bir kimya laboratuvarı olarak kullanılıyordu içerisi. Kapının karşısındaki duvarda iki sıra halinde cam kapaklı şişeler diziliydi, masaya da Bunsen lambaları(*), test tüpleri ve imbikler serpilmişti. Odanın köşelerinde, hasır sepetler içinde asit damacanaları vardı. Bunlardan biri ya sızdırıyordu ya da kırılmıştı, zira koyu renkli bir sıvı şişeden süzülmüştü ve havada yoğun, keskin, katran benzeri bir koku vardı. Odanın

(*) Yanıcı gazlarla havayı yanma işleminden önce istenen oranda karıştırmayı sağlayan aygıt.

bir tarafında, pervaz ve sıva döküntülerinin ortasında bir merdiven duruyordu, üstlerinde tavanda ise bir adamın geçebileceği kadar geniş bir delik açılmıştı. Merdivenin dibine, uzun bir bobin ip özensiz atılıvermişti.

Evin sahibi, kafası sol omzuna eğilmiş, yüzünde o korkunç ve acayip gülümsemeyle, masanın yanındaki ahşap bir koltuğa çökmüştü. Katı ve soğuktu, belli ki saatler önce ölmüştü. Sanki yalnızca yüz hatları değil, tüm eklemleri tuhaf bir kasılma halindeymiş gibi geldi bana. Masadaki elinin yanında kahverengi, ince damarlı tahtadan kesilme, ucuna kabaca bir taş bağlanmış, çekice benzer tuhaf bir alet vardı. Onun da yanında, üzerine birkaç sözcüğün karalandığı buruşuk bir kâğıt parçası duruyordu. Holmes kâğıda bir baktı, ardından bana uzattı.

"Bir bakıver," dedi kaşlarını kaldırarak.

"Dörtlerin İmzası" yazısını fener ışığında, dehşet içinde okudum.

"Tanrı aşkına, tüm bunlar ne anlama geliyor?" diye sordum.

"Cinayet," dedi cesede eğilirken. "Tam düşündüğüm gibi, şuraya bak!"

Kulağın biraz üstünde, derinin içine saplanmış, uzun, koyu renk, dikene benzeyen bir şeyi işaret etti.

"Bir dikene benziyor," dedim.

"Diken, evet. Çıkarabilirsin. Ama dikkat et, zira zehirli."

İşaret parmağımla başparmağım arasına alıp çıkarttım. Deriden o kadar kolay çıktı ki, arkada neredeyse iz bile kalmadı. Yalnız ufak bir kan pıhtısı deliğin nerede olduğunu gösteriyordu.

"Tüm bunlar benim için çözümü olmayan gizemler," dedim. "Olay aydınlanacağına git gide daha da kararıyor."

"Aksine," dedi Holmes, "her an daha da aydınlanıyor. Konuyu tamamen anlayabilmek için birkaç bağlantıya daha ihtiyacım var, o kadar."

Odaya girdiğimizden beri, arkadaşımızın orda olduğunu neredeyse unutmuştuk. Hâlâ eşikte duruyor, dehşet içinde ellerini ovuşturuyor, kendi kendine inliyordu. Ancak aniden yüksek sesle, acı bir feryat kopardı.

"Hazine gitmiş!" dedi. "Hazineyi çalmışlar! İndirdiğimiz delik bu işte. Ben de yardım ettim indirirken! Onu son gören kişi bendim, aşağı inerken kapının kilitlenişini duymuştum."

"Saat kaçtaydı bu?"

"Onda. Ve şimdi de ölü, polis çağrıldığında korkarım benim de cinayette parmağım olduğundan kuşkulanacaklar. Oh, evet, kesinlikle kuşkulanırlar. Siz de aynı fikirde değil misiniz? Elbette siz, benim yaptığımı düşünmüyorsunuz, değil mi? Şayet ben yapmış olsam sizi neden buraya getireyim? Aman Tanrım! Aman Tanrım! Çıldıracağım en sonunda!"

Cinnet geçiriyormuş gibi kollarını sallıyor, ayaklarını yere vuruyordu.

"Korkmanız için hiçbir neden yok, Bay Sholto," dedi Holmes nazikçe, elini adamın omzuna koyarak, "önerime kulak verin ve merkeze gidip polise ne olduğunu anlatın. Kendilerine her konuda yardımcı olacağınızı söyleyin. Biz burada dönüşünüzü bekleyeceğiz."

Ufak tefek adam, yarı sersem halde söylenene uydu, karanlıkta merdivenden tökezleyerek inişini duyduk.

6
Sherlock Holmes'un Canlandırması

"Şimdi, Watson," dedi Holmes, ellerini ovuşturarak, "yarım saat zamanımız var. Bunu iyi kullanmalıyız. Önceden söylediğim gibi, olayı neredeyse tamamen kavramış durumdayım, ancak fazla özgüven bizi yanıltabilir. Olay basit gözükse de, daha derininden başka bazı şeyler de çıkabilir."

"Basit mi!" diye çıkıştım.

"Elbette," dedi, sınıfta ders veren soğukkanlı bir profesör edasıyla. "Şu köşede otur ki ayak izlerin karışıklığa neden olmasın. Şimdi gelelim olaya! Öncelikle bu adamlar nasıl geldiler ve nasıl gittiler? Kapı dün akşamdan beri açılmamıştı. Peki ya pencere?" Lambayı oraya doğru götürdü, bu sırada gözlemlerini yüksek sesle mırıldanıyordu ama bunları söylerken benden çok kendine hitap ediyordu. "Pencere içeriden sürmelenmiş. Pervaz sağlam. Yanlarda menteşe yok. Açalım bakalım. Yakında su borusu yok. Çatı epey uzakta. Ancak yine de adamın biri pencereden girmiş. Dün gece biraz yağmur yağmıştı. İşte pervazda çamurlu bir ayak izi. Ve şurada yuvarlakça bir çamur lekesi, işte aynı leke yerde ve masanın yanında da tekrarlanıyor. Görüyor musun Watson! Bu gerçekten çok iyi bir canlandırma oldu."

Yuvarlak, açıkça fark edilen çamurlu dairelere baktım.

"Bu bir ayak izi değil," dedim.

"Bu çok daha değerli bir şey bizim için. Bu bir takma bacağın izi. Şuraya, pervazdaki ağır, metal topuklu çizme izine bak, yanındaki de ahşap bir bacağın izi."

"Tahta bacaklı kişi bu."

"Kesinlikle. Ama başka biri daha varmış, çok hünerli ve becerikli biri. Doktor, sen şu duvardan tırmanabilir miydin?"

Açık pencereden dışarı baktım. Ay ışığı hâlâ evin o tarafına vurmaktaydı. Yerden en az 20 metre yukarıdaydık, baktığım hiçbir yerde ayak basılacak bir çıkıntı ya da tuğla duvarda bir delik göremiyordum.

"Kesinlikle imkânsız," diye yanıtladım.

"Yardım olmadan imkânsız. Ama yukarıda, köşedeki şu kalın ipin bir ucunu duvardaki kancaya takıp diğer ucunu size sarkıtacak bir arkadaşınız olduğunu farz edin. Bu şekilde, şayet enerjik biriyseniz, tahta bacaklı bile olsanız tırmanabilirsiniz bence. Elbette geldiğiniz yoldan dönerdiniz, yardımcınız da ipi yukarı çeker, kancadan çözer, pencereyi kapatır, içeriden mandallar ve ilk geldiği yoldan kaçardı. Ayrıca şöyle ufak bir nokta da var," diye devam etti iple oynayarak, "tahta bacaklı arkadaşımız belki iyi bir dağcı ama iyi bir denizci değil. Elleri hiç nasırlanmamış. Büyütecim birden fazla kan lekesi gösteriyor, özellikle ipin sonlarına doğru; buradan da adamın aşağıya hızla indiğini ve el derisinin yüzüldüğünü çıkarıyorum."

"Bunların hepsi iyi de," dedim, "sorun daha da karmaşıklaşıyor. Peki ya bu gizemli suç ortağı? O, odaya nasıl girdi?"

"Gelelim suç ortağına!" diye tekrarladı Holmes dalgın. "Bu suç ortağıyla ilgili ilginç noktalar var. Sorunu sıradan bir olay olmaktan çıkarıyor. Büyük olasılıkla bu suç ortağı, ülkenin suç tarihinde yeni bir sayfa açacak, yanlış hatırlamıyorsam benzer vakalar Hindistan ve Senegambia'da(*) görülmüştü."

(*) Aslında böyle bir yer yok. Sözcük Senegal ve Gambia'nın bir birleşimi ve Batı Afrika'daki bir bölgeyi belirtiyor.

"Tamam da adam odaya nasıl girdi?" diye tekrarladım sorumu. "Kapı kapalı, pencereden girilemiyor. Bacadan mı girdi?"

"Şömine çok küçük," diye yanıtladı, "bu olasılığı önceden değerlendirmiştim."

"O halde nasıl?" diye üsteledim.

"Benim yöntemimle düşünmüyorsunuz," dedi başını sallayarak. "Sana kaç defa söyledim, şayet imkânsızı elersen geriye kalan, ne kadar inanılmaz gözükürse gözüksün, gerçektir. Kapıdan, pencereden ya da bacadan gelmediğini biliyoruz. Önceden odada saklanmış olamayacağını da biliyoruz, zira odada saklanacak bir yer yok. O halde nasıl gelmiş olabilir?"

"O halde tavandaki delikten indi!" diye haykırdım.

"Aynen öyle yaptı. Öyle yapmış olmalı. Şu lambayı tutma zahmetine katlanırsan araştırmalarımıza üstteki odada, hazinenin bulunduğu odada devam edeceğiz."

Merdivenden çıktı ve iki eliyle kirişe asılarak kendini tavanarasına soktu. Ardından yüzüstü uzanıp lambayı aldı, o lambayı tutarken ben de basamakları çıkıyordum.

Kendimizi 3,5 metreye 2 metrelik bir odada bulmuştuk. Odanın zemini kirişlerden oluşmuş, aralarıysa çıta ve alçıyla kapatılmıştı, bu yüzden bir kirişten diğerine geçerek ilerliyorduk. Tavan bir uç şeklindeydi, belli ki evin çatısının tam altındaydık. Herhangi bir mobilya yoktu ve zemin yılların kalınlaştırdığı tozla örtülüydü.

"İşte görüyorsun ya," dedi Sherlock Holmes, elini eğimli duvara yaslayarak. "Çatıya açılan bir tavan kapısı. İttiğimizdeyse işte çatı, hafif bir eğimi varmış. Demek ki Bir Numara böyle girmiş. Bakalım kimliği hakkında bir ipucu bulabilecek miyiz?"

Lambayı yere tuttuğunda, bu gece ikinci kez yüzüne afallamış, şaşkın bir ifadenin geldiğini gördüm. Onun baktığı yere bakınca ben de soğuk terler döktüm. Zeminin her yeri

çıplak ayak iziyle doluydu: açık, açıkça seçilebilen, çok belirgin ama küçük, normal insanının yarısı boyunda ayak izleri.

"Holmes," dedim fısıldayarak, "bu korkunç işi bir çocuk yapmış."

Bir anda kendini toparladı.

"Bir an şaşaladım," dedi, "aslında gayet normal. Belleğim beni yanıltti, yoksa önceden tahmin edebilirdim. Burada öğrenilecek başka bir şey kalmadı. İnebiliriz."

Tekrar aşağı dönünce, "Bu ayak izleri hakkında ne düşünüyorsun?" diye sordum merakla.

"Sevgili Watson, biraz analitik düşün," dedi hafif sabırsız bir halde. "Yöntemlerimi biliyorsun. Kendin uygula, vardığımız sonuçları karşılaştırmak verimli olabilir."

"Bu olguları açıklayabilecek bir kuram yok," diye karşılık verdim.

"Yakında her şeyi anlayacaksın," dedi umursamaz bir tavırla. "Burada önemli bir şey kalmadı bence, ama yine de bakalım."

Büyüteciyle metresini çıkarıp diz üstü çöktü; ince uzun burnu döşemeden ancak birkaç santim yukarıda, bir kuşu andıran parlak, boncuk gözleriyle ölçmeye, karşılaştırmaya, incelemeye koyuldu. Hareketleri o derece çevik, sessiz ve sinsiydi ki iz peşindeki bir tazıyı andırıyordu; adalet adına çalışmak yerine enerji ve yeteneğini yasadışı işlerde kullansa, ne kadar korkunç bir cani olabileceğini düşünmekten alamadım kendimi. Avlanırken kendince mırıldanıyordu ve sonunda bir zevk uluması patlattı.

"Kesinlikle şansımız yaver gidiyor," dedi. "Artık çok bir çaba göstermemize gerek kalmadı. Bir Numaranın talihsizliğine bak, katran ruhuna basmış. Şuradaki, feci kokulu sızıntının yanındaki ayak izinin neden olduğu çizgiyi görüyorsun. Şişe çatlamış ve sıvı sızmış."

"Yani?" diye sordum.

"Bu kokuyu dünyanın öbür ucuna dek takip edebilecek bir köpek biliyorum. Şayet sıradan bir tazı bile bir ringa sürüsünü bir eyaletten diğerine izleyebiliyorsa, özel eğitimli bir tazı böylesi keskin bir kokuyu ne kadar uzaktan alabilir? Arkasına epey sıfır eklenebilecek kadar bir mesafeden. Bunun yanıtı bize... Hey! İşte kanunun resmi temsilcileri."

Aşağıdan gelen ayak sesleri, yüksek sesli konuşmaların gürültüsü ve koridordaki kapının ciddi bir şangırtıyla kapanışı yukarıdan da duyuluyordu.

"Onlar gelmeden önce," dedi Holmes, "şu zavallının koluna ve bacağının şurasına bir dokunuver. Ne hissediyorsun?"

"Kasları tahta gibi sert," diye yanıtladım.

"Kesinlikle. Olağan ölüm sertleşmesini çok aşan bir halde, aşırı derecede kasılmış durumdalar. Yüzün büzüşmesini, şu Hipokratik sırıtışı ya da eski yazarların deyimiyle şu acı gülümsemeyi de eklersek, nasıl bir sonuca ulaşabiliriz?"

"Ölüme güçlü bir bitkisel alkolidin neden olduğu sonucuna," diye yanıtladım, "tetanosa neden olan striknin benzeri bir içerikten."

"Yüzdeki kasılmayı gördüğümde aklıma ilk gelen buydu. Odaya girdiğimizde zehrin nereden alındığına baktım. Senin de gördüğün, fazla bir güç kullanılmadan deriye sokulmuş ya da fırlatılmış dikeni fark ettim. Şayet adam koltuğunda dik oturuyor olsaydı, dikenin batış noktası tavandaki deliğe dönük olacaktı. Şimdi dikeni inceleyin."

Dikkatle elime alıp fenerin ışığına tuttum. Uzun, sivri, siyahtı ve ucu üzerinde yapışkan bir madde kurutulmuş gibi parlaktı. Diğer tarafıysa bir bıçakla kesilmiş ve yuvarlatılmıştı.

"Bir İngiliz dikeni mi?" diye sordu Holmes.

"Hayır, kesinlikle değil."

"Tüm bu veriler ışığında bir sonuca varman gerekir. Ama resmi memurlar geliyor, yardımcı kuvvetlerin geri çekilme zamanı."

Konuşurken koridordan gelen ayak sesleri daha da yakınlaştı ve gri takım elbiseli, iri, heybetli biri odaya daldı. Şişkin ve kabarık göz kapaklarının ardından parıltılı gözlerle bakan, kırmızı suratlı, yapılı, kanlı canlı biriydi. Hemen arkasında üniformalı bir müfettiş ve halen heyecanı dinmemiş Sholto vardı.

"Al sana sorun!" diye haykırdı, boğuk ve sert bir sesle. "Hem de ne sorun! İyi de bu insanlar kim? Ev niye bir tavşan yuvasıgibi kalabalık?"

"Sanırım beni hatırlarsınız Bay Athelney Jones," dedi Holmes sakince.

"Neden hatırlamayayım, elbette hatırlıyorum!" diye hırıldadı. "Siz kuramcı Bay Sherlock Holmes'sunuz. Elbette hatırlıyorum! Bishopgate mücevherleri olayı sırasında bize nedenler, sonuçlar ve etkiler hakkında çektiğiniz nutku asla unutmayacağım. Bizi doğru tarafa yönlendirdiğiniz doğru ama artık siz de kabul etmelisiniz ki sorun iyi bir yönlendirmeden çok şansımızın yaver girmesiyle çözüldü."

"Yalnızca basit bir tümevarımdı."

"Haydi ya, haydi ya! Kabullenmekten utanmayın. Peki, buradaki olay ne? Resmen facia! Facia! Buraya somut veriler lazım, kuramlara vaktimiz yok. Bir başka davayla ilgili olarak Norwood'a gelmiş olmam büyük şans! Mesajı aldığımda merkezdeydim. Adamın ölüm nedenini neye bağlıyorsunuz?"

"Ah, bu olayda benim kuramlarıma yer yok," dedi Holmes soğukça.

"Hayır, hayır. Yine de bazen turnayı gözünden vurduğunuzu yadsıyamayız. Gelelim olaya! Bana söylenene göre kapı kilitliymiş. Yarım milyonluk mücevher kaybolmuş. Pencere ne durumdaydı?"

"Sürgülüydü ama pervazda ayak izleri var."

"İyi de, iyi de, şayet sürgülüyse ayak izlerinin sorunla bir ilgisi olmaz. Sağduyu bunu öngörür. Adam belki kalp krizinden ölmüştür ama mücevherler kayıp. Hah! Bir kuramım var.

Bazen böyle aniden aklıma fikirler gelir. Lütfen dışarı çıkın çavuş, siz de Bay Sholto. Arkadaşınız kalabilir... Şuna ne diyorsun Holmes? Sholto, kendisinin de itiraf ettiği gibi dün gece kardeşiyleydi. Kardeşi bir kalp krizi geçirdi ve Sholto da hazineyi yürüttü. Nasıl?"

"Tabii, sonra da ölü adam ne olur ne olmaz deyip kalkıp kapıyı içeriden kilitliyor."

"Hım! Burada bir yanlışlık var. Olaya sağduyuyla yaklaşalım. Şu Thaddeus Sholto kardeşiyle beraberdi, bir tartışma çıktı, bildiğimiz kadarıyla. Kardeş ölüyor ve mücevherler de gidiyor. Thaddeus'dan sonra kimse kardeşi görmemiş. Yatağına yatmamış. Thaddeus belli ki endişeli bir haldeymiş. Görünüşü pek çekici değil. Ağımı nasıl Thaddeus etrafına ördüğümü görüyorsun. Olay onun üzerinde yoğunlaşıyor."

"Henüz tüm olguları edinmiş değilsin," dedi Holmes. "Şu kıymık parçası ki zehirli olduğunu düşünmek için türlü nedenlerim var, adamın derisinde, halen izin bulunduğu noktadaydı. Şu kâğıt ki görüyorsun üzerine bir şeyler yazılmış, masadaydı ve yanında ucu taşlı tuhaf bir alet vardı. Tüm bunların kuramında yerleri neler?"

"Her şekilde kuramımı destekliyor," dedi şişman dedektif gururla. "Ev Hint dekorlarıyla dolu. Thaddeus bu konudan söz etti. Şayet kıymık zehirliyse, Thaddeus da herkes gibi onu cinayet amaçlı kullanmış olabilir. Kâğıtsa bir çeşit yanıltma, bir çeşit hile. Geriye kalan tek soru, odadan nasıl ayrıldığı. Ah elbette, çatıdaki deliğe bak."

Cüssesine kıyasla büyük bir çeviklikle merdivenden tırmanıp delikten girdi, hemen ardından çatıya çıkan kapıyı bulduğunu belirten sevinç haykırışlarını işittik.

"Neyse ki bir şey buldu," dedi Holmes omuzlarını silkerek, "arada bir kafası tümdengelime de çalışıyor. *Il n'y a pas des sorts si incommodes que ceux qui ont de l'esprit!*"(*)

(*) Özgün metinde Fransızca: "En sıkıcı salaklar iş üstündekilerdir." François duc de La Rochefoucauld'dan alıntı.

"Görüyorsunuz ya!" dedi Athelney Jones, tekrar merdivenden aşağı inerken, "sonuçta olgular kuramlardan daha iyidir. Olaya bakışım destekleniyor. Çatıya açılan bir kapıcık var ve yarı açık."

"Onu açan bendim."

"Ha, öyle mi! Sen de fark ettin yani!" Bu işe biraz canı sıkılmış gibiydi. "Neyse, her kim fark etmişse fark etmiş, beyefendinin nasıl kaçtığını gösteriyor. Müfettiş!"

Koridordan, "Buyurun efendim," sesi geldi.

"Bay Sholto'ya buraya gelmesini söyleyin. Bay Sholto, görevim gereği sizi uyarıyorum, söyleyeceğiniz her şey aleyhinize kanıt olarak kullanılabilir. Kraliçe adına, sizi kardeşinizin ölümüyle ilgili olarak tutukluyorum."

"Alın işte! Size söylememiş miydim!" diye haykırdı küçük adam, ellerini sağa sola savurup teker teker her birimize bakarak.

"Bu konuda endişelenmeyin, Bay Sholto," dedi Holmes, "sizi suçlamalardan aklayabileceğimi düşünüyorum."

"Fazla söz vermeyin, kuramcı bey, fazla söz vermeyin!" diye çıkıştı dedektif. "Bakarsınız, öyle sandığınız gibi kolay olmaz."

"Yalnız onu aklamakla kalmayacağım, Bay Jones, size dün gece burada bulunan iki kişiden birinin adını ve eşkâlini de yanında hediyem olarak vereceğim. Adamın adı ki böyle düşünmek için her türlü nedene sahibim, Jonathan Small. Eğitimi fazla olmayan, kısa, etkin, sağ bacağı kopmuş, onun yerine iç tarafı aşınmış tahta bir bacak kullanıyor. Sol ayağındaki çizme iri, kare uçlu ve topuğunda demir bir halka var. Orta yaşlı, güneşten yanmış ve önceden sabıkalı. Bu birkaç bulgunun size biraz yardımı dokunabilir; ayrıca şunu da ekleyeyim, avuç içinden ciddi derecede deri kalkmış. Diğer adam ise..."

"Hah, diğer adam?" diye sordu Athelney Jones küçümseyen bir tavırla, ancak bu, görebildiğim kadarıyla karşı tarafın kendine güvenini hiç etkilememişti.

"İlginç biri," dedi Sherlock Holmes, topuklarında dönerken. "Çok geçmeden ikisini de sizinle tanıştırmayı umuyorum. Sana bir şey söyleyeceğim Watson."

Beni dışarı, merdivenin başına götürdü.

"Bu beklenmedik olay," dedi, "buraya ilk geliş amacımızdan sapmamıza neden oldu."

"Ben de tam öyle düşünüyordum," diye karşılık verdim, "Bayan Morstan'ın bu belalı evde kalması doğru değil."

"Hayır. Onu evine bırakmalısın. Bayan Forrester'le birlikte Aşağı Camberwell'de kalıyor, buradan çok uzakta değil. Sonra buraya dönebilirsen seni bekleyeyim. Ama yorgunsan o başka?"

"Hiç yorgun değilim. Bu garip olay hakkında biraz daha bilgi edinmeden uyuyabileceğimi sanmıyorum. Hayatta çok dram yaşadım ama bu akşam yaşanan, üst üste gelen sürprizler kadar sinirimi allak bullak eden bir şeyle karşılaşmadım. Bu kadar işin içine girdiğime göre, seninle beraber olup sonunu da görmek istiyorum."

"Varlığın benim için büyük nimet," diye yanıtladı. "Bu olayı bağımsız çalışıp çözmeli, şu Jones da bu sırada kendi kendine sevinip istediğini yapabilir. Bayan Morstan'ı bıraktıktan sonra Lambeth'de, nehir kıyısındaki Pinchin Sokağı no 3'e gitmeni istiyorum. Sağ kanattaki üçüncü ev bir kuş doldurucusunun, adı Sherman. Vitrinde yavru bir tavşanı tutan bir sansar göreceksin. Sherman'ı uyandırıp ona selamlarımı ilet ve hemen Toby'yi istediğimi söyle. Toby'yi yanına alıp arabayla buraya getir."

"Yanılmıyorsam bir köpekten bahsediyorsun."

"Evet, harika koku alma yetisi olan bir kırma. Toby'nin yardımını Londra'daki polis kuvvetlerine yeğlerim."

"İyi, getiririm." dedim. "Şimdi saat bir. Zinde bir ata denk gelirsem üçten önce dönmüş olurum."

"Ben de," dedi Holmes, "Bayan Bernstone ve Hintli uşaktan bir şeyler öğrenmeye çalışacağım. Bay Thaddeus'un

dediğine bakılırsa uşak yandaki tavanarasmda kalıyormuş. Ardından muhterem Jones'un araştırmasını izleyip, duyarsız iğnelemelerine muhatap olacağım. *Wir sind gewohnt dass die Menschen verhohnen was sie nicht verstehen.*(*) Goethe her zaman kısa ve özdür."

(*) Özgün metinde Almanca: "İnsanların anlayamadıkları şeylerle dalga geçmelerine alıştık."

7
Fıçı Olayı

Polis yanlarında arabayla gelmişti, ben de bu arabayla Bayan Morstan'ı evine bıraktım. Kadınlar melek huyludurlar, Bayan Morstan da kendisinden daha zor durumda birisiyle beraber oturduğundan zorluğu sakinlikle karşılamıştı, korkmuş hizmetçinin yanına gittiğimde kız hayat dolu ve uysal bir haldeydi. Ancak arabaya bindikten sonra birden yüzü soldu, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı, o gece başına gelenler kendisini çok sarsmıştı. Bana sonradan, o gece ona karşı soğuk ve mesafeli olduğumu söyledi. Yüreğimdeki kargaşadan ya da kendimi bırakmama gayretimden pek haberdar değildi. Bahçede elimin elini kavraması gibi, duygularım ve aşkım onu kavramıştı. Yıllar boyunca sürecek sıradan deneyimler, bana onun tatlı ve cesur yapısını, tuhaf olayların yaşandığı şu tek akşam gibi açıkça gösteremezdi bence. Ancak iki düşünce, sevgi sözcüklerini dudaklarımdan alıkoyuyordu. Öncelikle zayıf ve çaresizdi, sinirleri, zihni sarsılmıştı, böyle bir durumdan yararlanarak kendisine sevgimi aşılamaya çalışmak olmazdı. İkincisiyse ki bu daha da büyük bir engeldi, zengin olmasıydı. Şayet Holmes'un araştırmaları başarıyla sonuçlanırsa, bir mirasyediye dönüşecekti. Yarı aç bir cerrahın şans eseri oluşan bir yakınlıktan yararlanması doğru muydu, ahlaki miydi? Bana adi, basit bir servet avcısı gözüyle bakmaz mıydı? Böyle bir düşüncenin aklından geçmesi riskini göze

alamazdım. Şu Agra hazinesi, aramıza aşılamayan bir engel çekmişti.

Bayan Cecil Forrester'lere vardığımızda saat neredeyse ikiydi. Uşaklar saatler önce yatmışlardı ama Bayan Morstan'a gelen garip mektup Bayan Forrester'in ilgisini o kadar çekmişti ki uyumamış, kızın dönüşünü beklemişti. Kapıyı kendi açtı, orta yaşlı, zarif bir kadındı; kolunun kızın beline içtenlikle sarılışı ve kızı karşılarken kullandığı anaç ses beni sevindirmişti. Belli ki kız herhangi bir işçiden çok, sevilen bir arkadaştı. Tanıştırıldım ve Bayan Forrester içeri girip ona başımızdan geçenleri anlatmamı samimiyetle rica etti. Bense yapmam gereken diğer işlerin öneminden söz edip, şayet olayla ilgili bir gelişme olursa onları derhal haberdar edeceğime söz verdim. Arabayla uzaklaşırken geriye baktığımda gördüğüm, basamaklardaki küçük grubun görüntüsü tekrar tekrar gözlerimin önüne geliyordu: İki zarif, birbirine sarılmış kadın, yarı açık kapı, koridordan gelen, camdan dışarı vuran hafif ışık, barometre ve parlak merdiven tırabzanları. Bizi içine almış vahşi, karanlık bir olayla meşgulken, sakin bir İngiliz evinin görüntüsünü görmek bile beni rahatlatmıştı.

Olup bitenleri düşündükçe, olay daha vahşi ve karanlık bir hal alıyordu. Lambalarla aydınlanmış sessiz sokaklardan geçerken tüm bu sıradışı olayları bir daha gözden geçirdim. En azından ilk konular artık tamamen aydınlanmıştı. Yüzbaşı Morstan'ın ölümü, incilerin gönderilmesi, ilan, mektup... tüm bu konular aydınlığa kavuşmuştu. Ancak bunlar bizi daha derin ve daha feci bir gizeme daldırmıştı. Hint hazinesi, Morstan'ın çantasında bulunan ilginç çizimler, Binbaşı Sholto'nun ölümündeki garip görüntü, hazinenin bulunuşunun hemen ardından keşfedenin öldürülüşü, suç ile ilgili acayip bulgular, ayak izleri, ilginç silahlar, Yüzbaşı Morstan'ın krokisinde de karşımıza çıkmış olan kâğıttaki sözcükler... Kesinlikle tüm bunlar, oda arkadaşımdan daha az azimli birisinin, ipucu bulmada umutsuzluğa düşeceği bir bilmeceydi.

Pinchin Caddesi, Lambeth'in güney tarafında, sefil, iki katlı tuğla evlerin sıralandığı bir caddeydi. Kendimi fark ettirebilmek için 3 numaraya epey vurmam gerekti. Sonunda storların ardında bir mum ışığı parıldadı ve bir yüz üst pencereden aşağı baktı.

"Çek git, seni sarhoş serseri," dedi yüz. "Daha fazla vurursan kulübeleri açar, kırk üç köpeği üzerine salarım."

"Birini salsan yeter, yalnızca bir köpek almaya geldim."

"Yürü git!" diye bağırdı. "Tövbe, tövbe, şu çuvalda bir sopa var, eğer ikilemezsen kafana yiyeceksin."

"İyi de bana bir köpek lazım," diye haykırdım.

"Seninle mi uğraşacağım!" diye bağırdı Bay Sherman. "Şimdi açıl, çünkü 'üç' deyince değnek kafana inecek."

"Bay Sherlock Holmes..." diye başlamıştım ama bu sözlerin etkisi o derece büyüleyici olmuştu ki, pencere hızla kapandı ve bir dakika içinde kapının sürgüsü açıldı. Bay Sherman düşük omuzlu, ince boyunlu, mavi çerçeveli gözlükleri olan, uzun, yaşlı bir adamdı.

"Bay Sherlock Holmes'un arkadaşları her zaman hoş gelmiştir," dedi. "İçeri buyurun, bayım. Porsuğa yaklaşmayın, ısırabilir. Ah seni gidi, seni gidi, bu beyi de mi ısıracaksın?" Belalı kafası ve kırmızı gözlerini kafesin tellerine dayamış bir gelinciğe söylüyordu bunları. "Şundan irkilmeyin bayım, yalnızca bir köryılan. Dişsiz olduğundan odada gezmesine izin veriyorum, etrafı böceklerden koruyor. Önceki görgüsüzlüklerimi affedin, çocuklar benimle bu şekilde alay ediyorlar, sırf kapımı çalmak için caddeye inen var. Bay Sherlock Holmes'un istediği neydi bayım?"

"Sizdeki bir köpek."

"Ha, Toby olmalı."

"Evet, adı Toby'ydi."

"Toby sol tarafta, 7 numarada."

Mekânına topladığı ilginç hayvan türleri arasında mumuyla yavaşça ilerledi. Belirsiz, loş ışıkta dahi, her kuytu

ve köşeden bakışlarını bize dikmiş parıltılı gözleri fark edebiliyordum. Üzerimizdeki kirişteyse, sesimizden dolayı uykusu bölündüğünden tembelce ağırlıklarını bir ayaktan diğerine aktaran ağırbaşlı kuşlar sıralanmıştı.

Toby çirkin, uzun tüylü, sarkık kulaklı, yarı spaniyel yarı tazı, kahverengi beyazlı, hantal, ağır yürüyüşlü bir köpekti. Toby, yaşlı doğa bilimcinin bana vermiş olduğu kesme şekeri biraz duraksadıktan sonra elimden yaladı, böylece aramızda bir arkadaşlık kurulmuş oluyordu. Beni arabaya kadar izledi ve yanımda olduğu sürece hiç zorluk çıkarmadı. Kendimi tekrar Pondicherry Malikânesi'nde bulduğumda Sarayın saati üçü vuruyordu. Gittiğimde, eski boksör McMurdo'nun da suç ortaklığından tutuklanmış ve Bay Sholto ile birlikte merkeze götürülmüş olduğunu öğrendim. İki polis memuru dar kapının önünde nöbetteydi ancak detektifin adını söyleyince köpekle birlikte geçmeme izin verdiler.

Holmes, elleri ceplerinde, piposunu tüttürerek eşikte duruyordu.

"Ah, demek getirdin," dedi. "Cici köpek! Athelney Jones gitti. Sen gittikten sonra ortalık dağıldı. Yalnız arkadaşımız Thaddeus'u değil, ayrıca kapıcıyı, hizmetçiyi ve Hintli uşağı da tutukladı. Yukarıdaki çavuşu saymazsak mekân bize kaldı. Köpeği burada bırakıp yukarıya gel."

Toby'yi salondaki masaya bağlayıp tekrar yukarı çıktık. Oda bıraktığımız gibiydi, tek fark odanın ortasındaki cesedin üzerinin bir bezle örtülmüş olmasıydı. Köşede, yorgun görünüşlü bir polis çavuşu oturuyordu.

"Öküzgözünü(*) verir misin çavuş," dedi arkadaşım. "Şimdi şu ipi, lamba önümde duracak şekilde boynumdan aşır. Teşekkürler. Şimdi çizme ve botlarımdan kurtulmalıyım. Beraberinde aşağı indiriverirsin Watson. Biraz tırmanacağım da. Mendilimi de kreozota batırıver. Bu kadarı yeter. Şimdi bir dakikalığına benimle tavanarasına gel."

(*) Lambayı kastediyor.

Delikten yukarı çıktık. Holmes bir kez daha lambayı tozlu yerdeki ayak izlerine doğrulttu.

"Bu ayak izlerine dikkat etmeni istiyorum," dedi. "Kayda değer bir şey çarpıyor mu gözüne?"

"Bunlar," dedim, "bir çocuğa ya da ufak tefek bir kadına ait."

"Boyutlarını geç. Başka bir şey var mı?"

"Bildiğimiz ayak izi işte."

"Hiç değil. Şuraya bak! Toz üzerindeki bir sağ ayağın izi bu. Şimdi yanına ben de çıplak ayakla basıyorum. En büyük fark ne?"

"Senin parmakların birbirine bitişik. Diğer izdeyse her parmak birbirinden epeyce ayrı."

"Kesinlikle öyle. Anlatmak istediğim buydu. Bunu aklında tut. Şimdi şu gizli kapının yanına gidip pervazın köşesini koklama nezaketini gösterir misin? Ben elimdeki şu mendille burada kalacağım."

Söylediğini yaptım ve hemen katransı bir koku aldım.

"Çıkarken ayağını buraya basmış. Sen bile kokusunu aldığına göre Toby hiç zorluk çekmeyecek. Şimdi aşağı koşun, köpeği çözün, Blondin'e(*) de dikkat edin."

Aşağı indiğimde Sherlock Holmes çatıya çıkmıştı, sanki devasa bir ateşböceği yavaşça çatıya tırmanıyordu. Bacaların ardında kayboldu ama hemen sonra tekrar belirdi, öbür tarafa geçince tekrar gözden kayboldu. Etrafı dolandığımda onu, köşe oluklarından birinde oturur buldum.

"Sen misin Watson?" diye bağırdı.

"Evet."

"İşte burası. Aşağıdaki şu siyah şey ne?"

"Bir su fıçısı."

"Kapağı üzerinde mi?"

(*) Charles Blondin (1824-1897) Niagara Şelalesi'ni ip üstünde geçmesiyle tanınır.

"Evet."

"Merdiven izi var mı etrafta?"

"Yok."

"Ne adam yahu! Burası çok tehlikeli. Onun tırmandığı yerden inebilmem gerekir. Su borusu sağlam gözüküyor. Neyse, hadi bakalım."

Ayak sesleri işitildi ve fener ışığı duvar kenarından aşağı yavaşça inmeye başladı. Ardından hafif bir atlamayla fıçıya indi, oradan da yere.

"İzlerini takip etmek kolaydı," dedi çoraplarını, çizmelerini giyerken. "Geçtiği yerlerdeki kiremitler oynamıştı, o acelede bunu düşürmüş. Siz doktorların deyimiyle, teşhisim doğrulanmış oldu."

Bana gösterdiği nesne, renkli otlarla örülmüş, üzerine birkaç adi boncuk iliştirilmiş bir kese ya da cüzdandı. Biçimi ve boyutu bir sigara tabakasını andırmıyor değildi. İçinde Bartholomew Sholto'dan çıkardığımıza benzer yarım düzine kadar, bir ucu keskin bir ucu yuvarlak, koyu renkli tahta ok vardı.

"Bunlar iğrenç şeyler," dedi. "Dikkat et sana batmasın. Bunların elime geçtiğine sevinçliyim, büyük olasılıkla tüm sahip olduğu bu kadardı. Çok geçmeden senin ya da benim derime de bunlardan biri saplanabilirdi. Martini kurşunuyla vurulmayı bunlara yeğlerim. Altı millik bir yürüyüşe ne dersin Watson?"

"Kesinlikle varım," diye yanıtladım.

"Bacağın kaldırır mı?"

"Oh, tabii."

"Al bakalım köpecik! Aslanım benim! Kokla bakalım Toby, kokla!" Kreozotlu mendili köpeğin burnuna tuttu, hayvansa tüylü bacakları ayrılmış, kafası önemli bir şarabı tadan uzman gibi komik bir şekilde dikilmişti. Ardından Sherlock Holmes mendili uzağa fırlattı, kırma köpeğin boynuna sağlam bir ip bağlayıp onu su fıçısının yanına götürdü. Hayvan hemen yüksek sesle, heyecanla havlamaya ve burnu yerde

kuyruğu havada, tasmasının ipini gererek, hızımızı zorlayarak yolda koşuşturmaya başladı.

Doğuda yavaş yavaş gün ağarmaya başlamıştı, artık soğuk, gri ışıkta önümüzü biraz olsun seçebiliyorduk. Kocaman dört köşe ev, kara, boş pencereleri ve yüksek, çıplak duvarlarıyla üzgün ve sahipsiz, arkamızda yükseliyordu. Önümüze hendekler, çukurlar çıkıyor, ilerleyişimizi zorlaştırıyordu. Evin her bir tarafındaki toprak yığıntıları ve sağlıksız çalılar, üzerinde dolanan kara felaketle uyumlu, belalı ve uğursuz bir görüntü oluşturuyordu.

Toby bahçenin duvarına varınca huzursuzca ulumaya, duvarın gölgesinde dolanmaya başladı ve nihayet genç bir kayın ağacının arkasındaki bir köşede durdu. İki duvarın birleştiği yerde, tuğlalardaki oyuklar sanki sürekli merdiven niyetine kullanılıyorlarmış gibi aşınmış ve yuvarlaklaşmıştı. Holmes tırmandı ve köpeği benden alıp diğer tarafa bıraktı.

"Tahta bacaklının el izi var burada," dedi yanına çıkarken. "Beyaz sıvanın üzerindeki hafif kan lekesine bak. Dünden beri yağmur yağmamış olması ne şans! Yirmi sekiz saat önce buradan geçmiş olsalar da kokuları kalmıştır."

Bu süre içinde Londra'daki insan trafiğini düşününce buna biraz kuşkuyla bakmıştım açıkçası. Ancak çok geçmeden kuşkumun doğru olmadığı anlaşıldı. Toby hiçbir çekinme ve duraksama göstermeden, kendine özgü yürüyüşüyle iz sürmeye devam etti. Anlaşılan kreozotun keskin kokusu, diğer tüm kokuları bastırıyordu.

"Olayı çözmede," dedi Holmes, "yalnızca adamın kreozota basmasına bağlı kaldığımı sanma. Edindiğim bilgilerle onlara birçok değişik yoldan ulaşabilirim. Ancak bu en kolayı, ayrıca böyle bir şansı tepmek de saçmalık olurdu. En azından böylece olay, bir ara gözüktüğü gibi, yalnızca akla dayalı bir bilmece olmaktan çıkmış oldu. Elimizde somut başka kanıtlar olmasaydı, bu yöntemi düşünmekle övünebilirdim."

"Övünmelisin de," dedim. "İnan Holmes, bu olay sırasındaki çalışma yönteminize, Jefferson Hope cinayeti sırasındakinden daha çok hayranım. Olay bana daha derin ve anlaşılmaz gözüküyor. Örneğin, tahta bacalı adamı nasıl böyle kendinden emin şekilde tanımlayabildin?"

"Aman! Gayet basit! Kendimi övmek istemiyorum. Her şey apaçık ortada. Gardiyanlardan sorumlu iki subay gömülü bir hazineye dair bir sır öğreniyorlar. Jonathan Small adlı bir İngiliz onlar için bir harita çiziyor. Yüzbaşı Morstan'a ait haritada bu adı gördüğümüzü unutma. Çarpıcı olsun diye Dörtlerin İmzası adını verdiği imzayı kendisi ve ortakları adına atmıştı. Bu harita sayesinde subaylar, ya da subaylardan biri hazineyi bulup İngiltere'ye taşıyor; bu noktada bazı sözleri yerine getirmediğini düşünelim. Şimdi, neden bizzat Jonathan Small kendisi hazineyi çıkartmadı? Sorunun yanıtı açık. Harita, Morstan'nın mahkûmlarla yakın ilişkiye geçtiği bir dönemde tarihlenmiş. Jonathan Small hazineyi çıkartmadı, çünkü kendisi ve ortakları mahkûmdular ve kaçamıyorlardı."

"Ama bunlar yalnızca tahmin," dedim.

"Tahminden fazlası. Olguları açıklayan tek hipotez bu. Sonraki olaylarla nasıl uyumlu olduğuna bak. Binbaşı Sholto birkaç yıl, hazinesiyle beraber huzur içinde yaşıyor. Ardından Hindistan'dan gelen bir mektup onu dehşete düşürüyor. Mektupta ne yazmış olabilir?"

"Kazık attığı adamların tahliye olduğunu."

"Ya da kaçtıklarını. Bu daha büyük olasılık, çünkü onların hükümlülük sürelerini Binbaşı Sholto zaten biliyordu. Diğer olasılık onda böyle bir şok yaratmazdı. Sonra ne yapıyor? Tahta bacaklı birine karşı korunmaya geçiyor, tahta bacaklı bir beyaza karşı, bunu unutma, zira yanlışlıkla beyaz bir satıcıya ateş açıyor. Haritada yalnızca bir beyazın adı var. Diğerleri Hindu ya da Müslüman. Başka beyaz yok. O halde Jonathan Small'un tahta bacaklı adam olduğu sonucuna gönül rahat-

lığıyla varabiliriz. Bu tümdengelimde sana yanlış görünen bir nokta var mı?"

"Yok, aksine her şey açık ve net."

"İyi, o halde, şimdi kendimizi Jonathan Small'un yerine koyalım. Olaya bir de onun bakış açısından bakalım. İngiltere'ye hem hazinedeki payını hem de kendisini atlatan adamdan intikam almak üzere iki amaçla birden geliyor. Sholto'nun nerede yaşadığını öğreniyor, büyük olasılıkla içeriden bir kişiyle de iletişime geçiyor. Şu Lal Rao adlı, henüz görmediğiniz bir uşak var. Bayan Bernstone adamın sağlam ayakkabı olmadığını söylüyor. Ancak Small hazinenin yerini bilemezdi, zaten Binbaşı ve şimdi ölmüş olan sadık bir hizmetkâr dışında kimse bilmiyordu. Derken, Small binbaşının ölüm döşeğinde olduğunu öğreniyor. Hazinenin sırrı da onunla birlikte gömülür diye düşünüp çılgına dönüyor, koruma duvarını aşıyor ve ölmekte olan adamın penceresine kadar geliyor, ancak içeride bulunan iki oğul yüzünden odaya giremiyor. Adama nefretiyle çılgına dönmüş halde, hazineyle ilgili bilgi elde ederim umuduyla o akşam odaya giriyor, adamın gizli belgelerini karıştırıyor ve son olarak küçük bir kâğıda yazdığı notla ziyaretini tamamlıyor. Kuşkusuz bunu önceden tasarlamıştı, eğer Binbaşıyı öldürseydi, bu cinayetin marazi bir nedenle değil, dört ortağın hakları adına işlenmiş olduğunu bu notla bildirmiş olacaktı. Bu tür acayip ve tuhaf gösterilere suç dünyasında çok rastlanır, bunlar suçlunun takibinde genellikle önemli yer tutar. Tüm bunları anladın, değil mi?

"Hem de pürüzsüzce."

"Bundan sonra Jonathan Small ne yapabilirdi? Hazine bulma çabalarını uzaktan takip edebilirdi. Büyük olasılıkla İngiltere'den ayrılıyor, arada bir geri geliyordu. Ardından tavanarasında hazine bulunuyor, o da bundan derhal haberdar ediliyor. Böylece ev içinde bir suç ortağı olduğu noktasına bir kez daha geliyoruz. Jonathan, tahta bacağıyla Bartholomew Sholto'nun üst kattaki odasına ulaşamaz. Bunun üzerine bu sonunu aşabilecek ilginç birini buluyor, ancak bu kişi de

çıplak ayağıyla kreozota basıyor ve böylece konu Toby'yle, sakat bacağıyla altı mil koşmak zorunda kalan doktora geliyor."

"Ama cinayeti işleyen Jonathan değil, suç ortağıydı."

"Kesinlikle. Odaya girince nasıl dolandığına bakılırsa Jonathan cinayetten epey rahatsız olmuş. Bartholomew Sholto'ya kin gütmüyordu, büyük olasılıkla yalnızca bağlanıp ağzının tıkanmasını yeğlerdi. Adamı öldürme niyeti yoktu. Ancak yapılacak bir şey de yoktu, suç ortağının vahşiliği tutmuş ve zehir etkisini göstermişti, Jonathan Small da kâğıdı bıraktı, önce hazine sandığını ardından kendini aşağı indirdi. Çözebildiğim kadarıyla olaylar böyle gelişti. Fiziksel görünümüne gelirsek, orta yaşlı ve Andaman gibi bir fırında geçirdiği süre düşünülürse yanık tenli olmalı. Boyu, adımlarının arasındaki mesafeden kolayca hesaplanabilir ve biliyoruz ki sakallı. Kıllı olması onu pencerede gördüğünde Thaddeus Sholto'nun aklında kalmıştı. Başka bir şey varsa da ben bilmiyorum."

"Ya suç ortağı?"

"Ha, onda büyük bir gizem yok. Ama yakında onun hakkında da her şeyi öğreneceksin. Sabah havası ne kadar güzel! Dev bir flamingonun pembe tüyünü andırır şekilde süzülen şu küçük buluta bak. Şimdi de güneşin kızıl halkası Londra'nın bulut yığınlarına vuruyor. Pek çok kişi üzerinde doğuyor, ancak bahse girerim hiçbiri ikimizinkinden daha garip bir işle uğraşmıyordur şu anda. Doğanın büyük, anaç kudreti düşünüldüğünde kişisel hırs ve isteklerimiz ne kadar önemsiz gözüküyor. Şu sıralar Jean Paul okuyordun, nasıl gidiyor?"

"İyi sayılır. Ona Carlyle'den sonra ilgi duymaya başlamıştım."

"Dereyi takip edip göle varmak gibi olmalı. İlginç ama derin bir düşünce ortaya koymuş. İnsanın büyüklüğünün, kendi küçüklüğünü kavramasından geçtiğini anlatıyor. Karşılaştırma ve buna bağlı bir değerlendirmenin soyluluğa

götürdüğünü savunuyor bir bakıma. Richter'den öğrenilecek çok şey var. Yanında tabanca yok, değil mi?"

"Bastonum yanımda."

"Mekânlarına varınca bu tip bir şeye ihtiyacımız olabilir. Jonathan'ı sana bırakıyorum ama eğer diğeri edepsizleşirse onu çekip vurabilirim."

Konuşurken tabancasını çıkardı, iki gözünü doldurduktan sonra ceketinin sağ cebine koydu.

Bu sırada Toby'nin peşinden yarı köy, yan yana villaların sıralandığı yollardan geçiyor, büyük şehre doğru ilerliyorduk. Yavaş yavaş işçi ve tersanecilerin güne başladığı ve pasaklı kadınların panjurları indirip kapı önlerini süpürdüğü aralıksız sokaklara gelmiştik. Çatıları dört köşeli birahaneler yeni açılmaya başlamıştı, sabah deminin ardından kollarıyla sakallarını silen sert görünümlü erkekler görülüyordu. Sokak köpekleri yürürken şaşkın gözlerle dönüp bize bakıyor ama biricik Toby'miz ne sağına ne soluna dönmeden burnu yerde ilerlemeye devam ediyor, bazen keskin kokuyu aldığından olsa gerek sabırsızca uluyordu.

Streatham, Brixton, Camberwell'i geçmiş, Oval'ın doğusundaki ara sokaklardan sonra kendimizi Kennington Caddesi'nde bulmuştuk. Büyük olasılıkla izlerini kaybettirmek amacıyla olsa gerek, takip ettiğimiz adamlar zikzaklar çizerek ilerlemişlerdi. Yan yoldan ilerlemeleri mümkün olduğunda asla anayola girmemişlerdi. Kennington Caddesi'nin sonuna doğru, sola, Bond ve Miles Caddelerine dönmüşlerdi. Miles'ın Knight's Place'a döndüğü noktada Toby ilerlemeyi kesti ve türünün kararsızlığını gösteren, bir kulağı düşük diğeri kalkık şekilde ileri geri koşmaya başladı. Yuvarlaklar çizerek paytak paytak yürüyor, arada bir başarısızlığını hoş görmemiz için bize bakıyordu.

"Bu köpeğin nesi var?" diye homurdandı Holmes. "Adamlar balonla kaçmadılar ya."

"Belki bir süre burada durdular," diye bir fikir attım ortaya.

"Ah! Neyse, tekrar yola girdi," dedi arkadaşım rahatlamış bir ses tonuyla.

Gerçekten de yola girmişti, tekrar etrafı kokladıktan sonra aniden kafasını toparlamış, önceden tanık olmadığımız bir çeviklik ve kararlılıkla öne atılmıştı. Anlaşılan koku eskisinden de keskindi, çünkü burnunu yere dahi eğmiyor, tasmasını zorluyor, ipini koparıp koşmak istiyordu. Holmes'un gözlerindeki parıltıdan, takibimizin sonlarına yaklaşmış olduğumuzu düşündüğünü anlamıştım.

Nine Elms'i geçip, White Eagle Meyhanesi'nin yanındaki Broderick ve Nelson'un kereste deposuna gelmiştik. Buraya geldiğimizde köpek heyecandan titrer bir halde yan kapıdan doğramacıların çalışmakta olduğu alana girdi.

Talaş tozları ve yongalar arasında koşturdu, iki odun yığını arasında bulduğu bir geçitten ilerledi, sonunda bir zafer ulumasıyla, halen taşındığı el arabasının üstünde durmakta olan büyük bir fıçının üstüne fırladı. Sarkık dili ve kırpışan gözleriyle Toby fıçının üstünde duruyor, bir bana bir Holmes'a bakıyor, bir takdir belirtisi bekliyordu. Fıçının dışı ve el arabasının tekerlekleri koyu bir sıvıyla lekelenmişti ve tüm çevresini ağır bir kreozot kokusu sarmıştı.

Sherlock Holmes ve ben önce boş boş birbirimize baktık, ardından aynı anda ikimiz de gülme krizine tutulduk.

8

Baker Caddesi Serserileri

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordum. "Toby yanılmazlık unvanını kaybetti artık."

"İçgüdülerine göre hareket etti," dedi Holmes, onu fıçıdan indirip depodan çıkarırken. "Londra'da bir günde ne kadar kreozot taşındığını düşünürsek, takibimizin bunlardan biriyle kesişmesine çok şaşmamak gerek. Özellikle şimdi, ahşap işçiliği mevsiminde çok kullanılıyor. Zavallı Toby'nin bir suçu yok."

"Tekrar esas kokuyu yakalamalıyız, değil mi?"

"Evet. Ama maalesef gidecek bir yerimiz yok. Belli ki köpeğin kafası, iki farklı kanaldan koku aldığı Knight Place'in köşesinde karıştı. Yanlış olanı seçti. Tek yapması gereken diğerini takip etmek."

Bu da zor olmamıştı. Toby'yi yanıldığı noktaya götürdük, genişçe bir yuvarlak çizdi ve sonunda yeni bir yöne fırladı.

"Dikkat edelim de kreozot fıçısının geldiği yere götürmesin bizi," dedim.

"Benim de aklımda. Ama gördüğün gibi kaldırımdan ilerliyor, fıçı ise caddeden taşınmış olmalı. Artık doğru iz üzerindeyiz."

Belmont Meydanı ve Prince Caddesi'ni geçip, nehir kenarına doğru yöneldi. Broad Caddesi'nin sonuna doğru, küçük tahta bir iskelenin bulunduğu su kenarına koşturdu. Bizi

iskelenin en ucuna kadar götürdü ve karanlık sulara bakarak acı acı uludu.

"Şansımız yaver gitmedi," dedi Holmes. "Buradan bir kayığa binmişler."

Suda iskeleye bağlı birkaç kayık ve sandal görülüyordu. Toby'yi sırayla her birine yaklaştırdık, hepsini özenle kokladuysa da bir tepki vermedi.

Derme çatma iskeleye yakın yerde, ikinci kattaki penceresine tahta bir levha asılmış, küçük bir tuğla ev vardı. Levhaya büyük harflerle "Mordecai Smith" yazılmıştı ve altındaysa *Saatlik ya da Günlük Kiralık Kayıklar* diyordu. Kapının üstündeki bir başka yazıdan burada buharlı teknelerin de bulunduğunu öğrendik, bu da rıhtımdaki kömür yığınını açıklıyordu bize. Sherlock Holmes yavaşça etrafa baktı ve yüzünü sıkıntılı bir ifade bürüdü.

"Bunlar hayra alamet değil," dedi. "Bu adamlar sandığımdan zekiler. Anlaşılan izlerini kaybettirebildiler. Korkarım, üzerinde iyi çalışılmış bir olayla karşı karşıyayız."

Eve doğru yaklaşıyordu ki kapı açıldı, kıvırcık saçlı, altı yaşlarında bir çocuk koşarak dışarı çıktı, peşinde elinde koca bir sünger olan, şişman, kırmızı suratlı bir kadın vardı.

"Gel buraya, seni yıkayacağım, Jack," diye bağırıyordu kadın. "Gel buraya küçük şeytan, baban eve gelip seni böyle görürse ikimizi de fena benzetir."

"Hey evladım!" dedi Holmes işine geldiği için. "Pembe yanaklı afacan! İstediğin bir şey var mı Jack?"

Çocuk bir an düşündü.

"Bir şilin istiyorum," dedi.

"Daha çok istediğin başka bir şey yok mu?"

"İki şilin olsa daha iyi olur," diye yanıtladı küçük dâhi, biraz düşündükten sonra.

"Al bakalım o halde! Yakala! Çok sevimli bir çocuğunuz var Bayan Smith!"

"Tanrı sizi korusun bayım, sevimli olmakla kalsa iyi, onunla uğraşmak meseledir, özellikle kocam günlerce evde olmadığında."

"Evde yok mu?" dedi Holmes hayal kırıklığına uğramış bir sesle. "Ne yazık, Bay Smith'le konuşmak istiyordum."

"Dün akşamdan beri evde değil bayım, doğrusunu söylemek gerekirse onun için endişelenmeye başlıyorum. Eğer konu kayıksa ben de yardımcı olabilirim."

"Buharlı tekne kiralamak istiyordum."

"Şansa bakın bayım, o da buharlı tekneyle gitti. Benim de kafamı karıştıran bu zaten, çünkü teknede onu ancak Woolwich'e götürüp getirecek kadar kömür vardı. Kayıkla gitmiş olsa kafama takmazdım, onu ta Gravesend'e kadar götüren işleri çıkar bazen, gittiği yerde kaldığı da olmuştur. İyi de, kömür olmadan buharlı tekneyle nereye gitmiş olabilir?"

"Belki nehrin ilerisindeki bir iskeleden kömür almıştır."

"Belki bayım ama âdeti değildir. Pek çok sefer birkaç torba için istedikleri para hakkında şikâyet ettiğini işitmişimdir. Ayrıca o şiveli, çirkin yüzlü, tahta bacaklı adamı da hiç gözüm tutmadı. Buraya gelip kapımızı neden aşındırıp durdu ki?"

"Tahta bacaklı bir adam mı?" dedi Holmes hafif şaşkın.

"Evet, bayım, esmer tenli, maymun suratlı bir tip, kaç kez kocamı görmeye geldi. Dün gece kocamı uyandıran da oydu, kocam geleceğinden haberdardı, zira teknenin motorunu çalışır halde bekletiyordu. Açık konuşayım bayım, içim hiç rahat değil."

"Fakat sevgili Bayan Smith," dedi Holmes, omuzlarını silkerek, "yok yere endişeleniyorsunuz. Gece gelen kişinin tahta bacaklı adam olduğunu nereden biliyorsunuz? Nasıl bu kadar emin olabildiğinizi pek anlayamadım?"

"Sesi bayım. O kalın ve boğuk sesini tanımıştım. Kapıyı vurduğunda saat üç olmalıydı. 'Pergelleri aç ahbap,' diyordu, 'iş vakti.' Kocam da büyük oğlumuz Jim'i kaldırdı, bana bir şey

söylemeden uzaklaştılar. Tahta bacağın taş üstünde yürürken çıkardığı tıkırtıyı duyabiliyordum."

"Bu tahta bacaklı adam yalnız mıydı?"

"Kesin bir şey söyleyemem bayım. Başka birini duymadım."

"Kusura bakmayın Bayan Smith ama ben buharlı tekneyi istiyordum, hakkında iyi şeyler duymuştum, adı neydi teknenin?"

"*Aurora*, bayım."

"Hah, şu geniş, sarı çizgili yeşil tekneydi, değil mi?"

"Hayır. Nehirde gördüklerinizin en ufaklarındandır. Daha yeni siyaha boyandı, iki de kırmızı çizgisi vardır."

"Teşekkürler. Umarım Bay Smith'den yakında haber alırsınız. Ben nehirde ilerliyor olacağım, eğer *Aurora*'yı görürsem huzursuzluğunuzdan söz edeceğim. Siyah bir baca mı demiştiniz?"

"Hayır, bayım, siyah üstüne beyaz çizgili."

"Ah, tabii. Siyah olan yanlarıydı. İyi günler Bayan Smith. Şuradaki sandalın yanında bir kayıkçı var Watson. Binelim de nehri geçelim."

"Bu tip insanlarla konuşurken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta," dedi Holmes, kayığa binerken, "bize söyledikleri şeylerin işimize yarar bilgiler olduğunu onlara asla fark ettirmemektir. Eğer fark ederlerse istiridye gibi kapanırlar. Ancak, benim yaptığım gibi kuşkuyla dinlersen büyük olasılıkla istediğini elde edersin."

"Artık ne yapacağımız belli," dedim.

"O halde sen olsan ne yapardın?"

"Bir tekne ayarlayıp nehirde ilerler, *Aurora*'nın peşine düşerdim."

"Sevgili dostum, bu çok zor bir iş olurdu. Burayla Greenwich arasında, nehrin iki tarafından birindeki herhangi bir limana çekilmiş olabilir. Şu köprünün altında millerce, labi-

rent gibi sıralanmış iskele var. Bu işe tek başına kalkışsan seni günlerce uğraştırır."

"Polise haber verelim öyleyse."

"Yok. Büyük olasılıkla Athelney Jones'a son dakikada haber vermeliyim. Kötü bir adam değil, meslek onurunu incitecek bir şey yapmak istemem. Ama madem bu kadar uğraştık, artık sorunu kendim çözmek niyetindeyim."

"İskele görevlilerinden bilgi isteyen bir ilan versek?"

"Bu daha da kötü olur! Aradığımız adamlar peşlerinde, hatta onları yakalamak üzere olduğumuzu öğrenip ülke dışına kaçarlar. Zaten büyük olasılık kaçacaklar ama eğer tamamen güvende olduklarını düşünürlerse acele etmezler. Bu noktada Jones'un yaptıkları işimize geliyor, çünkü olay hakkında vardığı kanılar eminim günlük gazetelerde yer alacak, böylece kaçaklar herkesin yanlış yolda olduğunu düşünecekler."

"O halde şimdi ne yapacağız?" diye sordum, Millbank Cezaevi yakınlarında kayıktan inerken.

"Şu faytona binip eve gideceğiz, kahvaltı yaptıktan sonra biraz uyuyacağız. Öyle gözüküyor ki bu gece yine sokaklardayız. Telgraf bürosunda duruver arabacı! Toby'yi yanımızda tutacağız, hâlâ işimize yarayabilir."

Great Peter Caddesi Postanesi'nde durduk ve Holmes telgraf çekti.

"Kime çektim sence?" diye sordu tekrar yola koyulduğumuzda.

"Bilmediğime eminim."

"Jefferson Hope olayında yararlandığım, polis gücünün Baker Caddesi dedektif kadrosunu hatırlıyor musun?"

"Onlar mı?" dedim gülerek.

"Onların çok değerli hizmetlerde bulunabilecekleri bir olay bu seferki. Eğer başarısız olurlarsa başka kaynaklarım da var ama önce onları bir deneyeceğim. Telgraf, kirli işler suba-

yım Wiggins'eydi, o ve çetesi biz kahvaltıyı bitirmeden gelirler herhalde."

Saat sekizle dokuz arasındaydı, gece ardı ardına yaşadığım heyecanlı olayların etkisini hissediyordum. Halsiz ve yorgundum, zihnim karışmış, bedenim güçsüzleşmişti. Arkadaşımı ayakta tutan mesleki heyecandan yoksundum, ayrıca olaya kuramsal bir sorun olarak da bakamıyordum. Bartholomew Sholto'nun cinayetine gelirsek, adam hakkında pek güzel şeyler duymamıştım, bu yüzden katillerine çok ciddi bir nefret duymuyordum. Hazine ise ayrı bir meseleydi. Bir bölümü Bayan Morstan'a aitti. Hazineyi geri alma şansı bulunduğu sürece hayatımı o amaca adamaya hazırdım. Eğer bulursam, belki onu benden sonsuza dek uzaklaştıracaktı. Ancak böyle düşüncelerin etkisinde kalmam, sevgimin aşağılık ve bencil olduğunu gösterirdi. Eğer Holmes suçluları bulma amacıyla bu iş üzerindeyse, benim amacım on kat daha önemliydi.

Baker Caddesi'nde bir duş ve üstümü değiştirmem beni harika bir şekilde canlandırdı. Ardından salona girdiğimde kahvaltı masada hazırdı ve Holmes kahve dolduruyordu.

Gazetenin bir sayfasına işaret edip, "İşte," dedi gülerek. "Hamarat Jones ve hazır nazır muhabiri birlik olup durumu güzelce dile getirmişler. Ama bu olay zaten kafanı yeterince şişirmiştir. Önce jambonunla yumurtanı yesen daha iyi."

Gazeteyi ondan aldım, *Yukarı Norwood'daki Gizemli Olay* başlıklı kısa haberi okudum.

> *Dün gece saat on iki gibi* (diye yazıyordu *Standard*) *Yukarı Norwood'daki Pondicherry Malikânesi'nde oturan Bay Bartholomew Sholto ölü bulundu. Olayın sinsice tasarlandığı anlaşılıyor. Öğrenebildiğimiz kadarıyla Bay Sholto'nun bedeninde bir darp izine rastlanmamış ancak beyefendiye babasından kalan Hint mücevherleri koleksiyonu çalınmış. Ceset, Bay Sherlock Holmes ve*

Doktor Watson tarafından, maktulün kardeşi Bay Thaddeus Solto ile birlikte eve geldiklerinde bulunmuştur. Büyük bir şans eseri olarak o sıralarda Norwood Karakolunda bulunan dedektif teşkilatının bilinen adlarından Bay Athelney Jones polise haber verilmesinden yarım saat geçmeden olay yerine ulaşmıştır. Profesyonelliğini ve deneyimini derhal suçluların tespiti için kullanmış, sonuç olarak maktulün kardeşi Thaddeus Sholto, hizmetçi Bayan Bernstone, Hintli uşak Lal Rao ve hademelik ya da kapıcılık yapan McMurdo tutuklanmıştır. Hırsız ya da hırsızların evi iyi tanıdıkları kesindir, çünkü Bay Jones'un teknik deneyimi ve yetkin gözlem gücü, hainlerin kapı ya da pencereden değil çatıdan eve girdiğini ve çatı katı ile cesedin bulunduğu odanın bağlantılı olduğunu bildiklerini kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya koymuştur. Bu kesin olgu, olayın basit bir soygun olmadığını ispatlamaktadır. Yasa koruyucularının hızlı ve atik eylemleri, bu gibi olaylarda usta ve gayretli bir zekânın iş başında bulunuşunun ne derece hayati olduğunu gözler önüne sermiştir. Bu olayın, dedektiflerimizin daha özerk hareket etmelerini, böylece araştırmakla sorumlu oldukları vakaları daha yakından ve etkin biçimde inceleyebileceklerini savunanlara yaradığını düşünmeden edemiyoruz.

"Harika değil mi?" dedi Holmes kahve fincanının üzerinden sırıtarak. "Ne dersin?"

"Biz de suçlu diye tutuklanmaktan paçayı zor kurtarmışız."

"Kesinlikle. Yine çevikliği tutarsa güvende olur muyuz bilmem."

Bu sırada kapı zili gürültüyle çaldı, ev sahibemiz Bayan Hudson'un sitem ve korkuyla karışık feryadını duydum.

"Eyvah, Holmes," dedim hafif doğrularak, "anlaşılan gerçekten peşimizdeler."

"Hayır, o kadar da değil. Gelen Baker Caddesi Serserileri, gayri resmi teşkilatım."

Bunları söylerken merdivenden çıplak ayak seslerinin takırtısı, yüksek sesle konuşanların uğultusu duyuldu ve içeri bir düzine kirli, bakımsız sokak Arabı daldı. Gürültülü girişlerine rağmen anlaşılan aralarında belli bir düzen söz konusuydu, zira hemen bir sıraya dizilip sabırsız yüzlerle bize bakmaya başladılar. Aralarından biri, diğerlerinden daha uzun ve yaşlıca olanı, böyle rezil bir bostan korkuluğu grubu arasında gülünç gözüken bir kibirle öne çıktı.

"Mesajınızı aldım efendim," dedi, "ve tık diye adamları getirdim. Biletlere üç şilin altı peni gitti."

"Al bakalım," dedi Holmes gümüş parayı uzatırken. "İlerde Wiggins, onlar sana gelsinler, sen de bana. Ev bu şekilde istila edilmemeli. Ama söyleyeceklerimi hepinizin dinlemesi iyi olacak aslında. *Aurora* adlı bir buharlı teknenin nerede olduğunu öğrenmem lazım, sahibinin adı Mordecai Smith, tekne siyah üzerine kırmızı şeritli, bacaysa siyah üzerine beyaz çizgili. Nehirde bir yerlerde. Aranızdan birinin Mordecai Smith'in Millbak'ın karşısındaki limanına gitmesini, teknenin dönüp dönmediğini gözlemesini istiyorum. İki kıyıyı aranızda bölüşüp iyice araştırın. Bir gelişme olursa beni derhal haberdar edin. Her şey anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı baba," dedi Wiggins.

"Eski ücrete devam ve tekneyi bulana da bir gine. Alın bir günlük avans. Şimdi iş başına!"

Her birine bir şilin verdi, onlar da merdivenden inip tüydüler, bir saniye sonra onları sokakta dağılırken gördüm.

"Eğer tekne suyun üstündeyse bulurlar," dedi Holmes masadan kalkıp piposunu yakarken. "Her yere gidebilir, her şeyi duyabilir, herkesi dinleyebilirler. Akşam olmadan teknenin bulunduğu haberini verirler bence. O zamana kadar sonucu beklemekten başka yapacak bir şeyimiz yok. Kaldı-

ğımız noktadan iz sürmeye, *Aurora*'yı ya da Bay Mordecai Smith'i bulana dek devam edemeyiz."

"Toby bu artıkları yiyebilir bence. Yatmaya mı gidiyorsun Holmes?"

"Hayır. Yorgun değilim. İlginç bir yapım vardır. Çalışmaktan dolayı yorulduğumu hiç hatırlamıyorum, ancak yapacak bir şey olmaması beni perişan eder. Biraz tüttürüp narin müşterimizin bize sunduğu bu ilginç olay hakkında düşüneceğim. Hayatta çözümü kolay bir vaka varsa o da bizimki olsa gerek. Tahta bacaklı adamlara o kadar sık rastlanmaz ama öteki adam daha da nadir rastlanan tiplerden."

"Öteki adam konusu yine!"

"Adamı efsaneleştirmek gibi bir niyetim yok. Ama hakkında şimdiye kadar sende de bir fikir oluşmuş olmalı. Verileri bir düşün. Küçücük ayak izleri, hiç ayakkabı görmemiş ayak parmakları, çıplak ayak, taş başlı tahta bir sopa, üstün bir çeviklik, ucu zehirli küçük oklar. Tüm bunlar sende nasıl bir çağrışım yapıyor?"

"Bir vahşi!" diye haykırdım. "Belki Jonathan Small'un ortağı Hintlilerden biridir."

"Hiç sanmıyorum," dedi. "Acayip silahlara dair belirtileri görünce ben de öyle düşünmüştüm, ama ayak izlerinin özellikleri bu fikrimi değiştirmeme neden oldu. Hint Yarımadası yerlilerinden bazıları kısa insanlardır ama yine de hiçbiri bu kadar küçük ayak izi bırakamaz. Hinduların ince ve uzun ayakları vardır. Genellikle terlik giyen Müslümanların ise başparmakları, terliğin ayracından ötürü diğer parmaklardan çok ayrıdır. Bu küçük okları atmanın yalnız bir yolu var, o da kamışla üfleyerek. O halde vahşi adamımız nereli olabilir?"

"Güney Amerika'dan," diye uydurdum.

Kolunu yukarı uzatıp raftan kalın bir kitap indirdi.

"Yeni yayınlanmaya başlayan bir coğrafya sözlüğünün ilk cildi bu. Son bilgilerle güncellendiğini düşünebiliriz. Bakalım ne diyor? 'Andaman Adaları, Sumatra'nın 340 mil kuzeyinde

Bengal Körfezindedir.' Falan filan... Nemli iklim, sığ mercanadaları, köpekbalıkları, Port Blair, mahkûm kışlaları. Rutland Adası, kavak ağaçları, hah geldik işte! 'Bazı antropologlar dünyanın en kısa ırkının Afrika'daki Buşmanlar, kazıcı Amerika Yerlileri ya da Ateş Ülkeliler olduğunu iddia etseler de, belki de bu unvan Andaman Adası Aborjinlerine aittir. Ortalama uzunluk 1,20 metrenin altındadır, ancak bundan çok daha kısa yetişkinlere de rastlanmıştır. Eğer birisine güvenirlerse sadık bir arkadaşlık kurarlar ancak çoğunlukla sert, aksi ve zorlu kişilerdir.' Bunu aklında tut, Watson. Bir de şunu dinle: 'Büyük, biçimsiz kafaları, küçük, ateşli gözleri ve çarpık yüzleriyle çirkin görünümlülerdir. Elleri ve ayakları dikkat çekici derecede küçüktür. O derece dik kafalı ve aksidirler ki İngiliz kuvvetlerinin dostluk kurma çabalarının hepsi boşa çıkmıştır. Gemileri kaza geçirmiş yolculara her zaman dehşet saçmışlardır. Ya taş uçlu sopalarıyla sağ kalanların kafalarını dağıtırlar ya da onları zehirli oklarla avlarlar. Bu tür bir katliam, bir yamyam ziyafetiyle son bulur.' Ne nazik, sevecen insanlar, değil mi Watson! Eğer bu adam tüm işi kendi yöntemleriyle halletseydi, olay daha da korkunç bir hal alacaktı anlaşılan. Bu haliyle bile, Jonathan Small bu adamı emrine aldığına pişmandır bence."

"Ama bu kadar olağandışı biriyle niye çalışıyor?"

"Ah, orasını bilemiyorum. Small, Andaman'dan geldiğine göre, böyle bir yerlinin yanında olması çok şaşılası değil. Zamanla daha fazlasını öğreneceğimizden eminim. Watson, çok bitkin görünüyorsun. Şu koltuğa uzan bakalım, seni uyutabilecek miyim?"

Köşedeki kemanını aldı, ben uzanırken hafif, düşsel, hoş bir ezgi tutturdu; kuşkusuz kendi bestesiydi, zira doğaçlamada çok yetenekliydi. Zayıf kollarını, samimi yüzünü ve yayının inip kalkışını hayal meyal hatırlıyorum. Ardından notalar denizinde huzurla yüzüyordum ki Mary Morstan'nın sevimli yüzünün bana baktığı bir rüyaya dalmışım.

9
Zincirde Kopukluk

Güçlenmiş ve canlanmış olarak kalktığımda saat öğleni geçiyordu. Kemanını bırakıp okumaya daldığını saymazsak, Sherlock Holmes aynen bıraktığım gibi oturuyordu. Ben hareketlenince bakışlarını çevirdi, yüzünün karanlık ve huzursuz olduğunu fark ettim.

"Derin bir uyku çektin," dedi. "Konuşmamızın seni uyandıracağından endişe etmiştim."

"Hiçbir şey duymadım," diye yanıtladım. "Yeni bir gelişme mi var?"

"Maalesef hayır. Şaşırmış ve hayal kırıklığına uğramış bir halde olduğumu itiraf edeyim. Bu zamana kadar bir haber çıkar diye ummuştum. Biraz önce Wiggins bilgi vermek için buradaydı. Tekneye dair hiçbir iz bulunamadığını söyledi. Can sıkıcı bir durum, çünkü her saat önemli."

"Yapabileceğim bir şey var mı? Şu an capcanlıyım ve yeni bir gece macerasına hazırım."

"Hayır, yapacak bir şey yok. Ancak bekleyebiliriz. Eğer kendimiz aramaya kalksak mesaj bize geldiğinde burada bulunmayabiliriz, bu da gecikmeye neden olabilir. İstediğini yapmakta özgürsün ama ben burada beklemeliyim."

"O halde Bayan Cecil Forrester'i görmeye Camberwell'e gidebilirim. Kendisi dün beni davet etmişti."

"Bayan Cecil Forresterlere mi?" diye sordu Holmes gözleri gülümser bir halde.

"Yani, Bayan Morstan'ı da görmüş olacağım tabii. Neler olduğunu merak ediyorlardı."

"Ben olsam onlara fazla bir şey anlatmazdım," dedi Holmes. "Kadınlara asla tam olarak güvenemezsin, en sağlamlarına bile."

Bu gaddar düşünceyi tartışarak zaman kaybetmedim.

"Bir iki saat içinde dönerim," dedim.

"Tamam o zaman! İyi şanslar! Bu arada, madem nehrin diğer tarafına geçiyorsun, Toby'yi de geri götürüver, artık ona ihtiyaç duyacağımızı sanmıyorum."

Bunun üzerine kırmayı alıp, yarım altınla birlikte Pinchin Caddesi'ndeki yaşlı doğabilimciye bıraktım. Camberwell'e gittiğimde Bayan Morstan'ı önceki gece yaşadıklarından ötürü bitkin ama gelişmeleri öğrenmek için hevesli bir halde buldum. Bayan Forrester de meraklıydı. Facianın korkunç bölümlerini atlayarak neler yaptığımızı anlattım. Örneğin Bay Sholto'nun ölümünden söz ettiysem de, cinayetin işleniş biçimi ve yöntemini anlatmadım. Tüm atlamalarıma rağmen yine de ürküp afalladılar.

"Ne drama!" diye haykırdı Bayan Forrester. "Haksızlığa uğramış bir bayan, yarım milyonluk bir hazine, vahşi bir yamyam ve tahta bacaklı bir zorba. Bilindik ejderha ve zalim kontun yerini bunlar almışlar adeta."

"Ve kurtarıcı olarak da iki maceraperest şövalye," diye ekledi Bayan Morstan, parıltılı gözleriyle bana bakarak.

"Fakat Mary, geleceğin bu soruşturmaya bağlı. Yeterince heyecanlanmış gibi durmuyorsun. Dünyayı ayaklarının altına serebilecek kadar zengin olabileceğini bir düşün."

Bu olasılığın onda hiçbir heyecan belirtisine neden olmaması yüreğime su serpmişti. Aksine gururlu başını, konu kendisini pek ilgilendirmiyormuş gibi döndürdü.

"Ben asıl Bay Thaddeus Sholto için endişeleniyorum," dedi. "Gerisinin önemi yok. Bence tüm olaylar boyunca çok nazik ve onurlu bir davranışı vardı. Onu bu zalim ve asılsız suçlamadan aklamak bizim görevimiz."

Camberwell'den ayrıldığımda akşam olmuştu, eve vardığımda ise ortalık kararmıştı. Dostumun kitabı ve piposu koltuğunun yanındaydı ama kendisi kaybolmuştu. Belki bir not bırakmıştır diye bakındım ama hiçbir şey yoktu.

Storları kapatmaya gelen Bayan Hudson'a, "Herhalde Bay Sherlock Holmes dışarı çıktı," dedim.

"Hayır, bayım. Odasına çekildi bayım. Esasen bayım..." Sesini çarpıcı bir fısıltıya çevirdi: "Onun sağlığı için endişeleniyorum."

"Neden Bayan Hudson?"

"Yani, biraz garip davranıyor. Siz çıktıktan sonra aşağı yukarı dolandı durdu, en sonunda ayak seslerini işitmekten bıkmıştım. Ardından kendi kendine konuştuğunu, mırıldandığını duydum. Ne zaman zil çalsa merdiven başına gelip, 'Kimdir o Bayan Hudson?' diye soruyordu. Şimdi de odasına kapandı ama halen aynı şekilde yürüdüğünü duyuyorum. Umarım hastalanmaz bayım. Sakinleştirici bir ilaçtan söz edeyim dedim ama bana öyle bir bakış attı ki odadan sağ salim çıkamayacağım galiba diye korktum."

"Endişelenmenizi gerektirecek bir durum olduğunu sanmıyorum Bayan Hudson," diye karşılık verdim. "Onu daha önce de böyle görmüştüm, kendisini huzursuz eden, kafasını taktığı ufak bir sorun var."

Sevgili ev sahibemize durumu hafife alarak anlatmıştım ama bazen ben bile, gecenin geç saatlerinde odayı aşındırmasının sıkıcı sesini duyduğumda o çalışkan ruhunun nasıl durağanlıktan dolayı acı çektiğini biliyor ve onun için endişeleniyordum.

Kahvaltı sırasında iki yanağı da kızarık, bitkin ve bezgindi.

"Kendine zarar veriyorsun ihtiyar," dedim. "Bütün gece yürüdüğünü işittim."

"Uyuyamadım," diye yanıtladı. "Bu melun olay beni yiyor. Her şeyi halletmişken şu ufak engel yüzünden tıkandık. Adamları da tekneyi de geri kalanları da biliyorum ama yine de hiçbir haber çıkmıyor. Başka kaynaklarımı da dâhil edip elimden geleni yaptım. Bütün nehrin iki tarafı da tarandı ama ne bize tekneden, ne de Bayan Smith'e kocasından bir haber geldi. Geriye teknenin kaçırıldığı olasılığı kalıyor. Ama bu çözümlemenin de önünde engeller var."

"Ya da Bayan Smith bizi yanlış yönlendirdi."

"Hayır, bence bu olasılığı eleyebiliriz. Bazı araştırmalar yaptım, o tanımlamada bir tekne var gerçekten."

"Nehirden yukarı yönelmiş olabilir mi?"

"O olasılığı da düşündüm, Richmond'a kadar araştıracak bir grup üzerinde çalışıyor. Bugün de bir haber çıkmazsa yarın kendim gidip aramaya çıkacağım ama tekneyi değil adamları. Ama bugün mutlaka bir haber çıkması lazım."

Ancak çıkmadı. Ne Wiggins'ten ne de diğer kaynaklardan bir söz işittik. Gazetelerin çoğunda Norwood faciası ile ilgili yazılar vardı. Hepsi de genellikle talihsiz Thaddeus Sholto'ya yükleniyorlardı. Ertesi gün hukuki soruşturmaya geçileceği dışında, hiçbirinde yeni bir gelişmeden söz edilmiyordu. Akşam başarısızlığımızı anlatmak üzere Camberwell'e uzanmıştım, döndüğümde Holmes kederli ve biraz aksi bir havadaydı. Sorduğum soruları geçiştirerek yanıtlıyordu. Bütün akşam boyunca kendini imbiklerin ısıtılmasını, buharların damıtılmasını içeren çetrefilli bir kimyevi araştırmaya vermişti, sonunda öyle bir koku ortaya çıkmıştı ki neredeyse daireyi terk edecektim. Pis kokulu deneyine devam ettiğini bildiren test tüpleri şıngırtısını, sabahın ilk saatlerine kadar işitmiştim.

Şafak sökerken irkilerek uyandım ve onu yatağımın yanında, basit bir gemici kıyafetine bürünmüş, üstünde denizci ceketi, boynunda kırmızı bir atkıyla görünce şaşırdım.

"Ben nehre gidiyorum Watson," dedi. "Kafamda evirip çeviriyordum ve ancak bir tek çözüm yolu görebiliyorum. Ne olursa olsun denemeye değer."

"Ben de seninle birlikte gelebilirim, değil mi?"

"Hayır, temsilcim olarak burada kalsan daha çok yararın dokunur. Aslında gitmek istemiyorum, çünkü gün içinde bir mesaj gelme olasılığı var, gerçi dün gece Wiggins epey umutsuzdu ya. Tüm mektup ve telgrafları açmanı, herhangi bir haber gelirse kendi kanaatine göre hareket etmeni istiyorum. Sana güvenebilir miyim?"

"Kesinlikle."

"Korkarım bana telgraf çekemeyeceksin, zira nerede olacağımı bilemiyorum. Eğer şansım yaver giderse belki çok geçmeden dönerim. Dönene kadar öyle ya da böyle bir çeşit haber edineceğiz artık."

Kahvaltıyı bitirene kadar ondan bir haber gelmedi. Ancak *Standard*'ı açtığımda olayla ilgili yeni gelişmeler yazıyordu.

> *Yukarı Norwood faciasıyla ilgili olarak* (diyordu) *olayın ilk sanıldığından daha karmaşık ve gizemli olduğunu düşünmemizi gerektirecek nedenler var. Yeni kanıtlar Bay Thaddeus Sholto'nun olayla ilgisinin bulunmasının imkânsız olduğunu gösteriyor. Kendisi ve hizmetçisi Bayan Bernstone dün akşam serbest bırakıldılar. Ancak polisin gerçek suçlulara dair bir ipucu yakaladığına inanılıyor, tüm bunlar çalışkanlığı ve zekâsıyla tanınan Scotland Yard'dan Bay Athelney Jones tarafından yürütülüyor. Her an yeni tutuklamalar beklenmektedir.*

"Hiç yoktan iyidir, " diye düşündüm. "En azından dostumuz Sholto güvende. Gerçi her ne zaman bir polis kendi yanlışını fark etse gazeteler böyle yazar ama yine de yeni bulunmuş ipucu nedir diye merak ediyor insan."

Gazeteyi masaya bırakmıştım ki, gözüm ilanlar sütunundaki bir ilana ilişti. Şöyleydi:

KAYIP- Denizci Mordecai Smith ve oğlu Jim, geçen salı sabahı saat üç civarında siyah üzerine kırmızı çizgili, beyaz çizgili siyah bacalı ***Aurora*** *adlı bir tekneyle Smith İskelesinden ayrılmışlardır. Smith İskelesindeki Bayan Smith'e ya da 221B Baker Caddesi'ne başvurup Mordecai Smith ve teknesi* ***Aurora****'nın nerede olduğuna ilişkin bilgi vereceklere beş poundluk bir ücret ödenecektir.*

Belli ki ilanı Holmes vermişti. Baker Caddesi adresi bunu kanıtlamaya yeterdi. Bence epey kurnazcaydı zira kaçaklar, endişeli bir eşin kocasını bulmak için ilan verdiğini düşünüp fazlasını fark edemeyeceklerdi.

Uzun bir gündü. Ne zaman kapı vurulsa ya da caddeden bir ayak sesi duysam, ya Holmes döndü ya da biri ilan üzerine geldi sanıyordum. Okumaya çalışsam da düşüncelerim garip soruşturmamıza ve peşinde olduğumuz uyumsuz ve hain çifte gidiyordu. Acaba diyordum, dostumun varsayımında ciddi bir hata mı vardı? Kendisinin neden olduğu büyük bir yanılgının cezasını çekiyor olamaz mıydı? Çevik ve kuramcı bir zihnin, tüm kuramını asılsız unsurlarla oluşturmuş olması imkânsız mıydı? Şimdiye kadar yanıldığını görmemiştim ancak en zeki usavurumcular dahi bazen yanılabilirdi. Mantığını aşkınlaştırması yüzünden daha yalın ve sıradan bir açıklama yerine karmaşık ve tuhaf bir çözümü yeğlemesinin kendisini yanlışa götürdüğünü düşünüyordum. Ancak ben de kanıtları görmüş, vardığı sonuçlara nasıl ulaştığını kendisinden dinlemiştim. Çoğu tek başına ele alındığında önemsiz görünen ancak hepsi aynı yöne işret eden garip olaylar zincirini değerlendirdiğimde, Holmes'un açıklaması yanlış bile olsa, doğru kuramın en az Holmes'unki kadar olağandışı ve şaşırtıcı olması gerektiğini görmezden gelemiyordum.

Öğleden sonra üçte zil uzun uzun çaldı, koridorda buyurgan bir ses duydum ve karşımda Bay Athelney Jones'u görünce şaşırdım. Ancak Yukarı Norwood'da ona buna bağırıp

çağıran, kaba sağduyu hocasından çok farklı biriydi gelen. İfadesi hüzünlüydü, utangaç ve af diler bir havası vardı.

"İyi günler bayım, iyi günler," dedi, "anlaşılan Bay Sherlock Holmes evde yok."

"Yok, ne zaman geleceğini de kesin olarak bilmiyorum. Ama isterseniz bekleyin. Şöyle buyurun, şuradan bir puro yakın."

"Teşekkürler, bir tane yaksam fena olmaz," dedi, yüzünü kırmızı bir mendille silerken.

"Viski soda alır mısınız?"

"Eh, yarım bardak alayım. Yılın bu mevsimine göre hava sıcak ve beni yoran bir sürü iş çıktı. Şu Norwood olayıyla ilgili kuramımı biliyor musunuz?"

"Bir şeyler söylediğinizi hatırlıyorum."

"Zaten tekrar gözden geçirmek zorunda kaldım. Ağımı Bay Sholto'nun etrafına örmüştüm fakat bir delik bulup kaçıverdi. Taş gibi gerekçeler getirdi. Kardeşinin odasından ayrıldıktan sonra sürekli birileriyle berabermiş. Yani çatıyı tırmanıp gizli kapıdan geçen o olamaz. Çok zor bir vaka ve mesleki onurum söz konusu. Biraz yardım alabilirsem çok memnun olacağım."

"Hepimizin yardıma ihtiyaç duyduğu zamanlar olmuştur."

"Arkadaşınız Sherlock Holmes harika biri, bayım," dedi boğuk ve kısık bir sesle. "Yabana atılmayacak biri. Bu gencin pek çok olayla ilgili araştırma yaptığını ve hiçbirini aydınlığa kavuşturmadan bırakmadığını bilirim. Yöntemleri olağandışıdır ve kuramlara bağlanmakta biraz aceleci davranır ama kim ne derse desin geleceği parlak bir memur olabilir. Bu sabah, Sholto vakasıyla ilgili bir ipucu saptadığına dair bir telgraf aldım ondan. İşte mesajı."

Telgrafı cebinden çıkarıp bana uzattı. Saat on ikide Poplar'dan çekilmişti.

Hemen Baker Caddesi'ne git. Dönememişsem beni bekle. Sholto olayı çetesine epey yaklaştım. Olayın bitişini görmek istersen bu akşam bizimle gelebilirsin.

"Gayet iyi. Anlaşılan iz sürmeye devam edebilmiş," dedim.

"Demek o da yanılmıştı ha," deyiverdi Jones, bununla kendini avuttuğu açıkça belli oluyordu. "En iyilerimiz bile bazen yoldan sapabiliyor. Elbette boş yere paniklemiş olabilir ama bir yasa adamı olarak hiçbir fırsatı kaçırmamalıyım. Kapıda biri var. Belki odur."

Birinin ağır adımlarla merdiveni çıktığı, insanın nefes nefese kaldığında çıkardığı hırıltı ve soluma sesleri duyuluyordu. Birkaç sefer yolu tamamlayamayacakmış gibi durdu ama neyse ki sonunda kapıya kadar gelip içeri girebildi. Görünüşü çıkardığı seslere uyuyordu. Yaşlı, gemici giysilerine bürünmüş, denizci ceketini boğazına kadar iliklemiş bir adamdı. Sırtı kambur, dizleri güçsüzdü ve soluması bir astım hastasını andırıyordu. Meşe bastonuna dayandığında, ciğerlerine nefes gitsin diye omuzlarını kaldırıyordu. Boynuna, çenesine kadar gelen renkli bir şal sarmıştı, keskin kara gözleri, beyaz renkli sarkık gür kaşları ve gri renkteki uzun favorileri dışında yüzünün pek az bir kısmını görebiliyordum. Tüm bunlar bana adamın yaşlılık ve yoksulluktan çeken, saygıdeğer, usta bir denizci olduğu izlenimini vermişti.

"Hayırdır ihtiyar," diye sordum.

Yaşlılığın verdiği yavaş, inceleyici gözlerle etrafına bakındı.

"Sherlock Holmes burada mı?" dedi.

"Hayır ama ben onun temsilcisiyim. Bir mesajınız varsa bana söyleyebilirsiniz."

"Sadece kendisine söylemeliyim," dedi.

"Onu temsil ettiğimi söyledim ya size. Mordecai Smith'in teknesiyle mi ilgiliydi?"

"Evet, nerede olduğunu biliyorum, peşinde olduğu adamların nerede olduğunu da biliyorum. Hazinenin de nerede olduğunu biliyorum. Konuyla ilgili her şeyi biliyorum."

"O halde bana söyleyin, ben onu haberdar ederim."

"Sadece ona söylemeliyim," diye tekrarladı, yaşlılara özgü aksi bir inatçılıkla.

"O halde gelmesini beklemelisiniz."

"Hayır, hayır, kimsenin keyfi için bütün günümü kaybedemem. Eğer burada değilse, o halde her şeyi Bay Holmes kendisi çözmeli. İkinizin de tipi hoşuma gitmedi ve size tek sözcük etmeyeceğim."

Kapıya doğru yavaşça ilerlemişti ki Athelney Jones önüne geçti.

"Biraz bekle ahbap," dedi. "Önemli şeyler biliyorsun ve gitmemelisin. Hoşuna gitse de gitmese de, arkadaşımız dönene kadar seni alıkoymak zorundayız."

Yaşlı adam kapıya doğru koşmaya çalıştı ama Athelney Jones kapıyı arkasına alınca, çabalamanın işe yaramayacağını anladı.

"Ne muamele be!" diye haykırdı, bastonunu yere vurarak. "Beyefendinin birini görmeye buraya geliyorum ve hayatımda daha önce hiç görmediğim siz ikiniz bu şekilde beni alıkoyuyor, tehdit ediyorsunuz."

"Hiçbir zarara uğramayacaksınız," dedim. "Kaybettiğiniz zamanı size ödeyeceğiz. Koltuğa oturun, fazla beklemezsiniz."

Terslenerek oturdu ve başını ellerine dayadı. Jones ve ben puro içmeye, konuşmaya kaldığımız yerden devam ettik. Aniden Holmes'un sesini işittik.

"Bir puro da bana verin bari," dedi.

İkimiz de oturduğumuz yerde şaşkına dönmüştük. Holmes çok neşeli bir halde, yanımızdaki koltuğa oturuyordu.

"Holmes!" diye haykırdım. "Demek buradasın! Peki, yaşlı adam nerede?"

"İşte yaşlı adam," dedi, bir tutam beyaz saç göstererek. "İşte peruk, favoriler, kaşlar falan. Kostümümün iyi olduğunu biliyordum ama yine de bu kadar inandırıcı olabileceğini düşünmemiştim."

"Ah, seni kerata!" diye haykırdı Jones, çok neşeliydi. "Senden iyi, hatta nadide bir oyuncu olur. İşçi öksürüğünü iyi taklit ettin, titreyen bacaklar da haftada on pounda bedeldi yani. Gözündeki parıltıyı tanır gibi oldum ama. Gördün ya, bizden öyle kolayca kaçış yok."

"Bütün gün o kılıktaydım," dedi purosunu yakarken. "Anlarsınız, suç camiasında artık tanınan biriyim, özellikle şuradaki arkadaşımız soruşturmalarımdan bazılarını yayınlayalı beri. Savaş alanına artık ancak biraz kılık değiştirerek çıkabiliyorum. Telgrafımı aldın mı?"

"Evet, beni buraya getiren oydu."

"Soruşturman nasıl gidiyor?"

"Sonuç sıfır. İki tutukluyu serbest bırakmam gerekti, diğer ikisininse aleyhine kanıt yok."

"Kafana takma. Gidenlerin yerine iki kişi vereceğim sana. Ama dediklerimi yapmak zorundasın. Tüm resmi itibar sonradan senin olsun ama iş sırasında söylediğim şekilde hareket etmelisin. Anlaştık mı?"

"Kesinlikle, yeter ki beni adamlara ulaştır."

"Güzel. Öncelikle bana hızlı, buharlı bir polis teknesi lazım. Saat yedide Westminster Stairs'te olmalı."

"Orası kolay. Zaten orda her zaman hazır bir tane vardır, ama yine de yolun karşısına geçip bir telefon ederek emin olabilirim."

"Belki direnişle karşılaşırız diye iki tane güvenilir adam istiyorum."

"Teknede iki ya da üç tane bulunur zaten. Başka?"

"Adamları yakaladıktan sonra hazineyi alırız. Sandığı alıp, yarısının sahibi olan kıza götürmekten arkadaşım büyük

zevk duyacaktır yanılmıyorsam. İlk açan o olsun, ne dersin Watson?"

"Çok hoşuma gider."

"Biraz olağandışı yöntemler bunlar," dedi Jones, kafasını sallayarak. "Gelgelelim bütün olay olağandışı ve sanırım buna göz yummalıyız. Hazine daha sonra resmi soruşturma bitene kadar yetkili makamlara teslim edilmeli."

"Elbette, orası kolay. Bir nokta daha var. Bu olayla ilgili bizzat Jonathan Small'un kendi ağzından dinlemek istediğim birkaç ayrıntı var. Bilirsin, soruşturduğum konuların ayrıntıları benim için önemlidir. Polis koruması altındayken bu dairede ya da başka bir yerde kendisiyle gayriresmi bir görüşme yapmama bir itirazınız olmaz, değil mi?"

"Eh, olayın kontrolü size ait. Henüz Jonathan Small diye birinin varlığına dair bir kanıt elime geçmedi. Ama onu yakalarsan, bir görüşme yapmanı neden engelleyeyim ki?"

"Her şey anlaşıldı, değil mi?"

"Kesinlikle. Başka bir şey var mı?"

"Akşam yemeğine kalmanız konusunda ısrar edeceğim, o kadar. Yarım saate hazır olur. İstiridyeli yaban kekliği ve kaliteli beyaz şarabımız var. Hey Watson, aşçılıktaki yeteneklerime henüz tanık olmadın."

10
Adalının Sonu

Akşam yemeği keyifli geçti. Holmes istediğinde güzel sohbet ediyordu, o akşam da öyle olsun istemişti. Çok coşkulu görünüyordu. Onu hiç bu kadar neşeli görmemiştim. Ardı ardına değişik konulardan söz ediyordu: Aziz piyesleri, ortaçağ çömlekçiliği, Stradivarius kemanları, Seylan Budizmi ve geleceğin savaş gemileri... Sanki her biri hakkında özel bir araştırma yapmıştı. Bu neşeli hali, önceki günlerdeki kara bunalımına bir tepki niteliğindeydi. Athelney Jones'un da iş saatleri dışında samimiyet kurabilen bir tip olduğu ortaya çıktı, o da akşam yemeğini canlı bir şekilde yedi. Bense araştırmamızın sonuna geldiğimize seviniyordum, Holmes'un neşesi bana da geçmişti. Yemek sırasında bizi bir araya getiren neden hakkında konuşmadık.

Masa toplandıktan sonra Holmes saatine bir göz attı ve üç kadeh porto şarabı doldurdu.

"Küçük maceramızın şerefine kadeh kaldıralım," dedi, "artık gitme zamanı geldi. Tabancan var mı Watson?"

"Askerden kalma tabancam masada."

"Alsan iyi edersin. Hazırlıklı olmakta fayda var. Araba kapıda. Altı buçukta burada olmasını söylemiştim."

Westminster İskelesi'ne varıp bizi bekleyen tekneyi bulduğumuzda saat yediyi biraz geçmişti. Holmes dikkatle tekneyi inceledi.

"Polis teknesi olduğunu belirten bir işaret var mı?"

"Evet, yandaki yeşil lamba."

"O halde çıkarın onu oradan."

Küçük değişiklik yapıldı, tekneye bindik ve halatlar çözüldü. Jones, Holmes ve ben kıç tarafa geçip oturduk. Bir adam dümende, diğeri ise motorun oradaydı, ön taraftaysa iki iri yarı polis müfettişi vardı.

"Nereye?" diye sordu Jones.

"Kule'ye, Jacobson Tersanesi'nin karşısında durmalarını söyle."

Teknemiz hızlıydı. Yüklü mavnaları o kadar hızlı geçiyorduk ki, sanki yerlerinde duruyor gibi gözüküyordu. Bir nehir buharlısını geçip ardımızda bıraktığımızda Holmes sevinçle gülümsedi.

"Anlaşılan nehirdeki her şeyi yakalayabilecek durumdayız."

"Yok, o kadar değil. Ancak nehirde bizden hızlı tekne çok yoktur."

"*Aurora*'yı yakalamamız gerekiyor, hız teknesi olarak ad yapmıştır. Sana neler olduğunu anlatayım Watson. Ufak bir aksamanın beni ne kadar huzursuz ettiğini hatırlıyorsun değil mi?"

"Evet."

"Ben de kendimi kimyevi bir incelemeye verdim. Önemli devlet adamlarımızdan biri en iyi dinlenmenin değişik bir şey yapmak olduğunu söylemiştir.(*) Haklı da. Hidrokarbonu çözündürmeyi başardıktan sonra yeniden Sholto'lar konusuna eğilip, tüm olayı tekrar gözden geçirdim. Arkadaşlarım nehri baştan sona taradılar ancak hiçbir sonuç çıkmadı. Tekne herhangi bir iskele ya da rıhtımda değildi, geri de dönmemişti. İzlerini kaybettirmek amacıyla batırılmış olacağını pek sanmıyor ama her şeyden umut kesilirse bunun da mümkün ola-

(*) 1868-1894 yılları arasında dört kez İngiltere başbakanlığı yapmış William Gladstone'a atıfta bulunuyor.

bileceğini hesaba katıyordum. Small'un biraz kurnaz olduğunu biliyordum ama bu derece ince bir zekâya sahip olduğunu düşünmemiştim. Bunun için genellikle daha yüksek bir eğitim gerekir. Sonra Londra'da uzun süre kaldığı aklıma geldi, zira Pondicherry Malikânesi'ni sürekli izlediğine dair kanıtlarımız vardı. Hemen Londra'dan ayrılması bir sorundu, işlerini düzene sokmak için bir gün bile olsa zamana ihtiyacı vardı. Olasılıklar aritmetiği böyle gerektiriyordu."

"Biraz zayıf bir olasılık gibi geldi bana," dedim, "maceraya atılmadan önce işlerini halletmiş olması daha olası."

"Hayır, sanmıyorum. Eğer zorunda kalırsa barınağı epey işe yarayacaktı, o yüzden durumundan emin olana dek kaldığı yerden vazgeçmek istemez. Ardından aklıma bir başka fikir geldi. Her ne kadar kendi görünümü de sıradışıysa da, Jonathan Small, arkadaşının tipinin dedikoduya neden olacağını ve insanların bu tipi Norwood faciasıyla ilişkilendirilebilme olasılığını düşünmüş olmalı. Bunu görecek kadar zekidir. Hava kararduktan sonra evlerinden çıkmışlar, aydınlık olmadan da dönmek istemişlerdir. Bayan Smith'in dediğine bakılırsa tekneyi almaya geldiklerinde saat üçü geçmişti. Bir saat içinde hava aydınlanacak, insanlar dışarıya çıkacaktı. Bu yüzden nehirden çok uzaklaşmış olacaklarını sanmıyorum. Ağzını tutması için Smith'e iyi para ödediler, tekneyi kaçışları için kiraladılar ve hazine sandığıyla birlikte inlerine koşuşturdular. Bir iki gün gazeteleri inceleyip kendileri üzerinde bir kuşku olup olmadığını anlamaya çalıştılar, büyük olasılıkla Amerika ya da Kolonilere geçmek için hazırlık yapmışlardı, bunun için de Gravesend ya da Downs'a gideceklerdi."

"Peki ya tekne? Onu da evlerinde saklamazlardı ya."

"Elbette. Bulunamamasına rağmen teknenin uzaklarda olduğunu sanmıyorum. Kendimi Small'un yerine koyup onun gibi birinin neler yapabileceğini düşündüm. Tekneyi geri göndermesinin ya da iskelede bırakmasının polisin peşine düşmesi durumunda takibi hızlandıracağını hesaba katmıştır.

O halde hem tekneyi saklamak, hem de ihtiyacı olduğunda kullanmak için ne yapmalıydı? Onun yerinde olsaydım ne yapardım diye düşündüm. Aklıma ancak tek bir fikir geldi. Tekneyi bir tekne üreticisi ya da tamircisine götürür, üstünde birkaç değişiklik yapmasını isterdim. Böylece bir tersaneye çekilmiş olurdu, hem tekneyi gizlemiş olurdum hem de tekne istediğim zaman kullanışahazır durumda bekler dururdu."

"Çok basit gözüküyor."

"En çok gözden kaçanlar bu tip basit noktalardır zaten. Bu fikir üzerinden hareket etmeye karar verdim. Bu zararsız gemici kılığına bürünüp nehirdeki tüm iskeleleri araştırdım. On beşini sonuç alamadan gezmiştim ki on altıncısında, Jacobson'unkinde, *Aurora*'nın dümenine bakılması için tahta bacaklı biri tarafından bırakıldığını öğrendim. 'Dümeninde bir sorun yok' dedi ustabaşı. 'İşte şuradaki, kırmızı çizgili olan.' O sırada kim geldi dersiniz? Teknenin kayıp sahibi Mordecai Smith. İçkiyi fazla kaçırmıştı. Elbette onu tanımam mümkün değildi ama kendi adını ve teknenin adını haykırdı. 'Onu bu akşam saat sekizde geri istiyorum,' dedi, 'tam sekizde hazır olsun, unutmayın, zira beklemekten hoşlanmayan iki beyefendiye lazım.' Anlaşılan ona iyi ödeme yapıyorlardı, şilinleri adamlara adeta saçıyordu. Onu bir süre takip ettim ama birahanenin birine giriverdi, ben de tersaneye dönüyordum ki benim çocuklardan biriyle karşılaştım ve onu tekneye nöbetçi olarak bıraktım. Nehrin kenarında bekleyecek ve harekete geçtikleri zaman bize mendil sallayacak. Biz nehirde beklemeye yatacağız, adamları da hazineyi de yakalarsak iyi iş çıkarmış oluruz."

"Her şeyi epey ustaca planlamışsınız, bakalım yakaladıklarımız aradığımız adamlar mı çıkacak?" dedi Jones. "Ancak eğer olayı ben yönetiyor olsaydım Jacobson tersanesine bir grup polis gönderir, tersaneye gelince tutuklardım onları."

"O zaman asla gelmezlerdi. Şu Small denilen adam zeki biri. Önceden oraya bir gözcü gönderir, kuşkulu bir durum sezilmesi halinde bir hafta daha inzivaya çekilirdi."

"Mordecai Smith'i takip etmeye devam edip adamların saklandıkları yere ulaşabilirdin," dedim.

"Öyle yapsaydım tüm günümü boşa harcamış olacaktım. Smith'in adamların nerede yaşadığını bilme olasılığı yüzde bir bence. İstediği gibi içebiliyor ve iyi para alıyorsa neden soru sorsun? Ne yapması gerektiğine dair mesaj gönderiyorlardır ona. Hayır, diğer tüm olasılıkları düşündüm, en doğrusu bu."

Sohbetimiz devam ederken ardı ardına Thames üzerindeki köprüleri geçiyorduk. City'yi geçtikten sonra, güneşin son ışıkları St. Paul'un üzerindeki haçı parıldatıyordu. Kule'ye vardığımızda karanlık bastırmıştı.

"Şurası Jacobson'un tersanesi," dedi Holmes, Surrey tarafındaki gemi direkleri ve halatlarını işaret ederek. "Işıkların altında saklanarak ileri geri dolaşalım." Cebinden gece gözlüğünü çıkarıp kıyıya baktı. "Nöbetçimi yerinde görüyorum," dedi, "ama mendilden eser yok."

Jones, "Nehrin aşağı tarafına gidip onları orda beklesek?" dedi sabırsızlıkla.

Neler yaşanacağına dair çok kesin bir kanıya sahip olmayan polisler ve gemiciler dâhil, hepimiz heyecanlıydık.

"Hiçbir şeyi şansa bırakamayız," diye yanıtladı Holmes. "Onda dokuz olasılıkla nehirden aşağıya seyredecekler ama yine de emin olmalıyız. Bulunduğumuz yerden tersanenin girişini görebiliyoruz, onlarsa bizi göremiyor. Bulutsuz, ışıl ışıl bir gece olacak. Bulunduğumuz yerde kalmalıyız. Şu fenerin orda ne kadar adam toplanmış baksanıza."

"Tersanedeki işlerini bırakmış çıkıyorlar."

"Sahtekâr tipli hergeleler ama hemen herkeste bir parça ahlaksızlık vardır herhalde. Dış görünüşlerinden belli olmaz bu. Öncül bir belirti yoktur. İnsan ne kadar da esrarlıdır!"

"Birisi insan için, ruhu olan hayvan demiştir," diye görüşümü belirttim.

"Winwood Reade'nin bu konuda kapsamlı çalışmaları vardır," dedi Holmes. "İnsan bireyken çözülemez bir bilme-

cedir ama topluluk halindeyken matematiksel bir kesinlik halini alır. Örneğin bir bireyin neler yapacağını asla öngöremezsin ama belli sayıdaki insanın nasıl davranacağını tam olarak kestirebilirsin. Bireyler değişken, yığınlar ise sabittir. İstatistikçiler böyle söylüyor. Bir mendil mi görüyorum? Kesinlikle orada sallanan beyaz bir şey var."

"Evet, o bizim adamımız," diye haykırdım. "Gayet açık görebiliyorum onu."

"Ve işte *Aurora*," dedi Holmes, "ne kadar da hızlı gidiyor! Tam hız ileri, motorcu. Şu sarı ışıklı tekneyi takip et. Tanrım, eğer bizden hızlı bir gemi çıkarsa kendimi asla affetmeyeceğim."

Tersanenin girişinden görünmeden çıktığı ve birkaç teknenin arasından geçtiğinden onu fark ettiğimizde çoktan hızlanmıştı bile. Şimdi kıyının yakınından müthiş bir hızla ilerliyor, akıntı yönünde adeta uçuyordu. Jones ciddi ciddi baktı ve kafasını salladı.

"Çok hızlı gidiyor," dedi. "Yakalayabileceğimizden kuşkuluyum."

"Yakalamak zorundayız," diye haykırdı Holmes dişlerinin arasından. "Asılın gemiciler! Tekneyi sonuna kadar zorlayın! Gemiyi yakmamız gerekse de onları yakalamalıyız!"

Ciddi bir kovalamacadaydık artık. Fırın kükrüyor, güçlü motorlar sanki metal bir kalpmişçesine vınlayıp çınlayarak atıyordu. Sivri ve dik pruva nehrin durgun sularını kesiyor, sağ ve solumuza yalpalanan dalgalar bırakıyordu. Her motor zonklayışında sanki canlı bir varlıkmışçasına öne atılıyor ve titriyordu. Baş tarafındaki büyük sarı fener önümüzde uzun, titrek bir ışık tüneli oluşturuyordu. Önümüzde, sudaki kara leke bize *Aurora*'nın nerede olduğunu gösteriyor, arkasında bıraktığı döngülü beyaz köpükler bize ne kadar hızlı gittiğini anlatıyordu. Mavnaları, buharlıları, ticari gemileri sağdan soldan geçiyor, hızla arkamızda bırakıyorduk. Karanlıkta bize

laf atanlar oluyordu ama *Aurora* yıldırım hızıyla ilerliyordu, biz de peşindeydik.

Holmes motor odasına eğilip, "Yığın kömürleri, yığın!" diye haykırdı, aşağıdan gelen ateşin ışığı sabırsız, kartal misali yüzüne vuruyordu. "Her zerre buhara ihtiyacımız var."

"Sanırım biraz yaklaştık," dedi Jones, *Aurora*'ya bakarak.

"Bundan eminim," dedim. "Birkaç dakika içinde onu yakalarız gibi gözüküyor."

Ancak, şu talihsizliğimize bakın ki tam o sırada üç tane mavnayı yedeğine almış bir römorkör *Aurora*'yla aramıza girdi. Ancak dümeni sertçe kırarak çarpışmadan kurtulabildik, onları geçip tekrar takibe devam ettiğimizde *Aurora* bizden en az iki yüz metre öne geçmişti. Yine de görüş alanımızın içindeydi ve bulutlu, muğlak karanlık, açık, yıldızlı bir havaya dönüşüyordu. Kazanlarımız son güç işletiliyor, motor tarafı bizi ilerleten şiddetli güçle titriyor, gıcırdıyordu. Hızla havuzu, Batı Hint Tersanelerini geçip, uzun Deptford Reach boyunca ilerledik ve Köpekler Adası'nı dolandıktan sonra tekrar nehir boyunca yolumuza devam ettik. Önümüzdeki belirsiz leke, narin *Aurora*'ya dönüşmüştü. Jones feneri tekneye çevirmişti, artık *Aurora*'nın güvertesindeki şekilleri bile açıkça görebiliyorduk. Adamın biri kıç tarafında dizlerinin arasına aldığı siyah bir şeye eğilmiş halde oturuyordu. Yanında, Newfoundland köpeğine benzer kara bir kütle vardı. Genç delikanlı dümende, Smith ise kazanın kırmızı ateşinin karşısında beline kadar çıplak, derbeder bir halde kömür kürekliyordu. Belki ilk başta peşlerinde olduğumuzdan emin değillerdi, ancak artık onların her manevra ve dönüşünü takip ettiğimizden beri bundan büyük olasılıkla kuşkuları kalmamıştı. Greenwich'e geldiğimizde, aramızda yalnız yüz metre kadar kalmıştı. Blackwall'a geldiğimizde yetmiş beş metreden fazla değildi. Rengârenk meslek yaşantım boyunca pek çok ülkede pek çok yaratık kovalamıştım ancak hiçbir takip beni Thames'deki bu çılgın, uçarcasına av kadar heyecanlandır-

mamıştı. Onlara düzenli bir şekilde, adım adım yaklaşıyorduk. Gecenin sessizliğinde motorlarından gelen şakırtı ve tınlamaları duyabiliyorduk. Kıç taraftaki adam halen çömelmiş duruyor, kolları sanki bir şey yapıyormuş gibi inip kalkıyordu, arada bir başını çevirip göz kararıyla aramızdaki mesafeyi hesaplıyordu. Yaklaşıyor, daha da yaklaşıyorduk. Jones durmaları için onlara seslendi. En fazla dört tekne boyu vardı aramızda, ikimiz de müthiş bir hızda adeta uçuyorduk. Nehrin durgun taraflarındaydık, bir yanımızda Barking Level, diğer yanımızda Marshes Bataklığı uzanıyordu. Seslenmemiz üzerine kıç tarafta oturan adam ayağa fırladı, yumruklarını sıkarak bize doğrulttu, bir yandan da yüksek ve çatlak bir sesle küfrediyordu. İri, güçlü biriydi ve bacakları açılmış bir şekilde ayaktayken sağ tarafının kalçadan aşağısında tahta bir takma bacak olduğunu görebiliyordum. Onun öfkeli bağırışları üzerine güvertedeki karaltıda bir hareketlenme oldu. Karaltı ufak tefek bir zenciye dönüştü, hayatta gördüğüm en kısa adamdı bu, karmakarışık, düzensiz saçlarıyla koca, biçimsiz bir kafası vardı. Holmes zaten tabancasını çıkarmıştı, bu vahşi, çarpık yaratığı gördükten sonra ben de silahımı çekiverdim. Yalnızca yüzünü açıkta bırakan bir çeşit siyah palto ya da gocuğa sarılmıştı ama yalnız yüzü bile insana uykusuz geceler yaşatmaya yeterdi. Vahşiliği ve acımasızlığı bu kadar kesin yansıtan bir yüzü daha önce görmemiştim. Küçük gözleri kasvetli bir ışıkla parlayıp yanıyor, kalın dudakları bize hayvani bir öfkeyle sövüp dururken dişlerinin arkasına kıvrılıyordu.

"Elini kaldırırsa ateş edin," dedi Holmes sakince.

Artık aramızda bir tekne boyu kalmıştı, neredeyse avımızı ele geçirmiştik. İkisi de ayaktaydı, rahatça görebiliyordum onları; beyaz olanı bacaklarını açmış, bize küfürler savuruyor, şeytani cüce ise iğrenç yüzündeki büyük, sarı dişlerini bize gıcırdatıyordu.

Onu açıkça görebilmemiz iyiydi. Ona bakarken gocuğunun altından bir cetveli andıran, kısa, yuvarlak bir tahta

parçası çıkarıp dudaklarının arasına aldı. Silahlarımız aynı anda patladı. Adam olduğu yerde döndü, kolları savruldu ve boğuluyormuş gibi öksürerek nehre düşüp akıntıya kapıldı. Hareketli suya rağmen zehirli, tehdit eden gözlerini bir an görebildim. Aynı anda tahta bacaklı adam dümene geçti, tekneyi güney yönüne çevirmek için dümeni öyle sertçe kırdı ki, teknenin kıçına bindirmemize ramak kalmıştı. Hemen biz de dönüş yaptık ancak o neredeyse kıyıya varmıştı bile. Burası, geniş yüzeyinde ay ışığının parladığı, üzerinde durgun sulardan göller ve solgun bir bitki örtüsü bulunan, vahşi ve ıssız bir bataklıktı. Tekne tekdüze bir gümbürtüyle bataklığa oturdu, başı havaya kalktı, kıç tarafı ise su hizasındaydı. Kaçak dışarı fırladı ama çıkmasıyla tahta bacağının çamura gömülmesi bir oldu. Umutsuzca debelenip kıvrandı. Ne ileri ne geri adım atabiliyordu. Çaresizlik ve öfkeyle haykırıyor, diğer ayağıyla çamuru tekmeliyor ancak bu, takma bacağının yapışkan çamura daha da batmasına neden oluyordu. Teknemizi yaklaştırdığımızda öylesine batmıştı ki onu ancak sanki vahşi bir balıkmışçasına, omuzlarından bir ip dolayarak çekip çıkarabilmiştik. Baba oğul Smith'ler canları sıkkın bir şekilde teknelerinde oturuyorlardı ve emredildiğinde uysalca teknemize geldiler. *Aurora*'yı da teknemize bağlayıp sürüklemiştik. Güvertede Hint motifli, ağır bir demir sandık duruyordu. Kuşkusuz, Sholto'ların belalı hazinesini barındıran sandıktı bu. Bir anahtar yoktu ve çok ağırdı, biz de dikkatle onu kendi küçük kamaramıza taşıdık. Akıntının tersine yukarı doğru yola çıktığımızda ışıldağımızı nehrin her tarafına çevirdiysek de Adalıdan hiçbir eser yoktu. Memleketimize gelen ziyaretçinin kemikleri, Thames'in dibindeki çamurun içinde bir yerlerdeydi.

"Şuraya bak," dedi Holmes, ahşap ambar kapısını işaret ederken. "Silahlarımıza davranmakta geç bile kalmışız." Gösterdiği yerde, tam arkamızda, artık çok iyi tanıdığımız ölümcül oklardan biri vardı. Biz ateş ettiğimiz sırada hızla ikimizin

arasından geçmiş olmalıydı. Holmes gülümseyip kendine özgü umursamaz tavrıyla omuzlarını silktiyse de, itiraf edeyim, o gece ne kadar korkunç bir ölümün yanı başımızdan geçtiğini düşünmek beni çok rahatsız etmişti.

11
Büyük Agra Hazinesi

Tutsağımız kamarada, elde etmek için nice uğraşlar verdiği ve uzun zamandır kavuşmayı beklediği demir kutunun karşısında oturuyordu. Yanık tenli, acımasız gözlü biriydi, kızıl kahverengi yüzünde zorlu, açık havada geçmiş bir hayatı belirten çizgiler ve buruşukluklar vardı. Sakallı çenesinin çıkıntılı oluşu, verdiği karardan kolay dönmeyen biri olduğunu belirtiyordu. Yaşı ellilerde olmalıydı, zira kıvırcık siyah saçları beyazlarla kaplıydı. Sakin durduğunda yüzü itici değildi ancak öfkelendiğinde kalın kaşları ve kavgacı çenesi, biraz önce gördüğüm gibi, yüzüne korkunç bir ifade veriyordu. Şimdi kelepçeli elleri dizinde, kafası göğsüne çökmüş oturuyor, bu sırada keskin gözlerini kırpıştırarak, işlediği suçların nedeni olan sandığa bakıyordu. Sert ve sakin yüzünde öfkeden çok hüzün var gibi geliyordu bana. Bir ara bana baktığında, gözlerinde şaka benzeri bir şeyin parıltısını gördüm.

"Evet, Jonathan Small," dedi Holmes purosunu yakarken, "işlerin böyle sonuçlanmasına üzüldüm."

"Ben de, bayım," diye yanıtladı adam içtenlikle. "Bu iş yüzünden asılacağımı sanmıyorum. Kitaba el basarım ki Bay Sholto'ya elimi bile kaldırmadım. Onu belalı oklarından biriyle vuran küçük cehennem zebanisi Tonga'ydı. Benim cinayette hiç parmağım yoktu. Öz akrabam ölmüş gibi üzüldüm. Küçük şeytanı iple kırbaçladım ama olan olmuştu, öleni geri getiremezdim."

"Bir puro yak," dedi Holmes, "içki mataramdan bir yudum alsan iyi olur, sırılsıklam olmuşsun. Bu zenci gibi ufak tefek ve cılız birinden hem Bay Sholto'yu alt etmesini hem de sen iple tırmanana kadar kendini kontrol etmesini nasıl beklersin?"

"Sanki ordaymışsınız gibi anlatıyorsunuz, bayım. Doğrusunu söylemek gerekirse odayı boş bulacağımı umuyordum. Evdeki işleyişi iyi biliyordum, o sırada genellikle Bay Sholto akşam yemeği için aşağı inmiş olurdu. Olayı size olduğu gibi anlatacağım. Yapabileceğim en iyi savunma, doğruyu söylemek olacaktır. Mesele malum binbaşı hakkında olsaydı üzülmeden ipe giderdim. Onu bıçaklamak için bu puroyu yaktığım kadar kadar bile tereddüt etmezdim. Ancak alıp veremediğim hiçbir şeyin olmadığı genç Sholto yüzünden hapse düşmek gerçekten çok ağır geliyor."

"Bay Athelney Jones'un gözetimindesin. Seni kaldığım yere getirecek ve olayın gerçekten nasıl geliştiğini konuşacağız. Olayı açıkça anlatmalısın, eğer dediğimi yaparsan yardımım dokunabilir. Zehir çok güçlü olduğundan sen daha odaya tırmanmadan adamın ölmüş olduğunu kanıtlayabilirim diye düşünüyorum."

"Ölmüştü zaten, bayım. Pencereden tırmanıp onu kafası omzuna düşmüş, sırıtır halde gördüğüm an gibi bir şoku hayatımda daha önce yaşamamıştım. Beni gerçekten etkiledi, bayım. Onu neredeyse öldürmüştüm ki elimden kaçtı. Bana dediğine göre baltasını ve oklarını bu yüzden orda bırakmış, yanılmıyorsam bunların izimizi sürmeye başladığınızda size yardımı dokunmuştur; ancak sonrasını nasıl getirdiğinizi bilemiyorum elbette. Bu yüzden size bir garezim de yok. Ancak," diye ekledi acı bir gülümseyişle, "hayatının ilk yarısını Andamanlarda dalgakıran inşa ederek geçiren birinin yarım milyonluk bir servetten alacağı olduğu halde hayatının ikinci yarısını büyük olasılıkla Dartmoor'da kanal kazmakla geçirecek olması pek hoş bir durum değil. Tüccar Ahmet'le karşı-

laşıp, şimdiye kadar sahiplerine beladan başka şey getirmemiş Agra hazinesi işine girdiğim gün ne uğursuz bir gün müş. Ona ölüm, Binbaşı Sholto'ya korku ve suçluluk duygusu, bana da ömür boyu kölelik getirdi."

Tam bu sırada geniş yüzü ve kaslı omuzlarıyla Athelney Jones kamaraya daldı.

"Aile toplantısı yapıyorsunuz ha," dedi. "Şu içki matarasından ben de bir yudum alayım Bay Holmes. Eh, artık hepimiz birbirimizi tebrik edebiliriz. Diğerini canlı ele geçirememiş olmamız yazık oldu ama başka seçenek yoktu. İşin aslında sizin başarınız olduğunu itiraf etmelisiniz Bay Holmes. Bizim tek yapmamız gereken *Aurora*'yı yakalamaktı."

"Sonu güzel biten her şey güzeldir," dedi Holmes. "Ama *Aurora*'nın böylesi süratli bir tekne olduğunu tahmin etmemiştim açıkçası."

"Smith, *Aurora*'nın nehirdeki en hızlı buharlılardan biri olduğunu söylüyor, hatta şayet bir yardımcısı daha olsaymış onları asla yakalayamayacakmışız. Norwood olaylarıyla ilgili hiçbir şey bilmediğine yemin ediyor."

"Bilmiyor zaten," diye haykırdı tutsağımız, "bir sözcükten bile haberi yoktu. Uçar gibi gittiğini duymuştum, *Aurora*'yı seçmemin nedeni buydu. Ona hiçbir şey söylemedik ama iyi ücret verdik ve şayet Gravesend'deki Brezilya'ya hareket edecek *Esmeralda* teknesine varabilseydik hoş bir ödül daha alacaktı bizden."

"Eğer bir kötülük işlememişse, onu haksızlıktan korumaya çalışırız. Zanlıları mahkûm etmede onları yakalamaktaki kadar hızlı değiliz." Kibirli Jones'un nasıl şimdiden suçluların yakalanışını sahiplenmeye başladığını görmek eğlenceliydi. Sherlock Holmes'un yüzündeki hafif gülümseyişten onun da bu konuşulanları kaçırmadığını anlamıştım.

"Neredeyse Vauxhall Köprüsü'ne geldik," dedi Jones, "hazine sandığıyla birlikte sizi indirme zamanı Doktor Watson. Böyle bir şey yaparak kendimi büyük bir risk altına sok-

tuğumu belirtmeme gerek yok sanırım. Bu yönetmeliğe tamamen aykırı bir uygulama, gelgelelim ki anlaşma anlaşmadır. Sizinle birlikte bir müfettiş göndereceğim, ne de olsa gözetiminizde çok değerli şeyler var. Arabayla gideceksiniz, değil mi?"

"Evet, arabayla."

"Anahtarı olmaması ne yazık, içindekilerin önceden bir sayımını yapardık. Kırarak açmanız gerekecek. Anahtar nerde birader?"

"Nehrin dibinde," dedi Small kısaca.

"Hım! Böyle manasız bir iş yapmasaydınız iyiydi. Sizinle zaten epey uğraştık. Neyse, Doktor, sizi dikkatli olmanız konusunda uyarmalıyım. Sandığı beraberinizde Baker Caddesi'ne getirin. Biz de merkeze gitmeden önce oraya uğrayacağız."

Yanımda ağır demir bir sandık ve sıcak, cana yakın bir müfettişle birlikte Vauxhall'da indirdiler beni. Çeyrek saatlik yoldan sonra Bayan Cecil Forrester'lara vardık. Kâhya böyle geç saatte ziyaretçi gelmiş olmasına şaşırmıştı. Bayan Cecil Forrester'ın akşam dışarı çıktığını ve çok geç döneceğini söyledi bize. Bayan Morstan'sa kabul odasındaydı; müfettişi arabada bırakıp, elimde sandık kabul odasına gittim.

Boyun ve kemer bölümü kırmızılı, beyaz, şeffaf bir giysi giymiş, açık pencerenin kenarında oturuyordu. Hasır sandalyeye yaslandığında abajurlu bir lambadan gelen yumuşak ışık, tatlı ve ciddi yüzüne vuruyor, gür saçlarının dolgun buklelerine solgun, metalsi bir renk veriyordu. Beyaz eli ve kolu sandalyeden sarkmıştı, duruşu derin bir melankoliyi anlatıyordu. Ayak seslerim üzerine ayağa fırladı, neyse ki solgun yanakları, sevinç ve şaşkınlığın etkisiyle pembeleşti.

"Bir arabanın gelişini duymuştum," dedi. "Bayan Forrester'ın erken döndüğünü sanmıştım, gelenin siz olabileceği aklımdan bile geçmemişti. Bana ne tür haberler getirdiniz?"

"Haberden daha iyi bir şey getirdim," dedim, sandığı masanın üstüne koyarken neşeli, şen şakrak bir şekilde, kal-

bim küt küt atıyordu. "Size dünyadaki tüm haberlerden daha değerli bir şey getirdim. Bir servet getirdim size."

Demir sandığa bir bakış attı kız.

"Hazine bu mu?" dedi sordu sakin.

"Evet, büyük Agra hazinesi bu işte. Yarısı senin, yarısı Thaddeus Sholto'nun. Her birinize iki yüz bin kadar düşer. Düşünsene! Yılda on bin poundluk gelir demek. İngiltere'deki birkaç zengin kızdan biri olacaksın. Ne kadar harika değil mi?"

Anlaşılan sevincimi biraz abartmıştım, zira kutlamalarımda bir sahtelik sezmiş gibi kaşlarını kaldırıp bana garip bir bakış attı.

"Hazineye sahipsem," dedi, "bunu size borçluyum."

"Hayır, hayır," diye yanıtladım, "bana değil, arkadaşım Sherlock Holmes'a. Ne kadar uğraşsam, onun analitik dehasının bir parçasını kullanıp ufak bir ipucunu bile süremem ben. Her şeye rağmen, yine de son anda hazineyi elimizden neredeyse kaçırıyorduk."

"Lütfen oturup bana her şeyi anlatın Doktor Watson," dedi.

Son görüşmemizden itibaren olanları kısaca anlattım. Holmes'un çalışma metodu, *Aurora*'nın keşfi, Athelney Jones'un ortaya çıkışı, akşamki maceramız ve Thames'deki heyecanlı takip. Başımızdan geçenleri açılmış dudaklar ve parlayan gözlerle dinledi. Ona hemen yanı başımızdan geçen oku anlattığımda rengi öyle bir attı ki bayılacak sanıp endişelendim.

Ona bir bardak su getirmek için koşturuyordum ki, "Bir şeyim yok," dedi. "Tekrar kendimdeyim. Arkadaşlarımı böyle korkunç bir tehlikeye sürüklemiş olduğumu öğrenince sarsıldım."

"Hepsi geçti," diye yanıtladım. "Bir şey değildi. Sana kasvetli ayrıntıları anlatmayacağım. Biraz iç açıcı şeylerden bahsedelim. İşte hazine. Bundan daha iç açıcı ne olabilir? Onu

ilk açanın siz olması gerektiğini söylediğimde, yanımda getirmek için bana izin verdiler."

"Bu çok harika olurdu," dedi. Ancak sesinde bir sabırsızlık yoktu. Kuşkusuz, ele geçirilmesi için bu kadar çaba sarf edilmiş bir ödüle karşı kayıtsız davranması ayıp kaçar diye düşünmüştü. Üzerine eğilirken, "Ne şirin bir sandık!" dedi. "Yanılmıyorsam Hint motifleri bunlar."

"Evet, Benares metal işçiliği."

"Ne kadar ağır!" dedi kaldırmaya çalışırken. "Sandık bile değerli olmalı. Anahtar nerede?"

"Small anahtarı Thames'a atmış," diye yanıtladım. "Bayan Forrester'ın ocak demirini ödünç almam gerekiyor."

Sandığın ön tarafında, oturan Buda biçimi verilmiş kalın, büyük bir asma kilit vardı. Demirin ucunu kilidin altına sokup dışarı doğru ittim. Kilit büyük bir çatırtıyla kırılıp ikiye bölündü. Titreyen ellerle kapağı kaldırdım. Şaşkınlıktan donakalmıştık. Sandık boştu!

Ağır olmasına şaşmamak gerekti, zira demir çerçeve iki santim kalınlığındaydı. Çok pahalı şeyler taşımak için yapılmış, büyük, ustaca işlenmiş ve epey sağlamdı ancak içinde bir mücevher zerresi ya da kırıntısı bile yoktu. Tamamen boştu.

"Hazine gitmiş," dedi Bayan Morstan sakin.

Bu sözleri duyup da ne anlama geldiklerini kavradığımda ruhumdan bir ağırlık kalkmıştı adeta. Agra hazinesinin o ana kadar üzerimde ne derece bir ağırlığa neden olduğunu, sonunda ağırlık kalkınca fark etmiştim. Elbette bencil, hain ve yanlış bir duyguydu bu, ancak artık aramızdaki tek engel olan o altın duvarın ortadan kalktığını anlamıştım.

"Tanrı'ya şükürler olsun!" deyiverdim, yüreğimin ta dibinden.

Sorgulayıcı bir gülümsemeyle bana baktı hemen.

"Neden böyle söylediniz?" diye sordu.

Elini tutarken, "Çünkü tekrar ulaşabileceğim bir yerdesin," dedim. Elini çekmedi. "Çünkü seni seviyorum Mary, bir

erkek bir kadını ne kadar yürekten sevebilirse o kadar. Çünkü hazine, bu servet, dudaklarıma mühür vurmuştu. Mademki artık yoklar, artık seni ne kadar sevdiğimi açıklayabilirim. İşte bu yüzden 'Tanrı'ya şükürler olsun' dedim."

Onu kendime doğru çekerken, "O zaman ben de, 'Tanrı'ya şükürler olsun' diyorum," diye kulaklarıma fısıldadı.

Belki birileri bir hazine kaybetmişti, ama o gece ben bir tane kazanmıştım.

12
Jonathan Small'un İlginç Hikâyesi

Arabadaki müfettiş çok sabırlı biriymiş anlaşılan, çünkü yanına döndüğümde epey geç olmuştu. Ona boş sandığı gösterdiğimde yüzü karardı.

"Böylece ödülümüzden de olduk!" dedi canı sıkkın bir halde. "Para yoksa ücret de yok demektir. Hazine yerinde olsaydı Sam Brown da ben de bir onluk koparırdık."

"Bay Thaddeus Sholto zengin biri," dedim, "hazine olsa da, olmasa da sizi ödüllendirecektir."

Ancak müfettiş başını umutsuzca salladı.

"Başarısız olduk," diye tekrarladı, "ya da Bay Athelney Jones öyle düşünecek."

Öngörüsü doğru çıktı, zira Baker Caddesi'ne gidip boş sandığı gösterince, dedektif ters ters baktı bana. Holmes, tutuklu ve dedektif yeni gelmişlerdi, planlarını değiştirip yol üstündeki bir karakola uğramışlardı. Dostum her zamanki duygusuz ifadesiyle koltuğuna geçmiş, Small'sa karşısında tahta bacağını sağlam olanının üzerine atmış kayıtsızca oturuyordu. Boş sandığı gösterince arkasına yaslanıp kahkaha attı.

Öfkelenmiş Athelney Jones, "Bu senin işin, Small," dedi.

"Evet, onu asla ulaşamayacağınız bir yere koydum," diye haykırdı sevinçle. "O benim hazinem ve eğer ganimet benim olamayacaksa, başkasının da olmaması için elimden geleni yaparım. Size şu kadarını söyleyeyim, Andaman hapishane-

lerindeki üç kişi ve benim dışımda hiç kimsenin o hazinede hakkı yok. Artık kendimin de, onların da hazineden yararlanamayacağının farkındayım. Uğraşım, yalnız kendim için değil, ayrıca onlar içindi de. Dörtlerin İmzası her zaman geçerliliğini korudu. Eminim onlar da benim yaptığımı yapar, hazineyi Sholto ya da Morstan'ın sülalesine kaptırmaktansa, Thames'a atmayı yeğlerdi. Bu işi onları zengin etmek için yapmadık. Hazineyi, anahtarın ve küçük Tonga'nın olduğu yerde bulabilirsiniz ancak. Teknenizin bizi yakalayacağını anladıktan sonra ganimeti emin bir yere koydum. Bu seferden size zırnık yok."

"Bizi kandırıyorsun, Small," dedi Athelney Jones sertçe, "eğer hazineyi Thames'e atmak istemiş olsaydın, onu sandıkla birlikte atmak senin için daha kolay olurdu."

"Benim için atması, sizin için de bulması kolay olurdu," diye yanıtladı kurnaz bir bakışla. "Beni yakalayacak kadar zeki biri, nehrin dibinden demir bir sandığı çıkartabilecek kadar da zeki demektir. Ancak şimdi millerce bir alana yayılmış olduğundan bu çok daha zor bir iş olacak. Bunu gönül rahatlığıyla yaptım sanmayın. Bizi takip ettiğinizi fark ettiğimde neredeyse çıldırmıştım. Ama artık matem tutmanın bir anlamı yok. Hayatta yükseldiğim dönemler de oldu düştüğüm dönemler de, devrilmiş bir süt bardağı yüzünden ağlamamayı öğrendim."

"Small, bu çok ciddi bir konu," dedi dedektif. "Köstekleyeceğin yere adalete yardımcı olsaydın mahkemede durum lehine olurdu."

"Adalet mi?" diye homurdandı eski mahkûm. "Ne adalet ama! Bu ganimet bizim değil de kimin? Hazineyi, uğruna hiçbir mücadelede bulunmamış kişilere vermemi adalet mi emrediyor? Bu hazineyi ben nasıl elde ettim, bir dinleyin! O ateşli bataklıkta, bütün gün mangrov(*) ağacı altında çalışarak,

(*) Tropik bölgelerde yetişen bir ağaç türü.

geceleriyse pislik içindeki mahkûm kulübelerinde zincirli, sivrisinek sokmasıyla, sıtma acılarıyla, beyazlardan nefret eden her belalı zenci polisten dayak yiyerek geçirilen tamı tamına yirmi uzun yıl. İşte ben Agra hazinesini bu yüzden hak ediyorum, sizse sırf bu bedeli ödedikten sonra hazinenin başkası eline geçmesine katlanamıyorum diye gelmiş bana adaletten bahsediyorsunuz! Bir hapishane hücresinde oturup adamın birinin bana ait olması gereken parayla saraylarda sefa sürmesini düşünmektense, bin kez asılsam ya da Tonga'nın oklarına hedef olsam yeğdir."

Small soğukkanlılık maskesini atmış, bütün sözler ağzından hızla ardı ardına dökülmüş, gözleri alevlenmiş ve ellerini heyecanla hareket ettirmesinden dolayı kelepçeleri şangırdamıştı. Adamın öfke ve hırsını görünce, Binbaşı Sholto'nun bu özürlü mahkûmun peşinde olduğunu öğrendiği zaman kapıldığı korkunun yersiz ya da abartılı olmadığını anlamıştım.

"Tüm bunlardan haberimiz olmadığını unutuyorsun," dedi Holmes sakin. "Hikâyeni dinlemedik, hangi noktaya kadar adaletin aslında senin hakkın olduğunu bilemeyiz."

"Açıkçası bayım, şimdiye kadar bana karşı açık sözlü oldunuz, gerçi şu elimdeki kelepçeleri size borçluyum ya. Yine de size bir garezim yok. Gayet açık ve profesyoneldiniz. Eğer hikâyemi dinlemek istiyorsanız, sizi bundan mahrum bırakmayacağım. Tanrı'ya yemin ederim ki size anlatacaklarım doğrudur. Teşekkürler, bardağı yanıma koyabilirsiniz, ağzım kuruyunca içerim.

Ben Pershore yakınlarında doğmuş, Worcestershire'lı biriyim. Şimdi oralara bir göz atarsanız bir yığın Small bulursunuz. Bir gün oralara gitmeyi düşünmüşsem de hiçbir zaman ailemle aram iyi olmamıştı, beni görünce sevineceklerinden de emin değildim. Her biri muhafazakâr, kiliseye giden, kasabada saygı ve takdir gören çiftçilerdi, bense serseriydim. Ancak on sekizime bastıktan sonra onlara daha fazla yük olmadım, çünkü kızın biri yüzünden başım belaya girmişti ve

kurtulmak amacıyla, Hindistan'a gitmekte olan Üçüncü Piyade'ye yazıldım.

Ancak uzun bir askerlik kariyerim olmayacakmış. Ördek yürüyüşü ve tüfek taşımasını henüz öğrenmiştim ki, Ganj'da yüzmek gibi bir sersemlikte bulundum. Talihim varmış, ordudaki en iyi yüzücülerden olan takım çavuşum John Holder da aynı sırada sudaydı. Kıyıdan biraz ayrılmıştım ki timsahın biri bana saldırdı ve bir cerrah ustalığıyla bacağımı, dizimin biraz üstünden budadı. Yaşadığım şok ve kan kaybı nedeniyle bayılmışım, eğer Holder beni yakalayıp kıyıya ulaştırmasaydı boğulmuş olacaktım. Bu yüzden beş ay hastanede kaldım, sonunda bacağıma takılmış bu kütükle topallamaya başladığımda kendimi ordudan malulen emekli edilmiş ve aktif bir iş yapamaz durumda buldum.

Anlayacağınız üzere çok zor bir durumdaydım, zira henüz yirmi yaşıma dahi basmamıştım ve artık işe yaramaz bir özürlüydüm. Ancak çok geçmeden, bu talihsizliğimin esasen bir kutsama olduğu anlaşıldı. Bölgeye çivit ekimi yapmak için gelmiş Abel White adında biri, işçilerin başında duracak, çalışmalarını denetleyecek birini arıyordu. Adam, kazadan beri benimle özel olarak ilgilenmiş olan albayımızın bir arkadaşıymış. Uzun lafın kısası, albay bu iş için adama ısrarla beni önerdi; iş boyunca at sırtında bulunacağımdan ve eyerde durabilecek kadar kalçam kaldığından bacağımın durumu sorun olmayacaktı. Tek yapmam gereken araziye gitmek, çalışanların başında bulunmak ve kaytaranları bildirmekti. Ücret fena değildi, kaldığım yer gayet rahattı, sonuç olarak hayatımın geri kalanını çivit tarlalarında memnuniyetle geçirirdim. Bay Abel White nazik biriydi, bazen küçük kulübeme gelip benimle pipo içiyordu; zira orda yaşayan beyazlar burada olmadığı kadar birbirlerine yakındırlar.

Eh, benim şansım uzun sürmez zaten. Aniden, herhangi bir belirti görülmeksizin büyük bir isyan çıkıverdi. Bir ay Hindistan, sanki Surrey veya Kent gibi, görünürde sakin ve

huzurluydu, sonraki aysa iki yüz bin kara şeytan ortalığa dağılmış ve ülke bir cehenneme dönmüştü. Elbette baylar, bu konuları siz benden daha iyi bilirsiniz, zira okumak benim işim değildir. Yalnızca gözlerimle gördüğüm kadarını biliyorum. Tarlalarımız, Kuzeybatı Eyaletlerinin sınırına yakın, Muttra denilen bir yerdeydi. Her gece, yanan kulübeler tüm gökyüzünü aydınlatıyor, eşleri ve çocuklarını almış Avrupalılar küçük gruplar halinde en yakın birliklerin bulunduğu Agra'ya doğru giderken arazimizden geçiyorlardı. Bay Abel White dik kafalı biriydi. Olayların abartıldığını ve başladığı hızla birden biteceğini kafasına koymuştu. Ülke alevler içindeyken verandasında oturuyor, viski soda içiyor, purosunu tüttürüyordu. Eşiyle birlikte kâğıt işlerini yürütüp müdürlük yapan Dawson ve ben onunla kaldık. Ancak bir gün çatışma patlak verdi. Uzak bir tarlaya gitmiş, atla yavaş yavaş eve dönüyordum ki derin bir vadinin dibinde büzülmüş bir şey ilişti gözüme. Ne olduğuna bakmaya gittiğimde Dawson'un eşinin çakallar ve köpeklerce yenmiş, parçalara ayrılmış cesedini gördüm ve çarpılmışa döndüm. Yolun biraz ilerisindeyse bizzat Dawson, elinde boş bir tabancayla yüzükoyun yerde ölü yatıyordu, ilerisindeyse karşılıklı uzanmış Hint askerleri vardı. Atımı dizginleyip ne tarafa gitmem gerektiğini düşündüğüm sırada Abel White'ın kulübesinden kalın bir duman yükseldiğini, alevlerin çatıya doğru ilerlemeye başladığını gördüm. O anda artık işverenim için yapacak bir şeyim olmadığını, eğer oraya gidersem kendi hayatımı da tehlikeye atacağımı anlamıştım. Bulunduğum noktadan kara zebanilerin, kırmızı ceketleri hala sırtlarında, yanmakta olan evin etrafında dans edip uluduklarını görebiliyordum. Birkaçı benim tarafa nişan aldı ve iki kurşun başımın üzerinden vızıldayarak geçti, ben de hemen çeltik tarlalarına yöneldim ve gece geç saatlerde sağ salim Agra surlarına ulaştım.

Ancak oranın da çok güvenli olmadığı anlaşıldı. Tüm ülke arı kovanı gibi kaynıyordu. İngilizler küçük gruplar halinde

bir araya gelebildikleri yerleri ancak silahları işlemeye devam ettiği sürece koruyabiliyorlardı. Bunun dışında çaresiz sığınmacılar durumundaydılar. Milyonların yüzlere karşı savaşıydı bu; işin en korkunç yanı, ister piyade ister süvari ister topçu olsun, savaştığımız bu adamları bizim eğitmiş olmamız, ellerinde bizim tüfeklerimizin, dudaklarında bizim borularımızın olmasıydı. Agra'da Üçüncü Bengal Piyade Bölüğü, birkaç Sih birliği, iki atlı birlik ve bir topçu birliği vardı. Memur ve tüccarlardan gönüllü bir birlik örgütlenmişti, ben de tahta bacağıma rağmen katılmıştım. Temmuz başlarında asilerle karşılaşmak için Shahgunge'a gitmiştik, ilk başlarda onları biraz püskürttüysek de ardından barutumuz bitti ve geriye, şehre dönmek zorunda kaldık.

Kötü haberlerden başka bir şey işitmiyorduk. Buna da şaşmamak gerek, çünkü haritaya bakarsanız isyanın tam ortasında bulunduğumuzu görürsünüz. Lucknow doğu tarafımızda yüz milden biraz uzağımızda, Cawnpore ise bir o kadar mesafede güney tarafımızda kalıyordu. Pusulanın hangi yönüne bakarsanız bakın, işkence, cinayet ve talandan başka bir şey göremezdiniz.

Agra, ter türlü fanatik ve şeytana tapan sapıkla dolu kocaman bir yerdir. Bir avuç adamımız dar, dolambaçlı sokaklarda kaybolmuştu. Bunun üzerine, liderimiz nehrin karşı tarafına geçip eski Agra hisarında mevzilendi. Aranızdaki baylardan bu eski hisar hakkında bir şey okumuş ya da duymuş olan var mı bilmiyorum. Çok garip bir yerdir, şimdiye kadar bulunduğum en garip yerdi, üstelik epey değişik yer görmüşümdür. Öncelikle çok büyük bir yer. Tüm arazi birkaç dönümden az değildir. Tüm birliğimizi, kadınları, çocukları, erzakı ve geri kalan her şeyi içine alabilecek büyüklükte, modern zamanda yapılmış bir bölümü de vardı. Ama bu modern bölümün boyutu kimsenin gitmediği, akrep ve çıyanlara terk edilmiş eski bölümün büyüklüğüyle karşılaştırılamazdı bile. Bu eski bölüm, koca ve bomboş avlular, dolambaçlı

geçitler ve insanların içine bir girince kaybolmalarının çok kolay olduğu oraya buraya uzanan uzun koridorlarla doluydu. Bazen birileri keşif amacıyla meşalelerini yakıp oraya gitse de, normalde kimse uğramazdı bu bölgeye.

Eski bölümün önünden bir nehir geçiyor, ön bölümü koruyordu, ancak eski bölümün de, askerlerimizin bulunduğu bölümün de yan ve arka taraflarında birçok kapı vardı ve elbette buraların da korunması gerekiyordu. Sayıca azdık, binanın köşe noktalarına eli silah tutabilecek birkaç adam yerleştirebiliyorduk ancak. Bu yüzden sayısız kapıların her birine güçlü bir koruma sağlamamız imkânsızdı. Kalenin tam ortasında merkezi bir savunma birimi oluşturduk, her kapıyı bir beyazla iki-üç yerlinin denetimine bıraktık. Bana gecenin belli saatlerinde, güneybatı tarafındaki küçük, ücra bir kapının denetimi verilmişti. Emrim altına iki Sih asker verilmiş, bana bir terslik halinde tüfeğimi ateşlemem ve merkezi noktadan hemen yardım geleceğine güvenmem söylenmişti. Ancak savunma merkezi temizinden iki yüz metre ötede ve aramızda labirent gibi koridorlar, geçitler olduğundan, gerçek bir saldırıda zamanında yetişebileceklerinden kuşkuluydum.

Açıkçası, verilen bu görev beni çok gururlandırmıştı, çünkü ne de olsa aralarına yeni katılmıştım ve çarpık yürüyüşlünün tekiydim. İki gece yanımdaki Pencaplılarla birlikte nöbet tuttum. Adları Muhammed Singh ve Abdullah Khan'dı, uzun boylu, sert görünümlü tiplerdi, ikisi de zamanında Chilian Wallah'ta bize karşı silah kuşanmış eski toprak savaşçılardandı. İngilizceyi gayet güzel bilseler de benimle pek konuşmuyorlardı. Daha çok bütün gece beraber takılıp o anlaşılmaz Sih lehçesinde bir şeyler gevelemeyi yeğliyorlardı. Bense çoğunlukla kapının dışında durup aşağıdaki geniş ve kavisli nehre, koca kentin ışıklarına bakıyordum. Davulların gümbürtüsü, tam tam sesleri, afyon ve esrardan sarhoş olmuş isyancıların çığlık ve ulumaları, akıntının karşısındaki komşularımızın ne kadar tehlikeli olduğunu bize gece boyunca

hatırlatmaya yetiyordu. Her iki saatte bir, o gece görevlendirilmiş kişi her şeyin yolunda olup olmadığından emin olmak için tüm nöbet noktalarını dolaşırdı.

Nöbetteki üçüncü gecemde hava hafif sağanak yağmur altında, karanlık ve pisti. Böyle bir havada eşikte saatlerce beklemek can sıkıcı bir iştir. Tekrar tekrar emrimdeki Sihleri konuşturmaya çalıştıysam da başarılı olamadım. Gecenin ikisinde devriyeler geçti ve gecenin kasvetini biraz olsun dağıttı. Yoldaşlarımın konuşmayacaklarından emin olduktan sonra pipomu aldım, kibriti çakmak için tüfeğimi yere bıraktım. O anda Sihlerin ikisi de üzerime atladı. Biri tüfeğimi alıp bana doğrulttu, diğeriyse koca hançerini boğazıma dayayıp dişlerini gıcırdatarak, eğer bir adım daha atarsam bıçağı saplayacağına yemin etti.

Aklıma ilk gelen adamların isyancılarla birlik olduğu ve bir saldırının başladığıydı. Eğer nöbet tuttuğumuz kapı Hintli askerlere geçmişse kale düşecek, kadın ve çocuklara Cawnpore'daki gibi davranılacaktı. Belki siz beyler hikâyeyi kendimi aklayacak şekilde anlattığımı düşünüyorsunuz, ancak yemin ederim, Cawnpore aklıma gelince, boğazımda bıçağı hissediyor olmama rağmen, son çığlığım olabileceğini bile bile merkezi haberdar etmek için ağzımı açtım. Anlaşılan beni tutan adam niyetimi biliyordu, çünkü neredeyse çığlık atacakken fısıldadı: 'Ses çıkarma. Kale güvende. Nehrin bu tarafında isyancı köpek yok.' Sesinden doğru söylediğini hissetmiştim, eğer sesimi çıkarırsam öleceğimi de biliyordum, adamın kahverengi gözlerinden okuyabiliyordum bunu. Neyin peşinde olduklarını anlamak için sessizce bekledim.

'Beni dinle sahip,' dedi Abdullah Khan adlı, daha uzun ve sert olanı. 'Ya şimdi bizimle birlikte olursun ya da sonsuza dek susturulman gerekir. Konu bizim tereddüde düşmeyeceğimiz kadar büyük. Ya Hıristiyanların haçı üzerine yemin edip tüm kalbin ve ruhunla bizimle birlikte olursun, ya da cesedini nehre atar, biz de nehrin ötesindeki isyancı kardeşlerimize

katılırız. Bu işin ortası yok, hangisini, ölümü mü hayatı mı seçiyorsun? Sana karar vermen için üç dakika veriyoruz, çünkü zaman geçiyor, devriyeler tekrar gelmeden tüm işi bitirmemiz lazım.'

'Nasıl karar verebilirim?' dedim. 'Benden ne beklediğinizi söylemediniz. Eğer konu kalenin güvenliğini tehlikeye atacak cinstense benim işim olmaz, buyur bıçağı sapla.'

'Kaleyle ilgisi yok,' dedi. 'Biz hemşerilerinin bu memlekete geliş nedenini gerçekleştirmenden başka bir şey istemiyoruz. Zengin olmanı istiyoruz senden. Eğer bu gece aramıza katılırsan, şu hançer üzerine ve hiçbir Sih'in bozmadığı üçlü yeminle ant içerim ki sen de ganimetten hakkını alacaksın. Hazinenin dörtte biri senin olacak. Bundan daha adil bir yol da olamaz.'

'Peki, bu hazine de neyin nesi?' diye sordum. 'Zengin olmaya sizin kadar hazırım, yeter ki ne yapmam gerektiğini söyleyin.'

'Yemin edeceksin,' dedi, 'babanın kemikleri, annenin onuru, inancının haçı üzerine, ne şimdi ne sonra bize el kaldırmayacağına, aleyhimizde söz söylemeyeceğine yemin edeceksin.'

'Yemin ederim,' diye karşılık verdim, 'kale tehlikeye atılmadığı sürece.'

'O halde yoldaşlarım ve ben, dördümüz arasında eşit bölünecek hazinenin çeyreğinin senin hakkın olduğuna yemin edeceğiz.'

'Ama burada üç kişi var,' dedim.

'Hayır, Dost Akbar da hakkını alacak. Onları beklerken sana hikâyeyi anlatabiliriz. Sen kapıda bekle Muhammed Singh, geldiklerinde bize haber ver. Konu şu sahip, sana anlatacağım çünkü yeminin Feringhee'leri(*) bağlayıcı olduğunu ve sana güvenebileceğimizi biliyorum. Şayet yalancı bir Hindu

(*) Hindistan'daki Avrupalılara verilen bir ad.

olsaydın, onların düzme tapınaklarındaki tüm tanrılar adına yemin etmiş bile olsan, şu hançere kanın bulaşmış ve bedenin nehri boylamış olurdu. Ama Sihler İngilizleri, İngilizler de Sihleri tanır. Madem öyle, söyleyeceklerime kulak ver.

Kuzey eyaletlerinde arazisi az ama serveti çok bir prens var. Çoğu ona babasından kaldı ama gerisini kendi biriktirdi, ancak aşağılık bir huyu var, altınını harcayacağına biriktiriyor. Olaylar başlayınca hem aslan hem de kaplanla, hem Hint askerler hem de İngiliz yönetimiyle arkadaş oldu. Ancak çok geçmeden beyaz adamın sonunun geldiğini düşünmeye başladı, ne de olsa etraftan tek duyduğu onların ölmekte olduğu ve yönetimlerinin teker teker devrildiğiydi. Ancak dikkatli biri olarak öyle bir plan kurdu ki, hangi taraf kazanırsa kazansın, servetinin en az yarısı kendisine kalacaktı. Altın ve gümüşleri sarayının mahzenlerine sakladı, en değerli taşlar ve seçkin incileriyse demir bir sandığa koyup, tüccar kılığına giren güvenilir bir hizmetkârıyla, barış sağlanana kadar orda kalsın diye Agra'daki kaleye gönderdi. Böylece eğer asiler savaşı kazanırsa parasını kurtarmış olacak, şayet yönetim galip gelirse mücevherleri kendisine kalmış olacaktı. Mülkünü böylece böldükten sonra kendini Hint davasına adadı, zira bulunduğu bölgede onlar hâkimdi. Ama unutma sahip, böylece, özüne sadık duranlar, arazisi üzerinde pay hak etmiş oldu.

Ahmet adıyla yolculuk eden tüccar kılığındaki bu adam şu anda Agra kentinde ve kaleye girmek istiyor. Yol arkadaşı olarak yanında, sırrını bilen üvey kardeşim Dost Akbar var. Dost Akbar onu bu gece kaleye getireceğine dair söz verdi ve bu kapıyı seçti. Çok geçmeden buraya gelecek, Muhammed Singh ve beni onu bekliyor bulacak. Mekân ıssız, kimse gelişini fark etmeyecek. Dünyanın bir daha tüccar Ahmet'ten haberi olmayacak, prensin muhteşem hazinesi de aramızda bölüşülecek. Ne dersin, sahip?'

Worcestershire'da insan hayatı saygıdeğer ve kutsal bir şeydir, ancak her tarafınızda ateş ve kan varken, ne yöne dön-

seniz ölümle karşılaşıyorsanız durum çok farklıdır. Tüccar Ahmet'in yaşaması ya da ölmesi benim için zerre kadar önemsizdi ama hazineden söz edilmesi ilgimi çekmişti, çünkü memlekete dönünce o kadar parayla neler yapabileceğimi düşünüyor ve mahallenin bir baltaya sap olamamış serseriyi cebi altın dolu görünce neler hissedeceğini düşünüyordum. Yani kararımı vermiştim bile, ancak Abdullah Khan şüphede olduğumu düşünmüş olacak ki daha da üsteledi.

'Düşünsene sahip,' dedi, 'eğer bu adam komutan tarafından yakalanacak olsa ya asılır ya da vurulur, mücevherler de hükümet tarafından alıkonur, böylece kimsenin eline bir rupi bile geçmez. Şimdi, madem onu biz öldüreceğiz, o halde paraya niye biz el koymayalım? Mücevherler hükümetin kasalarında kalacağına bizim cebimizde dursun. Her birimizi zengin ve saygın yapmaya yetecek kadar büyük bu hazine. Kimse olayı öğrenemez, çünkü burada herkesten uzaktayız. Bundan uygun durum bulunur mu? Evet, sahip, söyle bakalım, bizimle mi birliktesin yoksa seni bir düşman olarak mı görmeliyiz?'

'Tüm kalbim ve ruhumla sizinleyim,' dedim.

'Bu iyi,' diye yanıtladı, tüfeğimi bana geri verirken. 'Görüyorsun sana güveniyoruz, senin sözün de bizimkiler gibi bozulamaz. Artık tek yapmamız gereken kardeşim ve tüccarı beklemek.'

'Kardeşin ne yapacağımızdan haberdar mı?' diye sordum.

'Plan onun zaten. O tasarladı. Kapıya gidip Muhammed Singh ile birlikte nöbet tutalım.'

Yağmur ara vermeksizin yağmaya devam ediyordu, ne de olsa yağmur mevsimin tam başlangıcındaydık. Ağır, kahverengi bulutlar gökyüzünde dolanıyor, bir taş atımı mesafeden sonrası görülmüyordu. Kapının önünde derin bir hendek vardı, ancak yağmur suyu yer yer neredeyse kurumuş olduğundan kolayca geçilebilirdi. İki vahşi Pencaplıyla birlikte orada durup ölümüne yaklaşan adamı beklemek bana garip geliyordu.

Aniden gözüme, hendeğin diğer tarafında yanan bir fenerin cılız parıltısı ilişti. Toprak yığınların ardında kayboldu, sonra tekrar belirdi, bize doğru yavaşça yaklaşıyordu.

'İşte geldiler!' diye haykırdım.

'Her zamanki gibi karşıla sahip,' diye fısıldadı Abdullah. 'Onu korkutacak bir şey yapma. Onu bizimle içeriye yolla, sen burada nöbetteyken geri kalanı hallederiz. Lambanı onlara çevirmeyi unutma ki beklediğimiz adamlar olduğundan emin olabilelim.'

Işık kâh durup kâh ilerleyerek, hendeğin karşı tarafında iki kara figür gözükene dek titreyip bize yaklaşmaya devam etti. Onlara seslenmeden önce bayırı inmelerini, çamurda bata çıka ilerlemelerini ve kapının yanındaki yamacı yarılamalarını bekledim.

'Kim var orada?' dedim kısık bir sesle.

'Dostlar,' yanıtı geldi. Lambamın örtüsünü açıp ışığı üzerlerine tuttum. İlk görülen, neredeyse kemerine kadar uzamış siyah sakalıyla dev gibi bir Sihti, gösteriler dışında hiç bu kadar uzun boylu adam görmemiştim. Diğeriyse biraz şişman, kocaman sarı sarıklı, uzun bir şal takmış, bir elinde büyük bir bohça olan, tombul biriydi. Belli ki korkudan titriyordu, çünkü elleri sanki sıtma nöbeti geçiriyormuşçasına sallanıyor, kafası, sürekli kırptığı iki gözüyle, yuvasından çıkmaya hazırlanan fare gibi bir sağa bir sola dönüyordu. Adamın öldürüleceğini düşünmek beni ürpertmişti ama aklıma hazine gelince kalbim taş gibi sertleşti. Beyaz suratımı görünce bir sevinç çığlığı atıp koşarak bana geldi.

'Beni koruyun sahip,' dedi nefes nefese, 'bu mutsuz tüccar Ahmet'i koruyun. Agra kalesine sığınayım diye tüm Rajputana'yı aştım. Hükümet yanlısı olduğum için soyuldum, dövüldüm, hakarete uğradım. Bu kutsanmış bir gece benim için, zira tekrar güvendeyim, canım da üç beş öteberim de güvende artık.'

'Bohçanda ne var?' diye sordum.

'Demir bir kutu,' diye yanıtladı, 'başkaları için değer taşımayan, ancak kaybedersem üzüleceğim birkaç aile eşyası. Ben dilenci değilim, eğer bana kalacak bir yer sağlarsanız genç sahip, sizi de amirinizi de ödüllendiririm.'

Adamla daha fazla konuşmaya dayanamıyordum. Şişko, korkmuş yüzüne ne kadar baksam, onu soğukkanlılıkla öldürmem o kadar zorlaşıyordu. En iyisi bu işi bir an önce bitirmekti.

'Onu ana karargâha götürün,' dedim. İki Sih adamı iki yandan çevreledi ve adamlar karanlık eşikten geçerken dev onları arkadan izledi. Daha önce kimse ölümle böylesine kuşatılmamıştı. Ben elimdeki lambayla eşikte kaldım.

Düzenli ayak seslerinin ıssız koridorda yankılanışını duyabiliyordum. Aniden bunlar kesildi, boğuşma, yumruk sesleri duymaya başladım. Bir an sonra, koşturan ayak sesleri ve hızla soluyan bir adamın gürültülü nefeslerinin benim tarafa yaklaştığını duyunca korkuya kapıldım. Lambamı uzun, düz koridora çevirdim: Şişman adam, yüzü kanlar içinde rüzgâr hızıyla koşuyor ve elinde parlayan bir bıçakla kara sakallı dev Sih, adamın hemen ardında kaplan gibi sıçrayarak ilerliyordu. Hayatımda bu ufak tefek tüccar kadar hızlı koşan adam görmemiştim. Tüccar Sihle arasını açıyordu, eğer beni geçip açık havaya çıkabilirse hayatını kurtarabileceğini anlamıştım. Kalbim ona karşı yumuşamıştı ama hazine düşüncesi beni tekrar katı ve acımasız birine çevirdi. Yanımdan hızla geçerken tüfeğimi iki bacağının arasına soktum, vurulmuş tavşan gibi iki kez takla attı. İlk başta ayakta durmaya çabaladıysa da Sih hemen yanı başındaydı, bıçağını iki defa adamın böğrüne sapladı. Adam ne bir çığlık attı ne de kımıldadı, öylece düştüğü yerde kaldı. Bence düştüğünde boynunu kırmıştı. Görüyorsunuz ya beyler, sözümü tutuyorum. Lehime olsa da olmasa da olayı size kelimesi kelimesine anlatıyorum."

Bir an sustu ve kelepçeli elleri, Holmes'un kendisi için doldurduğu sulu viskiye uzandı. İtiraf edeyim, karıştığı bu vahşi olaydan dolayı değil, olayı bu derece kaygısız ve umursamaz anlatışından, adamın ne kadar korkunç biri olduğunu daha iyi kavramıştım. Kendisini ne tür bir yargılama beklerse beklesin, benden hiçbir hoşgörü ummamalıydı. Sherlock Holmes ve Jones elleri dizlerinde, ilgiyle hikâyeyi dinliyordu ama onların da yüzlerinden aynı tiksinti okunuyordu. Small bunu fark etmiş olacaktı, çünkü sesine ve davranışlarına biraz meydan okuma katmıştı.

"Kuşkusuz bunlar iğrenç şeyler," dedi. "Benim yerimde olup da kararı yüzünden boğazı kesileceğini bile bile böyle bir ganimetten pay almayı reddeden kaç kişi çıkar bilmek isterim. Üstelik kaleye girmesinden sonra ya o adamın ya benim hayatım kurtulacaktı. Eğer kurtulsaydı tüm planımız açığa çıkacaktı, ben de büyük olasılıkla askeri mahkemeye gönderilecek, ardından vurulacaktım, insanların birbirine hoşgörü göstereceği bir ortam yoktu."

"Hikâyene devam et," dedi Holmes kestirip atarak.

"Neyse, Abdullah, Akbar ve ben adamı içeri taşıdık. Kısa biri olmasına rağmen ağırdı. Muhammed Singh nöbet tutsun diye kapıda bırakıldı. Cesedi, Sihlerin önceden hazırladığı bir yere taşıdık. Dolambaçlı bir geçidin, duvarlarındaki tuğlaların parça parça dökülmeye başladığı boş bir büyük avluya açıldığı, uzakta bir yerdi burası. Belli ki bir ara giriş katı çökmüş, doğal bir mezarlık oluşturmuştu. Üstünü dağılmaya yüz tutmuş tuğlalarla örttükten sonra tüccar Ahmet'i orada bıraktık. Bu iş bittikten sonra da hep beraber hazineye döndük.

Saldırıya uğradığı ilk anda düşürdüğü yerdeydi. Sandık, şu an açık olarak masanızda duran sandıktı. Anahtar, ipekten bir iple üstteki şu oymalı sapa iliştirilmişti. Sandığı açtık; fenerin ışığı, Pershore'da küçük bir çocukken okuyup düşlediklerime benzeyen mücevherleri aydınlattı. Onlara bakmak

gözlerimi kamaştırmıştı. Gözlerimize güzel bir ziyafet çektikten sonra her bir mücevheri çıkardık, bir bir listeledik. Dünyanın ikinci büyük elması olduğu söylenen Büyük Moğol dâhil, en yüksek kaliteden tam yüz kırk üç elmas vardı. Ayrıca doksan yedi çok kaliteli zümrüt, bazıları küçük yüz yetmiş yakut vardı. Kırk lâl taşı, iki yüz on safir, altmış bir akik ve pek çok beril, oniks, kedigözü, turkuaz ve o zamanlar adını bile bilmediğim, sonradan öğrendiğim taşlar. Bunların dışında neredeyse üç yüz çok değerli inci vardı ki, bunların on iki tanesi altın bir tacın üstündeydi. Bu arada, bu bahsettiğim taç, biz sandığı tekrar ele geçirdiğimizde içinden alınmıştı.

Malları saydıktan sonra tekrar sandığa koyduk, Muhammed Singh'e göstermek için kapıya götürdük. Sonra birbirimizi kollayacağımıza ve sırrımızı açıklamayacağımıza dair tekrar ciddiyetle yemin ettik. Ülke tekrar barışa kavuşuncaya dek ganimeti güvenli bir yere saklayacağımıza, ardından onu eşit bölüşeceğimize dair aramızda sözleştik. O sırada paylaşmamız işe yaramayacaktı, çünkü üzerimizde bu kadar pahalı taşların bulunması kuşku uyandırırdı, ne kalede ne de başka bir yerde onları saklayabileceğimiz özel bir odamız falan yoktu. Bu yüzden sandığı cesedi gömdüğümüz avluya taşıdık, en iyi durumdaki duvarın bazı tuğlalarını oyarak bir delik açıp hazinemizi oraya yerleştirdik. Mekânı güzelce işaretledik, ertesi gün her birimiz için dört harita çizdim ve altlarına Dörtlerin İmzasını attık, ne de olsa her birimizin grup adına hareket edeceğine, kimsenin diğerinin hakkına el uzatmayacağına yemin etmiştik. Elimi kalbine koyup bu yemini asla bozmadığıma dair ant içebilirim.

Neyse, Hint isyanının nasıl sonuçlandığını siz beylere anlatmama gerek yok. Wilson Delhi'yi ele geçirip Sir Colin de Lucknow'u kurtarınca isyanın beli bükülmüş oldu. Ardı ardına ülkeye yeni birlikler geldi ve Nana Sahib sırra kadem bastı. Albay Greathed'in emrindeki bir birlik Agra taraflarına geldi ve bölgeyi isyancılardan temizledi. Ülke tekrar barışa

kavuşuyor gibiydi, dördümüz de ganimetteki payımızla birlikte güvenle kendi yolumuza gidebileceğimizi ummaya başlamıştık. Ancak tam o anda, Ahmet'in öldürülmesinden dolayı tutuklanışımız yüzünden umutlarımız suya düştü.

Hikâye şöyle gelişti: Prens mücevherleri Ahmet'e vermişti, çünkü onun sadık biri olduğunu biliyordu. Ancak doğulular kuşkucudur, prens de daha güvenilir bir başka hizmetkârını Ahmet'i takip etsin diye görevlendirmiş. Bu ikinci adama asla Ahmet'i gözden kaybetmemesi, onu gölgesi gibi takip etmesi emredilmişti. Adam o gece de Ahmet'i takip etmiş, kapıdan girdiğini görmüştü. Elbette Ahmet'in kaleye alındığını düşünmüş, kendisi de ertesi gün sığınmak için başvurmuş ama Ahmet'in izine rastlayamamış. Bu ona garip geldiğinden konuyu çavuşun birine açmış, o da konuyu kumandana iletmiş. Hemen kapsamlı bir arama yapılmış ve ceset bulunmuş. Böylece tam her şeyin güvene kavuştuğunu düşündüğümüz sırada dördümüz de tutuklandık ve cinayet suçlamasıyla hâkim karşısına getirildik: Üçümüz o gece nöbette olduğumuzdan, dördüncümüz ise maktulün yol arkadaşı olduğu bilindiğinden. Dava sırasında mücevherlerden bir sözcük olsun bahsedilmedi; prens tahttan indirilmiş, Hindistan'dan sürülmüştü, yani kimse özel olarak mücevherlerle ilgilenmiyordu. Ancak cinayetin nasıl işlendiği gayet açıktı, dördümüzün de işin içinde olduğu kesindi. Üç Sih ömür boyu hapse mahkûm edildi, banaysa idam cezası verildi, ancak bu daha sonra hafifletildi, ben de diğerlerinin aldığı cezaya çarptırıldım.

İçinde bulunduğumuz durum çok tuhaftı. Dördümüz de bacağımızdan zincirlenmiştik, tekrar dışarı çıkma şansımız çok düşüktü, ancak bir dışarı çıkabilsek kendimizi saraylarda yaşatabilecek bir sırra sahiptik. Muhteşem bir hazine dışarıda kendisini bekliyorken hoyrat bir memurun tekme tokadına maruz kalmak, her gün pirinç ve suyla beslenmek insanı çileden çıkarmaya yeter de artar bile. Delirebilirdim ama her

zaman azimli biri olmuşumdur, ne yaparsın, dayandım ve zamanımı bekledim.

Sonunda zamanım gelmişti galiba. Agra'dan Madras'a, oradan Andamanlardaki Blair Adası'na sevk edilmiştik. Yeni mekânda çok az beyaz vardı, ben de başından beri iyi davranış sergilediğimden, çok geçmeden ayrıcalıklı bir konuma gelmiştim. Harriet Dağı'nın yamaçlarındaki küçük bir yer olan Hope Town'da, bana bir kulübe verdiler ve neredeyse kendi halime bıraktılar. Burası kasvetli, sıcaktan insanı hasta eden bir yerdi, küçük kurtarılmış bölgelerimizin dışı, ellerine bir fırsat geçse bize zehirli oklarını fırlatacak vahşi yamyamlarla doluydu. Toprağı kazma, hendek açma, patates ekiminde, hatta daha bir düzine işte, yani bütün gün çalışıyorduk; ancak akşama doğru kendimize ayıracak zamanımız oluyordu. Başka şeylerin yanı sıra bir cerraha ilaç hazırlamayı öğrenmiş, bilgisinden epey şey kapmıştım. Sürekli kaçış yolu arıyordum ama orası bir başka kara parçasından millerce uzaktaydı ve suda nadiren biraz rüzgâr vardı, yani kaçmak çok zor bir işti.

Cerrah Doktor Somerton hayatı hızlı yaşayan, sportmen bir tipti ve akşamları diğer genç subaylarla odalarında buluşup kart oynardı. İlaçları hazırladığım ameliyathane onun oturma odasının hemen yanındaydı, arasındaysa bir pencere vardı. Kendimi yalnız hissettiğim çoğu zaman ameliyathanenin ışığını söndürür, orda durup onların konuşmalarını dinler, oyunlarını izlerdim. Ben de kart oyunlarına meraklıyımdır, izlemesi de oynaması kadar zevk veriyordu bana. Oyuncular Binbaşı Sholto, Yüzbaşı Morstan, yerli birliklere kumanda eden Teğmen Bromley Brown, cerrah ve hoş, nazik bir oyunu dahi kurnazca oynayan iki üç hapishane görevlisiydi. Gayet uyumlu, küçük bir gruptular.

Çok geçmeden bir şey dikkatimi çekmişti, askerler hep kaybediyor, siviller kazanıyorlardı. Ortada bir hile döndüğünü söylemiyorum ama durum buydu. Hapishane görevlileri Andaman'a geldiklerinden beri kâğıt oynamaktan başka bir şey yapmamış olduklarından birbirlerinin oyun tarzını en

küçük ayrıntısına kadar biliyorlardı, diğerleriyse yalnızca vakit geçirmek için oynuyor, hangi kartı ne zaman atacaklarını umursamıyorlardı. Her geçen gece askerler daha yoksul olarak masadan kalkıyor, yoksullaştıkça oyuna hevesleri artıyordu. En çok kaybeden Binbaşı Sholto'ydu. Önceleri nakit ya da altınla oynuyordu ama çok geçmeden büyük rakamlar için senet yazmaya başladı. Bazen birkaç el kazanıp yürekleniyor, ardından şansı tam tersine dönüyordu. Bütün gün ortalıkta yüzü kararmış bir halde dolaşıyor, haddinden fazla içiyordu.

Bir gece her zamankinden fazla kaybetti. Yüzbaşı Morstan ile birlikte sendeleyerek yatacakları yere giderken ben de kulübemde oturuyordum. İkisi iyi arkadaştılar ve araları hiç bozulmazdı. Binbaşı kaybından dolayı sızlanıyordu.

'Her şey bitti, Morstan,' diyordu kulübemin önümden geçerken. 'İstifamı vereceğim. Mahvolmuş bir adamım ben.'

'Olur mu öyle şey dostum!' dedi diğeri adamın omzuna vurarak. 'Böyle kötü bir şey benim de başıma gelmişti ama...' Tüm duyabildiğim buydu ama beni bir plan yapmaya teşvik etmeye yetti.

Bir iki gün sonra Binbaşı Sholto kumsalda geziniyordu, ben de fırsatı değerlendirip onunla konuşmaya gittim.

'Bir konuda size danışmak istiyorum, Binbaşı,' dedim.

'Söyle bakalım Small, nedir konu?' diye sordu purosunu dudaklarından alırken.

'Size sormak istediğim,' dedim, 'gizli bir hazineyi kime teslim edebileceğimiz. Yarım milyonluk bir hazinenin yerini biliyorum, düşündüm ki madem ben kullanamayacağım, o halde en doğrusu resmi makamlara teslim etmek; onlar da belki cezamı kısaltırlar.'

'Yarım milyon mu Small?' dedi nefesi kesilmiş bir şekilde, ciddi olup olmadığımı anlamak için dikkatle yüzüme bakıyordu.

'Aynen öyle efendim, mücevher ve inci olarak. Herhangi biri gidip alabilir. İşin ilginç tarafı şu, hazinenin gerçek sahibi

bir zanlı ve mallarına ulaşamıyor, yani hazine alanın elinde kalacak.'

'Devlete kalacak, Small,' diye kekeledi, 'devlete.' Öyle duraksayarak söylemişti ki, aklını çeldiğimden kuşkum kalmamıştı.

'O halde sizce bu bilgiyi genel valiye mi iletmeliyim?' dedim sessizce.

'Yok, yani aceleci davranıp sonra pişman olacağın bir şey yapmamalısın. Her şeyi bana bir anlat bakalım Small. Hikâyeyi ben bir öğreneyim.'

Ona tüm hikâyeyi anlattım ama mekânı çakmasın diye bazı değişiklikler yaptım. Bitirdiğimde kaskatı kesmiş, düşüncelerle dolu bir haldeydi. Dudağının titreyişinden içsel bir mücadele yaşadığını anlamıştım.

Sonunda, 'Bu çok önemli bir konu, Small,' dedi. 'Kimseye bundan bahsetmemelisin, seninle yakında tekrar görüşeceğiz.'

İki gece sonra o ve arkadaşı Yüzbaşı Morstan, geç bir saatte ellerinde bir fenerle kulübeme geldiler.

'Yüzbaşı Morstan'ın hikâyeyi bizzat senin ağzından dinlemesini istedim Small,' dedi.

Önceden anlattığım şekliyle tekrarladım hikâyeyi.

'Doğru mudur sence?' dedi. 'Buna güvenerek harekete geçmeli miyiz?'

Yüzbaşı Morstan başıyla onayladı.

'Buraya bak Small,' dedi Binbaşı. 'Bu konuyu arkadaşımla etraflıca tartıştık, bu sorunun devleti ilgilendirmediği, senin istediğin gibi yönlendirebileceğin özel bir sorunun olduğu sonucuna vardık. Şimdiki soru, karşılığında ne istediğin. Eğer şartlarda anlaşabilirsek gidip onu çıkarmayı ya da en azından bir bakmayı düşünebiliriz.' Sakin, umursamaz bir şekilde konuşmaya çalışıyordu ama gözleri heyecan ve hırsla parlıyordu.

'Eh, madem öyle beyler,' diye yanıtladım, ben de onun gibi sakin konuşmaya çalıştıysam da aslında ben de heyecanlıydım, 'benim durumumda olan birinin bir tek şartı olabilir. Beni ve üç yoldaşımı özgürlüklerine kavuşturmanızı istiyorum. Ardından biz de sizi ortaklarımız olarak kabul edecek, aranızda paylaşılmak üzere size beşte bir pay vereceğiz.'

'Hım!' dedi. 'Beşte bir! Pek heyecanlandırıcı değil.'

'Her birinize elli bin düşmüş olacak,' dedim

'Ama seni nasıl özgürlüğe kavuşturabiliriz? İmkânsız bir şey istediğini gayet iyi biliyorsun'.

'Hiç değil,' diye yanıtladım. 'Her şeyi en küçük ayrıntısına kadar hesapladım. Kaçışımız önündeki tek engel, yolculuğa uygun bir teknemiz ve yol boyunca yetecek erzakımız olmaması. Kalküta ve Madras'ta işimizi rahatça görebilecek birçok küçük tekne ve filika var. Bir tanesini getirin. Biz geceleyin ona binmeyi beceririz, eğer bizi Hint kıyılarındaki herhangi bir noktaya bırakabilirseniz anlaşmadaki görevinizi yerine getirmiş olursunuz.'

'Tek gelseydin...' dedi.

'Ya hepimiz ya hiçbirimiz,' dedim. 'Yemin ettim. Dördümüz her zaman beraber hareket etmeli.'

'Görüyorsun ya Morstan,' dedi, 'Small sözünün eri biri. Arkadaşlarını yüzüstü bırakmıyor. Bence biz de ona güvenebiliriz.'

'Bu kirli bir iş,' diye karşılık verdi diğeri. 'Ancak senin de söylediğin gibi bu para borçlarımızı fazlasıyla öder.'

'Tamam, Small,' dedi Binbaşı, 'bir şekilde anlaşırız. Ancak elbette öncelikle hikâyenin doğruluğunu sınamalıyız. Sandığın nerede olduğunu söyle, ben de izin alayım, aylık yardım teknesiyle Hindistan'a gidip meseleyi bir araştırayım.'

'Öyle hemen olmaz,' dedim, o heyecanlandıkça ben sakinleşiyordum. 'Üç yoldaşımın onayını almalıyım önce. Söylediğim gibi, bizde ya hepimiz ya hiçbirimizdir.'

'Saçmalık!' diye haykırdı. 'Üç zenci bizim anlaşmamıza ne diye karışıyormuş?'

'Zenci ya da mavi,' dedim, 'bu işte benimleler ve beraber hareket edeceğiz.'

Neyse, konu Muhammed Singh, Abdullah Khan ve Dost Akbar'ın katıldığı ikinci bir toplantıyla çözüme bağlandı. Konuyu tekrar tartıştık ve sonunda anlaştık. İki subaya da Agra kalesinde hazinenin bulunduğu yeri gösteren, saklandığı duvarın işaretlenmiş olduğu bir harita verecektik. Binbaşı Sholto hikâyenin doğruluğunu sınama amacıyla Hindistan'a gidecekti. Eğer sandığı bulursa orda bırakacak, yolculuk için hazırlanmış bir sandal ayarlayıp onu Rutland Adası'nın açıklarında bırakacak, biz de bu tekneyle kaçacaktık; o da görevine geri dönecekti. Ardından Yüzbaşı Morstan izin almak için başvuruda bulunacak, bizimle Agra'da buluşacaktı, orda hazineyi pay edecektik, Morstan hem kendisinin hem de binbaşının payını alacaktı. Tüm bunlar için akla gelebilecek ya da dudakların söyleyebileceği en ciddi yeminler edildi. Bütün gece elimde kalem kâğıt oturup haritalar çizmekle uğraştım ve sabah dördümüz (Abdullah, Akbar, Muhammed ve benim) tarafından imzalanmış olarak hazırdılar.

Evet, beyler, sizleri uzun hikâyemle sıktım, Bay Jones'un da beni bir an önce kodese tıkmak için sabırsızlandığını biliyorum. Mümkün olduğunca özet geçeceğim. Adi Sholto Hindistan'a gitti ancak bir daha geri gelmedi. Çok geçmeden Yüzbaşı Morstan, Sholto'nun da adının bulunduğu, posta teknelerinden birinin yolcu listesini gösterdi bana. Amcası ölmüş, kendisine bir servet bırakmış, o da ordudan ayrılmıştı; ancak buna rağmen beşimizin de hakkını yiyebilmek gibi bir rezillikte bulunabiliyordu. Çok geçmeden Morstan da Agra'ya gitti, tahmin ettiğimiz gibi hazine gitmişti. Şerefsiz herif, ona sırrımızı verme karşılığında anlaştığımız şartların birine bile uymadan hazineyi çalmıştı. O andan itibaren yalnız intikam için yaşadım. Geceleyin düşünüyor, gündüzleri kuruyordum.

Beni kapsayan, içine alan bir tutku haline gelmişti. Ne yasa ne de darağacı umurumdaydı. Tek düşüncem kaçmak, Sholto'yu bulmak ve elimi boğazına geçirmekti. Agra hazinesi bile Sholto'yu öldürmekten önemsiz bir hal almıştı.

Hayatta pek çok şeyi kafama koymuşumdur ve bunlardan sonuçlandıramadığım olmamıştır. Ama zamanımın gelmesi uzun yıllar sürdü. Önceden söylediğim gibi tıp konusunda biraz bilgi edinmiştim. Bir gün Doktor Somerton ateşler içinde yatıyorken, bir mahkûm grubu ormanlıkta buldukları ufak tefek bir Andamanlıyı içeri getirdi. Çok hastaydı ve ölmek için ıssız bir yere gitmişti. Bir yılan kadar aksi olmasına rağmen onu gözetimim altına aldım. İki ay içinde yürüyebilecek kadar iyileşmişti. Ondan sonra bana bir çeşit bağlılık geliştirdi, ormana gitmek istemiyor, daha çok kulübemin etrafında geziniyordu. Ondan biraz dilini öğrendim, bu onu bana daha da bağladı.

Tonga (adı buydu) iyi bir denizciydi ve kendisine ait büyük, geniş bir kanosu vardı. Kendini bana adamış, ne desem yapacak bir durumdaydı, kaçma şansım doğmuştu sonunda. Konuyu onunla konuştum. Kararlaştırdığımız bir gece tekneyi hiçbir nöbetçinin bulunmadığı bir koya getirecek, beni oradan alacaktı. Tekneye birkaç testi su, bol patates, hindistancevizi ve yerelması koymasını tembihlemiştim.

Bu küçük Tonga güvenilir, dürüst biriydi. Başka kimse bu kadar sadık bir dost edinmemiştir. Anlaştığımız gece tekneyi koya getirmişti. Ancak şansa bakın, daha önce her fırsatta bana hakaret edip dayak atan adi bir Peştu nöbetçi o gece oradaydı. Öcümü alacağıma dair her zaman yemin etmiştim, işte şimdi elime fırsat geçmişti. Adeta, henüz adadan ayrılmadan hesabımı göreyim diye kader onu karşıma çıkarmıştı. Tüfeği sırtında, sahilde arkası dönük oturuyordu. Kafasını parçalamak için bir kaya parçası aradım ama bulamadım.

Derken aklıma ilginç bir düşünce geldi ve bana nereden silah edinebileceğimi söyledi. Karanlıkta oturup tahta baca-

ğımı çıkardım. Üç uzun sıçrayış ve tepesindeydim. Tüfeği omuzundaydı ama ona tüm gücümle saldırmış ve kafatasının önünü kırmıştım. Tahta bacağımda, ona vurduğum yerdeki izi görebilirsiniz. İkimiz de yere yığıldık, zira ben dengede duramıyordum ama kalktığımda o hâlâ sessizce uzanmaktaydı. Kanoya bindim, bir saat içinde denize açılmıştık bile. Tonga yanında sahip olduğu her şeyi getirmişti: silahlarını ve totemlerini. Başka şeylerin yanında uzun bambu bir mızrağı ve Andaman hindistancevizi ağacından yapılmış bir hasırı vardı ki onu bir çeşit yelken olarak kullanmıştım. On gün boyunca umutlu bir şekilde, şansımıza güvenerek ilerledik. On birincisinde Singapur'dan Cidde'ye giden Malezyalı hacıları taşıyan bir tüccar bizi gemisine aldı. İlginç insanlardı, Tonga ve ben çok geçmeden onlara uyum sağladık. İyi bir yönleri vardı: sizi rahat bırakıyorlar ve soru sormuyorlardı.

Size küçük ahbabımla başımızdan geçen her şeyi anlatsam pek memnun olmazdınız, çünkü güneş doğana kadar sürerdi. Bir o yana bir bu yana dünyayı dolaştık, mutlaka bizi Londra'dan uzak tutacak bir şey çıkıyordu. Bütün bu olaylar sırasında asla amacımı unutmadım. Geceleri Sholto'yu rüyamda görüyordum. Uykumda onu belki yüz kez öldürmüşümdür. Ancak üç ya da dört yıl sonra, nihayet kendimizi İngiltere'de bulmuştuk. Sholto'nun nerede yaşadığını bulmak zor olmadı. Artık hazineyi paraya mı çevirdiğini yoksa hâlâ saklamakta mı olduğunu anlamaya çalışıyordum. Bana yardımı dokunabilecek biriyle arkadaş oldum, adını vermeyeceğim, çünkü kimsenin kodese girmesini istemem. Çok geçmeden halen mücevher olarak sakladığını öğrendik. Ardından pek çok yoldan ona yaklaşmaya çalıştım ancak çok kurnazdı, iki oğlu ve *khitmutgar*'ının dışında kendisini koruyan iki de boksör vardı etrafında.

Ama bir gün, ölmek üzere olduğunu öğrendik. Elimden böyle kolayca kurtulacağına öfkelenmiş halde anında bahçeye koştum, pencereden baktığımda oğulları iki yanında, yatakta uzanmış olduğunu gördüm. İçeri girip üçüne karşı şansımı

deneyebilirdim ama baktığımda çenesi düşmüştü, öldüğünü anlamıştım. O gece odasına girip mücevherlerle ilgili bir not var mı diye kâğıtlarını araştırdım. Ancak bir satır dahi bulamadım ve aksi, öfkeli bir adam ne halde olursa öyle geri döndüm. Ama ayrılmadan önce, eğer Sih arkadaşlarımla tekrar buluşacak olursam, nefretimizin bir işaretini bıraktığımı bilmelerinin tatmin edici olacağını düşünerek, bir kâğıda haritada bulunana benzer bir Dörtlerin İmzası atıp adamın göğsüne iliştirdim. Soyup kandırdığı kişilerden bir hatıra olmaksızın gömülmesi olmazdı.

Bu sıralarda geçimimizi, zavallı Tonga'yı panayırlar ve benzeri yerlerde yamyam zenci diye gösteriye çıkararak sağlıyorduk. Çiğ et yiyip savaş dansı yapıyordu, sonuçta gün sonunda bir şapka dolusu bozuk paramız oluyordu. Halen Pondicherry Malikânesi'nden haberler geliyordu, ancak birkaç yıl hazinenin aranmakta olduğu dışında haber gelmedi. Neyse ki sonunda uzun süredir beklediğimiz haber geldi. Hazine bulunmuştu. Bay Bartholomew Sholto'nun kimya laboratuvarının olduğu odada, çatı katındaydı. Hemen gidip göz attım ama tahta bacağımla oraya nasıl çıkacağımı kestiremedim. Ancak gizli bir kapı olduğunu, Bay Sholto'nun ne zaman yemek yediğini öğrenmiştim. Tonga'nın da yardımıyla işi kolayca halledebilirim diye düşündüm. Beline uzun bir ip dolayıp yanımda getirdim. Kedi gibi tırmanabiliyordu. Çok zorlanmadan çatıya çıkabildi, ancak şanssızlık eseri Bartholomew Sholto hâlâ odadaydı, nitekim bu kendisine pahalıya mal oldu. Tonga onu öldürerek akıllıca bir şey yaptığını sanıyordu, ipten tırmanıp oraya geldiğimde hindi gibi kabarmıştı. Onu ipin ucuyla dövüp, 'Kana susamış küçük şeytan' diye hakaret ettiğimde çok şaşırmıştı. Hazine sandığını alıp indirdim, sonra mücevherlerin nihayet kendisini en çok hak eden kişilerin eline geçtiğini göstermesi için Dörtlerin İmzasını masaya bırakıp kendim de aşağı süzüldüm. Ardından Tonga ipi çekti, pencereyi kapattı ve çıktığı gibi indi.

Size başka anlatacak bir şey kaldı mı bilmiyorum. Bir denizcinin *Aurora*'nın hızından söz ettiğini duymuştum, ben de emektar Smith'in teknesinin kaçışımız için elverişli olacağını düşünmüştüm; eğer bizi gemimize sağ salim ulaştırırsa kendisine yüklü bir meblağ ödeyecektim. Elbette bir dümen döndüğünü fark etmişti ama bize soru sormuyordu. Tüm bunlar gerçek, bunları size söylememin nedeni, baylar, size hoş vakit geçirtmek istememden değil, zira yaptıklarımızın pek hayrı dokunmayacak bana. En iyi savunmanın tüm gerçekleri anlatmak olduğuna inanıyorum, Binbaşı Sholto tarafından ne kadar büyük bir kazık yediğimi ve oğlunun ölümüyle ilgili tamamen masum olduğumu tüm dünyanın bilmesini istiyorum."

"Çok dikkat çekici bir hikâye," dedi Sherlock Holmes. "Son derece ilginç bir vakaya uyan bir son. Kendi ipinizi getirmiş olmanız dışında hikâyenin son bölümlerinde benim için yeni bir şey yoktu. Bunu tahmin etmemiştim. Bu arada Tonga'nın tüm oklarını kaybettiğini sanmıştım ama yine de tekneden bize bir tane fırlattı."

"Hepsini kaybetmişti efendim, kamışında kalmış bir tanesi dışında."

"Ah, tabii," dedi Holmes. "Bunu düşünmemiştim."

"Bilmek istediğiniz başka bir nokta var mı?" diye içtenlikle sordu mahkûm.

"Sanırım yok, teşekkürler," diye yanıtladı arkadaşım.

"Evet, Holmes," dedi Athelney Jones, "isteği yerine getirilecek birisiniz, hepimiz biliyoruz ki suç alanında bir uzmansınız ama görev görevdir; arkadaşınız ve sizin yapmamı istediği şeyler dolayısıyla sorumluluklarımın epey dışına çıktım. Hikâyecimizi sağ salim kilit altında gördüğümde daha rahat hissedeceğim kendimi. Araba ve aşağıdaki iki müfettiş hâlâ bekliyor. Yardımlarınızdan dolayı ikinize de müteşekkirim. Elbette dava sırasında çağrılacaksınız. İyi geceler."

"İkinize de iyi geceler baylar," dedi Jonathan Small.

Temkinli Jones, "Önden sen git, Small," dedi odadan ayrılırken. "Andaman Adalarındaki o beyefendiye yaptığın gibi tahta bacağınla bana saldırmayasın diye fazladan önlem alacağım."

Sigara tüttürüp sessizce otururken, "Eh, işte küçük maceramız böylece sona erdi," dedim. "Korkarım bu, çalışma yöntemlerini gözlemleyebileceğim son olay olacak. Bayan Morstan müstakbel kocası olarak kabul ederek onurlandırdı beni."

Kederli kederli homurdandı.

"Benim de korktuğum buydu," dedi. "Seni kutlayamayacağım maalesef."

Biraz incinmiştim. "Seçimimden memnun kalmamanı gerektiren bir neden mi var?"

"Hiç yok. Tanıdığım en çekici genç hanımefendilerden biri, bizim yaptığımıza benzer işlerde çok başarılı olabilir. Bu alanda yetenekli olduğu su götürmez, babasının onca kâğıdı arasından Agra haritasını saklamış olması bunun bir kanıtı. Ancak aşk duygusal bir olay ve her şeyin üstünde tuttuğum katı mantıkçılığa zıt. Bu şekilde düşündüğüm sürece asla evlenmemeliyim."

"Umarım," dedim gülerek, "kararım beni yanıltmaz. Yorgun görünüyorsun."

"Evet, bunalım havası şimdiden üzerimde. Bir hafta halı gibi yatarım artık."

"İlginç," dedim, "sende muhteşem bir enerji ve zindelikle, başka birisinde tembellik diye tanımlanacak haller dönüşümlü olarak beraberce görülüyor."

"Evet," diye yanıtladı, "bende gerçek bir boşvermişlik de var, gerçek bir zindelik de. Aklıma hep Goethe'nin şu mısraları gelir:

Schade dass die Natur nur einen Mensch aus dir schuf,
Denn zum würdigen Mann war und zum Schelmen der Stoff.(*)

Bu arada, şu Norwood konusuna tekrar dönersek, gördüğün gibi konağın içinde bir işbirlikçileri vardı, bu da kâhya Lal Rao'dan başkası olamaz; demek ki Jones ağ atıp bir balık yakalayarak erişilmez bir onur sahibi oldu."

"Ama bu paylaşım adil değil," dedim. "Tüm işi sen hallettin. Ben bir eş edindim, Jones itibar edindi, peki sana ne kaldı?"

"Bana da," dedi Sherlock Holmes, "kokain şişem kaldı." Ve uzun, beyaz elini şişeye uzattı.

(*) Özgün metinde Almanca: "Doğanın seni yalnız bir adam haline sokması ne yazık; çünkü sende saygıdeğer birine de, bir boşgezene de hitap edecek malzeme var." Goethe'nin *Xenien* (1796) adlı eserinden alıntı.

SHERLOCK HOLMES

BÜTÜN MACERALARI

Cem Yayınevi, ***Sherlock Holmes'un Bütün Maceraları'***nı hazırlarken, sadece özenli çeviriyle yetinmedi, yazarın sağlığında belirlediği düzene de sadık kaldı. Holmes'un maceraları önce dergilerde yayımlanmış, daha sonra kitap halinde toplanmıştır. Seçmeci bir tavırla öyküleri değişik kitaplarda bölük pörçük toplamak yerine, aslına sadık kalarak, ilk yayımlanış tarihi sırasıyla sunuyoruz.

Kızıl Takip (1887)
Dörtlerin İmzası (1890)
Sherlock Holmes'un Maceraları (1892)
Sherlock Holmes'un Anıları (1894)
Baskerville Köpeği (1902)
Sherlock Holmes'un Dönüşü (1905)
Korku Vadisi (1915)
Son Görev (1917)
Sherlock Holmes'un Dava Defteri (1927)

CEM YAYINEVİ DÜNYA KLASİKLERİ

9 KİTAP

Dörtlerin İmzası'nın ilk baskısı 1890'da yapılmıştır. Sherlock Holmes ve Doktor Watson, bu kez güzel bir genç kadının peşine takılıp gizemli bir hazinenin izini sürüyorlar. Asya ormanlarındaki hapishaneler, Hint mihraceleri, Thames üzerinde tekne takipleri boyunca, Holmes cinayetleri yine kendine has yöntemleriyle çözüyor.

Ona bakarken gocuğunun altından bir cetveli andıran, kısa, yuvarlak bir tahta parçası çıkarıp dudaklarının arasına aldı. Silahlarımız aynı anda patladı. Adam olduğu yerde döndü, kolları savruldu ve boğuluyormuş gibi öksürerek nehre düşüp akıntıya kapıldı.

Sir Arthur Conan Doyle'un (1859 – 1930) adı, yarattığı kahraman, ünlü dedektif *Sherlock Holmes*'dan çok daha az tanınır. Doyle, *Holmes*'un maceralarını genellikle önce dergilerde yayımlamış, daha sonra kitap haline getirmiştir. *Holmes*'un maceraları özgün hallerinde dördü roman, beşi öykü formunda olmak üzere dokuz kitapta toplanmıştır. Cem Yayınevi, *Sherlock Holmes'un Bütün Maceraları* dizisinde, Doyle'un bu özgün yayımlanma düzenine sadık kalmıştır.



9 789754 069150